

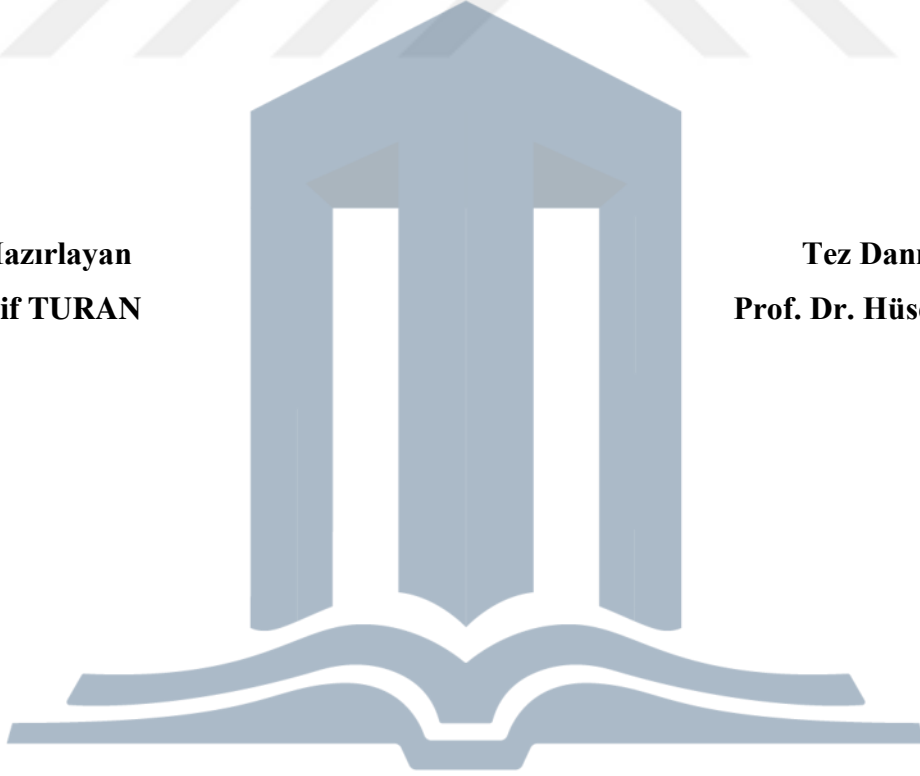
**T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**ÇOCUK DOSTU KENT AÇISINDAN ÇANAKKALE BELEDİYESİ
UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans

**Hazırlayan
Elif TURAN**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hüseyin ERKUL**

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Çocuk Dostu Kent Açısından Çanakkale Belediyesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, özgünlüğünü ve bir başka mecraya sunulmadığını, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu ve yararlandığım kaynak ve verilerde hiçbir bir çarpıtma yapmadığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

31.10.2020

Elif TURAN

ÖZET

ÇOCUK DOSTU KENT AÇISINDAN ÇANAKKALE BELEDİYESİ UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

“Çocuk Dostu Kent Açısından Çanakkale Belediyesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” başlıklı bu tez araştırmasının çıkış noktası “Child Friendly City (Çocuk Dostu Kent)” kavramıdır. Tezin temel amacı; “Çocuk Dostu Kent” kavramını çocuk haklarına dayanan bir yaklaşımla ele almak, Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik uygulamalarını tespit ederek bu uygulamaların yeterliliğini ve Çocuk Dostu Kent kriterlerine uyumluluğunu belirlemektir.

Araştırmaya ilişkin bilgiler literatür taraması, doküman incelemesi ve bireysel görüşme teknikleri kullanılarak elde edilmiştir. Elde edilen bilgiler tümevarım yöntemi ve betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bilgilerin analiz edilmesinde içerik analiz yöntemi ve MAXQDA programı kullanılmıştır.

Araştırmada kent, belediye, hak, çocuk, çocuk haklarının önemi, Çocuk Dostu Kent kavramları açıklanarak Çocuk Dostu Kent uygulamalarından örnekler verilmektedir. Ayrıca Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik uygulamaları ele alınmakta ve alan araştırması ile elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Yapılan alan araştırması doğrultusunda Çanakkale Belediyesi’nin Çocuk Dostu Kent kriterlerinden bazılarını uygulamadığı saptanmıştır. Fakat buna rağmen Çanakkale Belediyesi’nin Çocuk Dostu Kent olmak için gerekli zemini hazırladığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hak, Çocuk, Çocuk Hakları, Kent, Çocuk Dostu Kent, Belediye

ABSTRACT

EVALUATION OF ÇANAKKALE MUNICIPALITY APPLICATIONS IN TERMS OF CHILD FRIENDLY CITY

The starting point of this thesis titled Evaluation of Çanakkale Municipality Practices in terms of Child Friendly City is the concept of Child Friendly City ”. The main aim of the thesis is to examine the concept of Child Friendly City with an approach based on children's rights, to determine the applications of Çanakkale Municipality towards children and to determine the adequacy of these practices and their compliance with the criteria of Child Friendly City. This study, which deals with the Child Friendly City Initiative with a child rights based approach, consists of four sections.

Information about the study was obtained by using literature review, document review and individual interview techniques. Obtained information was analyzed by using induction method and descriptive analysis method. Content analysis method and MAXQDA program were used to analyze the information.

In this study, the concepts of city, municipality, rights, children, children's rights, and Child Friendly City are explained and examples from Child Friendly City practices are given. In addition, the applications of Çanakkale Municipality for children are discussed and the findings obtained through field research are included. In line with the field study, it was determined that Çanakkale Municipality does not apply some of the Child Friendly City criteria. However, it is seen that Çanakkale Municipality has prepared the necessary ground to become a Child Friendly City.

Keywords: Right, Child, Child Rights, City, Child Friendly City, Municipality

ÖNSÖZ

Araştırma sürecinde yaşanan en büyük sınırlılık Çocuk Dostu Kent ile ilgili kaynakların yetersiz olmasıdır. Bunun yanı sıra Çanakkale Belediyesi birim yöneticileri ve çalışanları ile yapılan görüşmelerde yeterli verilere ulaşılamaması ve katılımcıların görüşme randevularını sürekli erteleme, iptal etmesi ya da başka bir katılımcıya yönlendirme çabaları araştırma sürecinin zorlu geçmesine neden olmuştur.

Araştırma sürecim boyunca daima anlayış göstererek bilgilerini benimle paylaşan, yol gösteren ve araştırmama ışık tutan tez danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Hüseyin ERKUL'a teşekkür ederim. Ayrıca çalışma sürecimde önerileri ile beni yönlendiren sevgili hocam Doç. Dr. Pelin KANTEN'e, eleştirileri, önerileri ve yardımları ile çalışma sürem boyunca yanımda olan Hafize SEÇTİM'e teşekkürü bir borç bilirim. Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca engin bilgilerinden yararlandığım ve ders almış olduğum Dr. Öğr. Üyesi Şermin ATAK ÇOBANOĞLU hocam ve Dr. Öğr. Üyesi Melike ERDOĞAN hocam olmak üzere bütün hocalarıma teşekkür ederim. Tez jürimde yer alarak düzeltmeleri ve önerileri ile çalışmama katkı sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Mustafa GÖRÜN ve Doç. Dr. Ahmet TUNÇ'a şükranlarımı sunarım.

Zorlu tez sürecini birlikte atlattığım sevgili arkadaşlarım Cennete ÜSTEMEL'e, Serpil VARLI'ya, ve her koşulda yanımda olduğunu hissettiğim İshak TANGÜÇ'e teşekkür ederim.

Bunun yanında hayattaki tek ve en büyük destekçim olan biricik anneme, babama ve kardeşlerime en yüce duygularıyla teşekkür ederim.

Elif TURAN
Çanakkale, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vi
TABLOLAR	vii
ŞEKİLLER	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE VE KAVRAM TANIMLARI

1.1. Kent Kavramı.....	8
1.2. Belediye Kavramı.....	10
1.3. Hak Kavramı.....	11
1.4. Çocuk Kavramı ve Çocuğa Bakışın Tarihsel Gelişimi	12
1.4.1. Çocuk Kavramı	12
1.4.2. Çocuğa Bakışın Tarihsel Gelişimi.....	16
1.5. Çocuk Hakları Kavramı, Önemi ve Çocuk Hakları Sözleşmeleri.....	24
1.5.1. 1924 Tarihli Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi	25
1.5.2. 1959 Tarihli Çocuk Hakları Bildirgesi	26
1.5.3. 1963 Tarihli Türk Çocuk Hakları Bildirgesi.....	28
1.5.4. 1989 Tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi	29
1.6. Çocuk Dostu Kent Kavramı ve Uygulamalarından Örnekler	33
1.6.1. Çocuk Dostu Kent Kavramı	34
1.6.2. Dünya’da Çocuk Dostu Kent Girişimi ve Uygulamalarından Örnekler.....	40
1.6.3. Türkiye’de Çocuk Dostu Kent Girişimi ve Uygulamalarından Örnekler.....	44

İKİNCİ BÖLÜM ÇANAKKALE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

2.1. Çanakkale’nin Kimlik Bilgileri	49
2.1.1. Tarihte Çanakkale.....	49
2.1.2. Çanakkale’nin Coğrafi Konumu	50
2.1.3. Çanakkale’nin Demografik Yapısı	51

2.1.4. Çanakkale'nin Ekonomik Yapısı	52
2.2. Çanakkale Belediyesi'nin Örgüt Yapısı.....	52
2.3. Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Uygulamaları	53
2.3.1. Çevresel Düzenlemeler	54
2.3.2. Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler.....	57
2.3.3. Eğitim ve Sağlık Hizmetleri	60
2.3.4. Sosyal Yardım ve Destek Programları.....	66
2.3.5. Diğer Hizmetler	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUK DOSTU KENT ÇANAKKALE ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. Alan Araştırmasının Amacı	70
3.2. Alan Araştırmasının Yöntemi ve Veri Toplama Tekniği	70
3.3. Bulgular	71
3.3.1. Algılara Yönelik Bulgular	71
3.3.2. Çocuk Dostu Kent Kriterlerine Uygunluk Durumuna Yönelik Bulgular	74
3.3.3. Çanakkale Belediyesi'nin Çocuk Dostu Kent Kapsamında Çocuklara Yönelik Hizmetleri İle İlgili Bulgular	80
3.3.4. Çanakkale Belediyesi'nin Çocuk Dostu Kent Olmasının Önündeki Engellere İlişkin Bulgular	93
3.3.5. Katılımcıların Çanakkale'yi Daha İyi Bir Çocuk Dostu Kent Yapmak İçin Önerilerine Yönelik Bulgular	94
3.4. Öneriler	94
SONUÇ	97
KAYNAKÇA	104
EKLER.....	111
EK 1. GÖRÜŞME SORULARI	112
EK 2. ALAN ARAŞTIRMASI İZİN BELGESİ	114
ÖZGEÇMİŞ.....	115

KISALTMALAR

ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
BM	: Birleşmiş Milletler
CFC	: Child Friendly City
ÇB.	: Çanakkale Belediyesi
ÇDK	: Çocuk Dostu Kent
çev.	: Çeviren
ÇHS	: Çocuk Hakları Sözleşmesi
ÇKH	: Çocukların Kenti Hareketi
Der.	: Derleyen
md.	: Madde
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuk Acil Yardım Fonu)
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
yy.	: Yüzyıl

TABLOLAR

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa
Tablo 1.1.	1989 BM ÇHS' de Türkiye'nin Çekince Koyduğu Maddeler	33
Tablo 1.2.	Türkiye'de Çocuk Dostu Kentlere Yönelik Uygulamalar	47
Tablo 2.1.	2019 Yılı İtibariyle Çanakkale'nin İlçelere Göre Nüfus Verileri	51
Tablo 2.2.	2019 Yılı İtibariyle Çanakkale'de Çocuk Nüfusunun Yaşlara Göre Dağılımı	51
Tablo 2.3.	Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Uygulamalarının Sınıflandırılması	54
Tablo 2.4.	Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Çevresel Düzenlemeleri	55
Tablo 2.5.	Ç.B'nin Çocuklara Yönelik Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetleri	57
Tablo 2.6.	ÇB'nin Yıllara Göre Çocuklara Yönelik Tiyatro Gösterimleri	58
Tablo 2.7.	Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Sunduğu Eğitim Hizmetleri	60
Tablo 2.8.	Çanakkale Belediyesi'nin Okullara Hediye Kitap Sayısı	62
Tablo 2.9.	Yıllara Göre Hoş Geldin Bebek Paketinden Yararlanan Kişi Sayısı	66
Tablo 3.1.	Çanakkale Belediyesi'nin ÇDK Kriterlerini Sağlama Durumu	79
Tablo 3.2.	Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi	92

ŞEKİLLER

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa
Şekil 3.1.	Çocuk Kavramı Algısının Dağılımı	71
Şekil 3.2.	Çocuk Hakları Algısının Dağılımı	72
Şekil 3.3.	Katılımcılarda Çocuk Dostu Kent Algısını Yaratan Faktörler	73
Şekil 3.4.	Çanakkale Belediyesi'nin Çocuk Dostu Kent Kriterlerine Uygunluk Haritası	75
Şekil 3.5.	Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Hizmetlerinin Kod Matrisi	81
Şekil 3.6.	Park Yapımında Esas Alınan Kriterler	82
Şekil 3.7.	Katılımcıların Görüşleri Doğrultusunda Çanakkale'nin ÇDK Olmasının Önündeki Engeller	93
Şekil 3.8.	Katılımcıların Çocuk Dostu Kent Olmak İçin Önerileri	94

GİRİŞ

Günümüzde Dünya nüfusunun önemli bir kısmı kentlerde yaşamaktadır. Kentlerde yaşayan nüfus içinde çocuklar göz ardı edilemeyecek bir orana sahiptir. Çocuklar birçok ülkede nüfusun neredeyse % 30'unu oluşturmakta ve bu da Dünya nüfusunun önemli bir bölümünü teşkil etmektedir. Bir çocuk için kentlerde büyüme avantajlarının yanı sıra birçok zorluğu beraberinde getirmektedir. Kentleşme ve kentleşmenin doğurduğu olumsuz sonuçlar kentleri yaşanabilirlikten uzaklaştırmaktadır. Sanayileşme, aşırı tüketim, hızlı nüfus artışı, yoksulluk, doğal çevrenin tahrip edilmesi, suç oranlarının yükselmesi, savaşlar, küresel ısınma gibi kentleşmenin neden olduğu birçok faktör çocukların kentsel yaşama katılmalarını engellemektedir. Bu durum kentlerde yaşayan çocukların birçok olumsuz durumla karşı karşıya kaldığının bir göstergesidir. Gittikçe güvensizleşen, kirlenen, kalabalıklaşan ve daralan mekânlar haline gelen kentler çocuklara öğrenme, oyun oynama ve rekreasyon için yeterli fırsatlar sunamamaktadır. Kentlerin hızlı nüfus artışının da etkisiyle beton yığınlarına dönüşmesi ve trafik sorununun baş göstermesiyle sokakların yanı sıra çocuk oyun alanları da daralmaktadır. Çocukların sosyalleşebilecekleri, akranlarıyla bir araya gelebilecekleri ve oyun oynayarak öğrenebilecekleri ortamda bulunmaları neredeyse imkânsız hale gelmektedir. Kentleşmenin çocuklar üzerindeki çevresel etkileri göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Ancak, kentleşmeyi sadece çevresel boyutuyla değerlendirmek eksik olacaktır. Kentleşme ve nüfusun artmasıyla insanların birbirlerine duydukları güven duygusu da azaltmaktadır. Buna bağlı olarak da komşuluk ilişkileri azalmış, aileler tanımadıkları gerekçesiyle çocuklarının akranlarıyla oynamalarını kısıtlamış ve çocuklar evlere hapsedilmiştir. Sokağa çıkamayan, sokakta oynayamayan ve evlerde yalnız kalan çocuklar içine kapanık, özgüvensiz ve teknoloji bağımlısı bireyler olarak yetişmektedir. Yani çocuklar, çocukluk dönemlerini sınırlı bir alanda hareketsiz, iletişimden uzak, oyun ihtiyacını teknolojik aletlerle gidermeye çalışarak geçirmektedir. Oysaki insan ve çevre arasındaki ilişkiden en çok etkilenilen dönemin çocukluk dönemi olduğu ifade edilmektedir. Çocuklar; çocukluk dönemlerini, oyun oynayarak, yeni şeyler keşfederek, insanlarla iletişim kurarak, çevreyi tanıyarak, gözlem yaparak, merak ederek, sağlıklı ve güvende hissettikleri bir ortamda geçirmelidir. Çünkü bir çocuk oyun oynayarak, hareket ederek, dokunarak, yeni şeyler keşfederek deneyim kazanır; insanlarla iletişim kurarak ve insanları gözlemleyerek iletişimini, davranışlarını ve kişilik özelliklerini geliştirir; sağlıklı ve güvenli bir ortamda çevresini tanıyarak kendini

bulunduğu ortama ve yaşadığı kente ait hisseder. Çocukluk dönemini bu şekilde geçiren bir çocuk mutlu olur. Çocukluk dönemini sağlıklı ve mutlu geçiren bir çocuk ise ileriki yaşamında toplumda sağlıklı, mutlu ve başarılı bir birey olarak yer alır. Yani mutlu bir toplumun temeli mutlu geçirilen bir çocukluktur.

“**Mutlu çocuk-mutlu toplum**” arasındaki ilişkiye dair son dönemlerde artan bir bilinç söz konusudur. Bu bağlamda aileler, yetişkinler ve yöneticiler çocukların kentlerde yaşadıkları sorunları en aza indirmek amacıyla büyük çaba sarf etmektedir. Özellikle yöneticiler, kentlerde çocukları görünür kılmak, kentsel hizmetlerden eşit bir şekilde yararlanmalarını sağlamak, çocuk haklarını korumak ve geliştirmek için yönetsel düzenlemeler ve uygulamalar yapmaktadır. Bu yasalar, politikalar ve uygulamaların amacı kentleri çocuklara dost yapmaktır. Kentleri çocuklara dost yapmak için başlatılan uygulamalardan en önemlisi “**Çocuk Dostu Kent (Child Friendly City-CFC)**” girişimidir. Çocuk Dostu Kent, çocuğun yaşadığı kente kendini ait hissettiği, kentte alınan kararlarda söz sahibi olduğu, fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimini destekleyebilen özelliklere sahip kent olarak ifade edilmektedir (Öktem ve Akpınar, 2019: 113). Çocuklara dost olan bir kentte yetişen çocukların psikolojik, fiziksel ve sosyal gelişimleri olumlu yönde ilerleyecektir. Böylece çocuklar sağlıklı, güvenli ve huzurlu bir kent ortamında yetişebilecektir. Bu da toplumun geleceği açısından umut vadeden bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda;

Araştırmanın konusunu; Çanakkale Belediyesi’nin kent ortamında çocukları nasıl ve ne kadar görünür kıldığı, çocukların karar alma süreçlerine hangi yollarla katılımlarını sağladığı, çocukların yaşadığı sorunlara yönelik ne tür önlemler aldığı ve çocuklara yönelik ne tür uygulamalar yaptığı ile bunların Çocuk Dostu Kent açısından değerlendirilmesi oluşturmaktadır.

Bir araştırmanın önemini ortaya koyan dört temel soru mevcuttur. Bu sorular şunlardır (Yurtseven vd., 2013: 19):

- Konu neden önemlidir?
- Konuya artan bir ilgi var mıdır?
- Bu konuyu ya da sorunu çözümlemenin katkısı ne olacaktır?
- Bu araştırma hangi eksiklikleri tamamlayacaktır?

Araştırmanın önemini gösteren sorular çerçevesinde bu araştırmanın önemi şu şekilde açıklanabilir: Çocuklar, üyesi oldukları toplumun birer parçasıdır. İçinde yaşadıkları topluma göre şekillenen ve kişilik kazanan çocuklar, ileriki yaşamlarında bu toplumdan izler taşıyacaklardır. Yani bugünün çocuklarını gözlemleyerek gelecekteki toplum yapısını tahmin etmek mümkündür. Bu da çocuğun hem birey olarak kabul edilmesinin önemini hem de toplum için de önemini ortaya koymaktadır. Gelişmiş bir toplumun temellerini sağlam bir yapıya dayandırmak için çocukların ruhsal, psikolojik, fiziksel ve zihinsel açıdan sağlıklı ve verimli bir çocukluk dönemi geçirmelerini sağlamak başta aileler olmak üzere yöneticilerin ve tüm yetişkinlerin en temel görevidir. Fakat çocuğa atfedilen değer ve yüklenilen anlam tarihsel süreç içerisinde incelendiği zaman çocukların toplum içinde sürekli göz ardı edilen kesimi oluşturduğu görülmektedir. Çocuğun toplum içindeki önemi fark edildikten sonra ise gerek ulusal düzeyde gerekse uluslararası alanda çocukları korumak ve sağlıklı bir şekilde gelişimlerini desteklemek üzere çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmalardan en önemlisi 1996 yılında başlatılan ve günümüze kadar ulaşan Çocuk Dostu Kent girişimidir. Çocuk Dostu Kent; toplumda hemen her alanda görmezden gelinen, hareket alanları kısıtlanan ve hakları ihlal edilen çocukları kent ortamında görünür kılmayı amaçlamaktadır. Çocuk Dostu Kent girişimi uygulamaya konulduktan sonra dünya genelinde hızlı bir şekilde yaygınlaşmıştır. Türkiye’de bu girişimi ilgiyle takip ederek yerel düzeyde bazı kentlerde uygulamaya başlamıştır. Bu doğrultuda araştırma “**Çanakkale Kenti nasıl daha iyi Çocuk Dostu Kent olabilir?**” sorusu üzerine odaklanarak Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik hizmetlerini değerlendirmektedir. Çanakkale’de çocukların kent ortamında yaşadıkları sorunların çözülmesine ve çocukların yaşam kalitelerinin arttırılmasına katkı sağlayan bu araştırma Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik hizmetlerindeki ve çevre düzenindeki eksikliklerini tespit ederek bu eksikliklere çözüm önerileri getirmektedir. Ayrıca, Çocuk Dostu Kent konulu tez araştırmaları incelediğinde bu araştırmaların çevresel ağırlıklı olduğu görülmektedir. Yani bu araştırmaların Çocuk Dostu Kent kavramını çevresel boyutuyla ele almış olduğu görülmektedir. “*Çocuk Dostu Kent Açısından Çanakkale Belediyesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi*” başlıklı bu tez araştırması Çocuk Dostu Kent kavramını çocuk hakları açısından ele alması nedeniyle de alana önemli katkılar sağlaması beklenmektedir.

Araştırmanın hipotezini; “Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik sunduğu yönetsel, kentsel, çevresel, kültürel, sanatsal, eğitimsel ve çevre sağlığı hizmetleri Çocuk Dostu Kent kriterleri açısından yeterli midir?” sorusu oluşturmaktadır.

Araştırmanın çıkış noktası “**Çocuk Dostu Kent**” kavramı ve Çocuk Dostu Kent girişimleridir. Bu doğrultuda araştırmanın amaçları şunlardır:

- Çocuk Dostu Kent kavramını analiz etmek ve Çocuk Dostu Kent kriterlerini açıklamak,
- Çanakkale Belediyesi’nin kent ortamında çocukların gelişimi için yaptığı hizmetleri tespit etmek ve bunların yeterliliğini belirlemek,
- Çanakkale Belediyesi’nin çocuk haklarını uygulama konusunda ne derece başarılı olduğunu incelemek,
- Çocuk Dostu Kent çerçevesinde Çanakkale Belediyesi’nin çocuk katılımını gerçekleştirip gerçekleştirmediğini değerlendirmek, çocuklara yönelik yaptığı hizmetler için ayırdığı bütçeyi incelemek, sağlıklı, temiz, güvenli, adil ve sürdürülebilir çevre ilkesini uygulayıp uygulamadığını tespit etmek,
- Kentin daha iyi çocuk dostu kent olabilmesi için öneriler sunmaktır.

“*Çocuk Dostu Kent Açısından Çanakkale Belediyesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi*” başlıklı bu araştırmanın problem cümlesinin alt bileşenleri şunlardır:

- Çanakkale Çocuk Dostu bir kent midir?
- Çanakkale, çocuklar için güvenli bir kent statüsünde midir?
- Çanakkale Belediyesi aldığı kararlarda çocuk katılımını gerçekleştirmekte midir?
- Çanakkale Belediyesi, kent mekânlarını düzenlerken çocukları göz önünde bulundurmakta mıdır?
- Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik yaptığı faaliyetler nelerdir ve bunlar çocukların gelişimi için yeterli midir?
- Çanakkale Belediyesi, Çocuk Dostu Kent kriterlerini yerine getirebilmekte midir?
- Çanakkale Belediyesi, kentte çocuk haklarını gerçekleştirebilmekte midir ve bu konuda bilinçlendirici faaliyetler yapmakta mıdır?
- Çocuklar, kentte yetişkinlere tanınan temel haklardan yararlanabilmekte midir?

“*Çocuk Dostu Kent Açısından Çanakkale Belediyesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi*” başlıklı bu araştırma yapılırken bilimsel düşünce yöntemlerinden biri

olan “**tümevarım yöntemi**” kullanılmıştır. Tümevarım yöntemi, özelden genele yani tek tek olgulardan hareketle genel bir yargıya ulaşmayı hedefleyen mantıksal bir düşünce sistemidir. Başka bir ifade ile tümevarım yöntemi; gözlem ve olaylardan yola çıkarak kurama ulaşmayı amaçlayan bir önerme, mantık ve düşünce sistemidir. Bu araştırmada da olgular tek tek ele alınmış ve olgular arasındaki neden-sonuç ilişkisi irdelenerek genel yargılara ulaşılmıştır. Bu bağlamda bir konunun önemini neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde ayrıntılı bir şekilde açıklamaya dayanan “**betimsel araştırma yöntemi**”nden (Yurtseven vd., 2013: 27-79) yararlanılmıştır. Tümevarım yöntemi ile betimsel araştırma yöntemi kullanılarak mevcut bilgiler uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Mevcut bilgilerin düzenlenmesi ile günümüzdeki durumu tespit edilmiş ve gelecek için öneriler sunulmuştur. Araştırmada verileri açıklayabilecek kavramlara, bilgilere ve ilişkilere ulaşmak için “**içerik analizi**”nden yararlanılmıştır. İçerik analizi, kodlama yoluyla bilgilerin altında yatan kavramları ve bu kavramların birbirleri ile olan ilişkilerini açıklamayı amaçlayan tümevarımcı bir yaklaşımdır. Kodlama ifadesi ile kastedilen şey verilerin anlamlı bölümlere ayrılması sürecidir. İçerik analizi ile elde edilen bu kodlar birbirlerine olan benzerliklerine ya da farklılıklarına göre sınıflandırılır. Sonrasında ise; kavramlar, kodlar, veriler ve bölümler arasında bağlantılar kurulur ve bunların birbirleri ile ilişkileri açıklanır (Sığırı, 2018: 280-285). Bu doğrultuda araştırmanın birinci bölümünde konu ile ilgili kavramlara ulaşılmış ve bu kavramlar arasında ilişkiler kurularak kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Kaynaklardan elde edilen bilgiler ve oluşturulan kavramsal tanımlamalar ışığında araştırmanın ikinci bölümünde veriler anlamlı şekilde sınıflandırılmıştır ve sınıflandırmanın ardından çözümleme yoluna gidilmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde alan araştırması tekniği ile veriler toplanmıştır. Son olarak ise sonuçlar çıkartılıp yorumlar yapılmıştır. Araştırmada kullanılan yöntemler itibari ile bu araştırma “**niteliksel araştırma**” özelliği taşımaktadır. Niteliksel araştırma daha önceden yazılmış kaynaklar ve ikincil kaynaklardan yararlanılarak yapılan araştırmadır. Farklı bir ifade ile niteliksel araştırma; kuramsal bir tartışma sunan, kavram geliştirmeye yardım eden, niteliksel bir inceleme ya da niteliksel bir değerlendirmedir (Yurtseven vd., 2013: 17).

Nitel araştırma genel itibari ile bir “**alan araştırması**”dır. Alan araştırması, olayları yerinde ve doğal ortamlarında inceleyerek yüz yüze görüşmelerle, telefon görüşmeleriyle, anketle, doküman ve nesne incelemeleriyle ya da doğrudan gözlemler yapılarak birincil veriler toplamayı amaçlayan bir araştırma türüdür. Alan araştırması kapsamında gözlem, bireysel görüşme, odak grup görüşmesi, doküman incelemesi, kritik olay tekniği, biyografi,

günlük ve görünmeyen-soyut unsurların incelenmesi gibi veri toplama teknikleri kullanılarak veriler bir araya getirilir (Sıgır, 2018: 234-268). Bu doğrultuda nitel araştırma özelliği taşıyan “*Çocuk Dostu Kent Açısından Çanakkale Belediyesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi*” başlıklı araştırmada literatür taraması, doküman incelemesi ve bireysel görüşme teknikleri kullanılarak veriler işlenmiştir.

Araştırmanın özellikle ilk bölümünde **literatür taraması tekniği** kullanılmıştır. Literatür taraması, konu ile ilgili daha önceden yazılmış kaynaklar detaylı biçimde araştırılması ve konuya ait verilerin sistematik bir biçimde elde edilmesi sürecidir. Araştırmanın ikinci bölümünde literatür taraması tekniğinin yanı sıra **doküman incelemesi tekniği** kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma yapmadan önce elde bulunan ya da araştırma sürecinde elde edilen resmi arşiv kayıtları, mektuplar, gazeteler, şiirler, şarkılar, ortak kayıtlar, tarihsel belgeler, günlük ve otobiyografi niteliği taşıyan belgelerdir. Bu bağlamda Çanakkale Belediyesi’nin 2014-2018 yılları stratejik planları, faaliyet raporları ve performans programları belirli bir düzen içerisinde incelenmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümü araştırmanın alan araştırması bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümde doküman incelemesi tekniğinin yanı sıra ağırlıklı olarak yarı yapılandırılmış sorular ile **görüşme tekniği** kullanılmıştır. Görüşme; sözlü iletişim yoluyla verilere ulaşmadır. Bu doğrultuda Çanakkale Belediyesi’nin birim yöneticileri ve konu ile ilgili kurum çalışanları ile görüşme sağlanmıştır.

Araştırma üç bölüm şeklinde sunuma hazırlanmıştır. Araştırmanın birinci bölümü “**Kuramsal Çerçeve ve Kavram Tanımları**” başlığını taşımaktadır. Araştırmanın bu bölümünde kent, belediye, hak, çocuk ve çocuk hakları kavramlarının tanımları verilmiştir. Özellikle konunun önemi açısından çocuğa bakışın tarihsel gelişimi ve çocuk hakları sözleşmeleri ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Bunun yanı sıra bu bölümde Çocuk Dostu Kent kavramı ve kriterleri açıklanarak Çocuk Dostu Kent uygulamalarına örnekler verilmiştir. Araştırmanın “**Çanakkale Belediyesi Örneği**” başlığını taşıyan ikinci bölümünde; Çanakkale kentinin kimlik bilgileri verilmekte, Çanakkale Belediyesi ve örgüt yapısı tanıtılmaktadır. Ayrıca, araştırmanın bu bölümünde Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik uygulamaları detaylı bir şekilde ele alınarak bir birleri ile ilişkili olan uygulamalar anlamlı bir şekilde sınıflandırılmıştır. Araştırmanın üçüncü bölümü “**Çocuk Dostu Kent Çanakkale Alan Araştırması**” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde alan araştırmasının amacı ve yöntemine yer verildikten sonra Çanakkale Belediyesi birim

yöneticileri ve kurum müdürleri ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgulardan sonra konuya ilişkin öneriler sunulmuştur. Araştırmanın sonuç bölümünde ise araştırmaya ilişkin elde edilen bilgi ve bulgular ışığında genel sonucun yazılması ile konuyla ilgili araştırma yapacak olan araştırmacılara öneriler yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE KAVRAM TANIMLARI

Araştırmanın bu bölümünde kent, belediye, hak, çocuk, çocuk hakları ve Çocuk Dostu Kent kavramlarının tanımlarına yer verilerek kavramlar arasında nasıl bir ilişki olduğu açıklanmıştır.

1.1. Kent Kavramı

Kent, tarihin hemen her döneminde farklı anlamlara sahip olabilen dinamik bir kavramdır. Gerek kentbilim literatüründe gerekse mevzuat düzenlemelerinde her ülke ve her dönem için ortak bir kent tanımı yapmak mümkün değildir. Kent kavramı geçmişten günümüze tarihsel bir süreç içerisinde incelendiğinde Fransızca “cité” ve Latince “civis” kelimelerinden türediği görülmektedir. Kent kavramı geçmiş dönemlerde “cité”, “polis” ve “Medine” kavramları ile yakın anlamlarda kullanılmıştır. Fakat kent kavramı, cité, polis ve Medine kavramlarıyla yakın anlamlarda kullanılmış olsa da dönemin özelliklerine göre ifade ediliş tarzları farklılık göstermektedir. Örneğin, “cité” kavramı şehir devletini ifade ederken, “polis” kavramı savunma gerekliliğini açıklamak için kale anlamında kullanılmıştır. “Medine” kavramı ise kent sayılabilecek yerleşim yerlerindeki yaşam biçimi ile bu yerleşim yerleri dışında kalan yerlerin yaşam biçimini, ekonomik faaliyetler ve birlikte yaşamanın getirdiği ilişkiler çerçevesinde birbirlerinden ayırmak için kullanılmıştır. Bu bağlamda cité, polis ve Medine kavramlarının genel itibarıyla toplumların yaşam biçimlerine, devlete, kente ve uygarlık düzeylerine vurgu yaptığını söylemek mümkündür. Tarihsel süreç içerisinde Batı toplumlarında cité ve polis kavramlarının anlamları değişiklik göstermiş ve bu kavramların yerini “bourg”, “ville”, ve “city” gibi terimler almıştır (Toprak, 2008: 5-6).

Kent, üzerinde ortak bir tanıma varılamayacak kadar kapsamlı bir kavramdır. Nitekim literatür incelendiğinde de kent kavramı üzerine birçok tanım ile karşılaşilmektedir. Hout kenti, insanların bir araya geldikleri, ihtiyaçlar doğrultusunda eşyaların değiş tokuş yapıldığı ve fikirlerin yayıldığı bir ilişkiler ve kararlar merkezi olarak ifade etmektedir (Akyol, 2016: 3). Tekeli’ye (2011: 20) göre kent, “*tarımsal olmayan üretim yapılan ve tüm üretimin denetlendiği, dağıtımın koordine edildiği, belirli bir teknolojinin beraberinde getirdiği büyüklük, yoğunluk, heterojenlik ve bütünleşme*

düzeylerine varmış yerleşme türüdür”. Bir başka ifadeyle kent, tarım dışı üretim yapılan daha da önemlisi hem tarımsal hem de tarımsal olmayan üretimin dağıtımının, denetim fonksiyonlarının toplandığı belirli teknolojik gelişme seviyelerine göre büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varmış yerleşme biçimlerini ifade etmektedir (Kıray, 1998: 28). Türkiye’de kentleşme literatürüne yön veren Keleş’e (1980: 67-68) göre kent *“sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi”* olarak tanımlanmaktadır. Görüldüğü üzere kent kavramı üzerine birçok tanım bulunmaktadır ve bu tanımların birbirinden farklılık göstermesinin temel nedeni çeşitli çalışma alanlarının kendi ölçütlerini kullanarak tanım yapmasından kaynaklanmaktadır. Bu ölçütler genel olarak idari sınır ölçütü, nüfus ölçütü, ekonomik ölçüt, sosyolojik ölçüt ve yönetsel ölçütlerdir.

Kent kavramı üzerine yapılan tanımlardan da anlaşılabileceği üzere kentler, sosyolojiden ekonomiye, yönetimden mimariye, savaş sanatından coğrafyaya kadar birçok farklı disiplinin ortak konusudur. Yani kısacası kent kavramını birçok açıdan ele almak mümkündür (Bumin, 1990: 3). Örneğin; toplumsal bir kavram olarak kente Wirth’in kent tanımı örnek gösterilebilir. Wirth’e göre kent; toplumsal açıdan farklılık gösteren bireylerden oluşan, yoğun nüfusa sahip ve mekânda sürekliliği olan bir yerleşim yeridir (İnan, 2018: 4). Kentler ekonomik açıdan ele alındığında ise tarım dışı faaliyetlerde bulunan birer üretim alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Coğrafi açıdan ise insanların yaşamlarını devam ettirdikleri ve nüfus yoğunluklarına da bağlı olarak kent olarak adlandırılan yerleşim yerlerini ifade etmektedir. Yönetim açısından bir yönetim birimini ifade eden kent; sosyolojik açıdan kendine has özellikleri olan bir yaşam biçimidir.

Kentler nüfus yapısı, kan bağı, etnik, dinsel, kültürel, ekonomik, sosyal, eğitim seviyesi, gelenek ve görenekler açısından farklılıkların olduğu yerleşim yerleridir. Bu bağlamda kentlerin, farklı kültürlerin, farklı toplumsal grupları içinde barındıran ve heterojen bir yapıya sahip yerleşim yerleri olduğunu söylemek mümkündür. Kentler, bu karma yapısına ve farklılıklara rağmen insanların fikirlerini özgürce ifade edebildikleri, eylemlerinden ve davranışlarından dolayı toplumdan dışlanmadığı, her düşünceden, her giyim tarzından, her kültürden ve her ekonomik gelir seviyesinden insanların bir arada yaşadığı yerlerdir (Kaya, vd., 2008: 14).

1.2. Belediye Kavramı

İnsanlar, toplu halde yaşayan ve yaşamak için ihtiyaçları olan varlıklardır. İnsanların bir arada yaşamalarını gerekli kılan en temel unsur “ihtiyaçlar”dır. İnsanların özel ihtiyaçlarının yanı sıra toplu halde yaşamalarından kaynaklanan kamusal ihtiyaçları da mevcuttur. Yani insanın özel ihtiyaçları fizyolojik varlıklarından, kamusal ihtiyaçları ise toplu halde yaşamalarından kaynaklanmaktadır. Kent türündeki bir yerleşim alanında yaşayanlar kent içinde eğitim, sağlık, ulaşım, kanalizasyon, itfaiye, içme suyu vb. gibi kamusal hizmetlere ihtiyaç duymaktadır (Nadaroğlu, 2001: 7-8). İnsanların kentlerde bir arada yaşamalarından kaynaklanan kamusal ihtiyaçlarının giderilmesi ancak bir yönetim sistemi ile mümkün olabilir. Bu yönetimi de kentlerde belediyeler sağlamaktadır.

Belediye kavramı, Arapça “beled” kelimesinden türemiştir. “Beled” kelimesi, memleket, kasaba, şehir anlamına gelmektedir ve yine Arapça bir kavram olan “Medine” kavramıyla yakından ilişkilidir (Toprak, 2008: 148).

5393 sayılı Belediye Kanunu’nda belediyenin tanımı yapılarak, organları, görevleri, yapısı ve işleyişine dair hükümler yer almaktadır. Buna göre belediye, *belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini* ifade etmektedir (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 3).

5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre yerel ve ortak nitelikte olmak şartıyla belediyelerin temel görevleri imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ile çevre sağlığı, temizlik, katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür, sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar ya da yaptırır. Ayrıca belediyeler, Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir ya da yaptırabilir. Okulların her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir. Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açarak işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı ve onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak amacıyla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Çocuklara yönelik olarak ise; Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler

için kadınlar ve çocuklar için konukevleri açma zorunluluğu vardır. Diğer belediyeler de ekonomik durumları ve hizmetlerinin önceliklerine göre bir değerlendirme yaparak kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler. Belediyeler, sporu teşvik etmek için gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapabilir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmalarını düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren ya da dereceye giren öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md.14).

İnsanların bir arada yaşamalarını mümkün kılan bir diğer olgu ise “hak” kavramıdır. Kentsel alanda insan hakları ve demokrasi üzerine yerel düzeyde önemle durulması gereken bir konudur. Belediyelerin demokrasiye uygun ve sağlıklı işleyişi ile insan haklarının korunması arasında hem kavramsal hem de uygulama bakımından sıkı bir ilişki bulunmaktadır.

İnsan hakları, yerel gelenekler açısından haklılık ve anlam kazandığı zaman etkin bir şekilde korunur ve uygulanır. Belediyelerin yerel halka yönelik hizmetlerinin sayısı, çeşitliliği ve kalitesi arttıkça insan hakları da bu durumdan olumlu yönden etkilenecektir. Bu nedenle bireylerin ekonomik, toplumsal, sosyal, siyasal ve dayanışma hakları yerel yönetimlerin sorumluluğu kapsamındadır. Bunların yanı sıra kentlilerin konut hakkı, ulaşım hakkı, barınma hakkı ve suçtan arındırılmış bir kentte yaşama hakları vardır. Kentte yaşayan insanlar bu hakları doğrultusunda kent yönetiminden politikalar yapmasını talep edebilir, politika süreçlerine katılabilir ve bu süreçleri denetleyebilirler (Geray, 1998: 340-341).

1.3. Hak Kavramı

Hak kavramı hukukun temel kavramlarından biridir. Hukuk kavramı temelde hak kavramına dayanmaktadır. Hukuk kavramının kökeni incelendiğinde dilimize Arapçadan giren “hakk” kavramından türemiş olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle hukuk, hak kavramının çoğulu; yani “haklar” anlamına gelmektedir (Devellioğlu, 1984: 453). Bu nedenle bazı dillerde hak ve hukuk tek bir kavram ile ifade edilmektedir. Latince “*ius*”, Fransızca “*droit*”, Almanca “*recht*”, İtalyanca “*diritto*” kavramları hem hak hem de hukuk demektir (Gözler, 2010: 278). Türkçede ise bu kavramlar farklı şekilde ifade edilmektedir.

Türk Dil Kurumu'nda hak kavramı “*adalet; adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç; dava veya iddiada gerçeğe uygunluk; doğruluk; verilmiş emekten doğan manevi yetki; pay; emek karşılığı ücret; doğru ve gerçek*” olarak karşımıza çıkmaktadır (sozluk.gov.tr, 2020). Hukuk Sözlüğü'nde ise hak “*hukuk düzeninin kişilere tanıdığı yetki, hukuk kuralları tarafından korunan menfaat*” olarak tanımlanmaktadır (Bağdatlı, 1997: 164). Başka bir ifade ile hak bir şeyi yapma ya da başkalarından bir şeyi yapmalarını, belirli bir şekilde davranmalarını isteme yetkisidir (Akyüz, 2010: 3; Erkul, 2012: 137). Hak kavramına yönelik yapılan tanımlar incelendiğinde tek ve ortak bir hak tanımının olmadığı görülmektedir. Fakat en genel tanımıyla hak “*kişilere irade kudreti tanınmak sureti ile hukuk düzeni tarafından korunan menfaattir*” (Gözler, 2011: 154). Bu tanımlardan hakkın kişiye tanınmış bir değer olduğunu söylemek mümkündür. Hak insanın sahip olduğu ve insanı diğer varlıklardan ayıran değerler bütünüdür (Donnelly, 1995: 19).

İnsanın sadece insan olarak doğmasından kaynaklanan bazı hakları vardır. Bu haklar insan hakları olarak adlandırılmaktadır. İnsan hakları “*insan onurunu korumayı, maddi ve manevi yönden gelişmesini sağlamayı amaçlayan haklardır*” (Doğan, 2002: 236-238). İnsan hakları, bütün insanlar için geçerli olan, geri alınamaz ve devredilemez haklardandır.

İnsan haklarının gelişmesi ve anlam kazanmasına bağlı olarak eşitlik, demokrasi ve özgürlük kavramları da gelişmiştir. Bu kavramların gelişmesi ise toplum içindeki dezavantajlı gruplara dikkat çekerek onların haklarının da eşit bir şekilde gelişmesine yol açmıştır. Kısacası İnsan haklarının gelişmesi kadın, engelli ve çocuk gibi dezavantajlı grupların da haklarını korumak ve uygulamak için düzenlemeler geliştirilmesine kaynaklık etmiştir.

1.4. Çocuk Kavramı ve Çocuğa Bakışın Tarihsel Gelişimi

Bu başlık altında çocuk kavramı tanımlanarak çocukluğun tarihsel süreç içerisinde nasıl anlam kazandığına değinilmektedir. Ayrıca çocukluk tarihinin Antik dönemden günümüze nasıl şekillendiği ve dönemin filozoflarının çocuğa dair yaklaşımları dönemsel olarak ele alınmaktadır.

1.4.1. Çocuk Kavramı

Çocuk kavramına yönelik en temel görüş “*küçük insan*” görüşüdür. Küçük insan görüşüne göre çocuk; yetişkinlerle arasındaki yaş farkından dolayı “*küçük insan*” olarak

değerlendirilmektedir. Küçük insan görüşü, çocukluğa sadece bir büyüme süreci olarak yaklaşmaktadır. Ancak çocukluğu, sadece bir büyüme süreci çerçevesinde ele almak mümkün değildir. Çünkü çocukluk bir büyüme süreci olmakla birlikte çocuğun zihinsel, bedensel, duygusal, sosyal ve kültürel gelişimlerinin başladığı, insan yaşamının en önemli kesimini oluşturduğu dönemdir (Mamur-Işıkcı, 2013: 48).

1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ilk maddesine göre; *“daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, 18 yaşına kadar herkes çocuk sayılmaktadır”*. Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde ise çocuk, anne karnında ya da bebeklik dönemi ile ergenlik dönemi arasındaki gelişim süreci içerisinde olan insan yavrusu olarak tanımlanmaktadır. Fakat hem 1989 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde hem de Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ndeki çocuk tanımları çocukluğun ne zaman başladığına ait açık bir ifade içermemektedir. Bu durumda çocukluğun başlangıcının rahme düşme anı mı, doğum anı mı, ikisi arasında geçen süreç mi, yoksa doğumdan sonraki süreci mi kapsamaktadır? soruları ortaya çıkmaktadır. Bu sorulara birçok farklı yanıt verilmesi mümkündür. Çünkü çocukluğun ne zaman başladığı ve hangi yaş aralıklarını kapsadığı sorunsalı her ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi ve hukuk sistemlerindeki gelişmelere paralel olarak değişkenlik göstermektedir (Hodgkin ve Newell, 1998: 1; Mamur-Işıkcı ve Karatepe, 2016: 71). Bu nedenle çocuğun hukuki, sosyolojik ve psikolojik olarak neyi ifade ettiği konusu önem taşımaktadır.

Hukukta çocuk kavramı iki farklı anlamda kullanılmaktadır. Çocuk kavramının hukuktaki ilk anlamı ana-babasına karşı soy bağıını belirtmek için kullanılmaktadır. İkinci anlamı ise küçüğü yetişkinden ayırmak için kullanılmaktadır. Çocukluğun başlangıcı ve bitişi konusunda her hukuk düzeni farklı ölçütler getirmiştir. Örneğin Roma Hukuku ve İslam Hukuku sistemlerinde çocuğun, bedensel ve cinsel olgunluğa ulaşmasıyla çocukluğun bittiği kabul edilmektedir. Modern Hukuk sistemlerine bakıldığında ise çocuk, olgunluğa erişince yetişkinliğe geçmiş olarak kabul edilmektedir (Akyüz, 2010: 81).

Sosyolojik açıdan ele alındığında da çocukluğa yönelik farklı yaklaşımların olduğu görülmektedir. Aslında çocukluk, evrensel bir olgu olarak ortaya çıkmıştır. Fakat her toplum çocuğa; toplumsal, gelişimsel ya da kültürel olarak farklı anlamlar yüklemiştir. Örneğin; sosyolojik açıdan geleneksel toplumlardaki çocuk anlayışı ile modern toplumlardaki çocuk anlayışı aynı değildir. Geleneksel toplumlarda çocuklar yok sayılmaktadır ya da çocukluk döneminin hızlıca bitirilmesi gerektiği düşüncesi hâkimdir.

Modern toplumlarda ise çocukluk döneminin, yaşam döngüsünün önemli bir evresini oluşturduğu düşüncesi bilinci vardır. Bu nedenle modern toplumlarda çocukların yetişkinlerden farklı psikolojik, sosyolojik, biyolojik ihtiyaçlara sahip olduğu düşünülerek çocukluk dönemine önem gösterilmektedir (Mamur-Işıkçı, 2013: 30).

Psikolojide yaş ile çocuk kavramının sınırlarını belirlemek mümkün değildir. Psikologlar çocuk gelişimini oral dönem (bebeklik dönemi 0-2 yaş), ilk çocukluk dönemi (2-6 yaş), orta çocukluk dönemi (okul çağı 6-12 yaş) ve ergenlik dönemi (12-18 yaş) olarak 4'e ayırmaktadır. Oral dönem yani 0-2 yaş aralığını kapsayan bebeklik dönemi üzerine yapılan araştırmalar bu dönemde bebeğin etkin, algılayan, öğrenen ve bilgi örgütleyen bir birey olduğunu göstermektedir. Oral dönemde bebeğin gereksinimleri, algılamaları ve kendini ifade etme yolları ağız bölgesinde yoğunlaşmıştır ve yutma, tükürme, ağza alma ve ısırma biçimlerinde kendini göstermektedir. Bu dönemdeki gereksinimlerin karşılanmasında yaşanan aksaklıklar çocuğun ileriki yaşamını etkileyecek duyguların ve özelliklerin olumsuz yönde gelişmesine neden olmaktadır. 2-6 yaş aralığını kapsayan ilk çocukluk dönemi ise çocuğun toplumsal ilişkilerinin, bilişsel becerilerinin, dil ve kişilik gelişimlerinin başladığı bir dönemdir. Çocuğun bu dönemde kazandığı toplumsal ilişkiler, dil, kişilik vb. gibi özellikleri onu okul çağına hazırlamaktadır. 6-12 yaş yani okul çağı ya da orta çocukluk dönemi olarak adlandırılan dönemde çocuklar toplum içinde daha aktif rol oynamaya başlamaktadır. Çocuk, ailesi ve yakın çevresi dışında yeni ilişkiler kurar ve geliştirir. Bu dönemde çocuk yaşlılarıyla kurduğu ilişkiler çerçevesinde şekillenir ve kişilik arayışı farklı bir yol izler. Okul, çocuğun toplumsal gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Çocuğun okul döneminde edindiği özellikleri onu ergenlik dönemine hazırlamaktadır. Çocukluğun son dönemi ise 12-18 yaş aralığını kapsayan ergenlik dönemidir. Ergenlik dönemi, biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan yetişkinliğe geçiş dönemidir. Bu dönemde çocuk çevresinden oldukça etkilenen duygusal bir yapıya sahiptir. Çocuk, ergenlik döneminde ilgiyi sürekli üzerine çekmek ister. Ayrıca ergenlik dönemi, meslek seçimi, karşı cinsle ilişki kurma, bağımsızlık duygusuyla aileden kopma gibi sorunlarından yaşandığı ve önem gösterilmesi gereken bir dönemdir (Akyüz, 2000: 63-66).

Bebeklik döneminden ergenlik dönemine kadar devam eden süreç içerisinde bulunan insanların, birçok kültür ve toplumda genellikle “çocuk” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Çocukluk; kişiliğin, yetişkin tutum ve davranışlarının kazanılması süreci ve

olgunluğa erişme açısından dikkate alınması gereken bir dönemdir ve yaşam döngüsünün ilk evresini oluşturmaktadır. Bu evrede çocukluk bir takım zihinsel ve fiziksel eksikliği ifade eden yetersizlikler çağı olarak tanımlanmaktadır. Çocukluk evresinde çocuğun yaş, deneyim, iktidar, cinsellik, üreme, bilgi gibi faktörler açısından yetersiz görülmesi nedeniyle çocuğun bu dönemdeki yaşantısı yetişkinler tarafından kurgulanmaktadır. Ayrıca yaş, tecrübe, bilgi, akıl gibi faktörlere bağlı olarak çocuğa düşük statü atfedilmektedir. Bu nedenle çocuklar iktidar ilişkilerinden dışlanarak yetişkinlerin sahip oldukları özellikleri taşıyıp taşımadıklarına göre değerlendirilmektedir. Düşük bir statüyü yani toplumun en alt kümesini ifade eden çocuklar ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi olarak yetişkinlere mutlak surette bağımlıdırlar (İnal, 2007: 19). Franklin (1993: 15-16), çocukların yetişkinlere bağıllığının onları daima dezavantajlı duruma düşürdüğünü savunmaktadır. Çocuk olmanın dezavantajlarını politik haklardan yoksun bırakılması, ekonomik açıdan bağımlı olması, yasal statülerinin bulunmaması, sürekli olarak denetim altında tutulmaları, şiddete ve kötü muameleye karşı direnecek güçte olmamaları şeklinde sıralayan Franklin, çocuk kavramına yönelik yapılan basit tanımlamalara karşı çıkmaktadır. Çünkü Franklin'e göre çocuk kavramının anlam kazanması uzun bir süreci kapsamakta ve çocuk kavramını tanımlamadan önce 5 önemli nokta üzerinde durulması gerekmektedir. Bu noktalar şunlardır (Franklin, 1993: 21-23):

- (1) Çocukluk, herhangi bir döneme ya da herhangi bir topluma ait tek bir evrensel deneyim değildir. Çocukluk tarihsel süreçte değişim gösteren kültürel bir yapıdır. Yani farklı zaman dilimlerinde, farklı toplumlarda ve farklı kültürlerde birbiriyle aynı olmayan çok farklı çocukluk anlayışları gelişmiştir. Bu nedenle çocukluk kavramına yönelik tanımların kalıcı olduğu ve tam anlamıyla gerçeği yansıttığı söylenemez,
- (2) Çocuklar ile yetişkinler arasındaki ayrım çizgisi keyfi ve tutarsızdır. Çünkü tarihte insanlar, çocukları bazı faaliyetler için küçük gördükleri halde bazı faaliyetler için büyük görmektedirler. Ancak çocuk bir anda yetişkin olmaz, kademe kademe yetişkinliği öğrenir,
- (3) Çocukluk dönemi ilk bebeklik döneminden ergenlik dönemine (18 yaşına kadar) kadar uzun bir yaş dönemini kapsamaktadır. Bu uzun yaş döneminde farklı ihtiyaç, yetenek ve potansiyelleri içermektedir. Ancak “yetişkin olmayanlar” gibi negatif bir şekilde tanımlanan çocukların yaşlarından dolayı yetişkin faaliyetlerini yerine

getiremedikleri gerekçesiyle çocuklardaki bu yetenek ve potansiyellerin üzeri örtülerek ihtiyaçları göz ardı edilmektedir,

- (4) Çocuk, kronolojik bir anlamdan ziyade iktidarla daha çok bağlantılı bir kavramdır. Yani çocuk kavramı bir yaşı belirtmekten çok bir iktidar ilişkisini belirtme eğilimindedir ve ilk başlarda düşük statüye sahip insanları nitelendirmek için kullanılmıştır. Örneğin toplum içerisinde güçlü statüye sahip insanlar, daha güçsüz statüye sahip olan insanları “çocuk” olarak nitelendirebilir,
- (5) Çocukluk, tarihi son 400 yıldan öncesine gidemeyen Avrupa’nın icat ettiği oldukça yeni bir buluştur.

Franklin’in dikkat çekmek istediği bu beş maddenin ilk dört maddesi çocuğa ve çocukluğa yönelik genel bir değerlendirme içerirken; 5. maddesi çocukla ilgili tarihsel bir gerçekliği ortaya koymaktadır. Franklin’in vurgulamak istediği nokta çocukluğun oldukça yeni ve modern bir kavram olduğudur. Yani geçmişte bir yetişkinlik anlayışı mevcuttu fakat çocukluk anlayışının ne zaman başladığı bilinmemektedir ve bu konu önem arz etmektedir. Bu nedenle çocuk ve çocukluk kavramlarının anlaşılması, tanımlanması ve değerlendirilmesi için çocukluğun tarihinin bilinmesi gerekmektedir.

1.4.2. Çocuğa Bakışın Tarihsel Gelişimi

Çocuk kavramı ve çocukluk anlayışı geçmişten günümüze kadar tarihin hemen her döneminde bütün toplumlar tarafından incelenen konulardır. Ancak bu kavramlar bütün toplumlar için aynı anlamı ifade eden ya da belirli bir döneme veya belirli bir topluma özgü kavramlar değildir. Çünkü çocuk kavramı ve çocukluk anlayışının aynı zaman diliminde ve aynı bölgede yaşayan toplumlarda bile farklı anlamlar taşıdığı görülmektedir. Bu kavramlara tarihsel süreç içerisinde toplumlar tarafından değişik anlamlar yüklenmesi, toplumlardaki sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik gelişmeler gibi nedenlere bağlanmaktadır. Örneğin; geleneksel toplumlardaki çocuk algısı ile modern toplumlarda hâkim olan çocuk algısı aynı değildir. Geleneksel toplumlarda çocukluk diye adlandırılan bir dönemin olduğu ya kabul edilmemekte ya da hızlıca bitirilmesi gereken bir dönem olarak görülmektedir. Çünkü geleneksel toplumlarda yaşamın idame ettirilmesi kas gücüne dayanmaktadır. Bu nedenle çocukluk dönemindeki eğitimle ilgilenmek yerine çocuğu belirli bir yaştan sonra yetişkinler arasına alarak çocuğun gücünden faydalanmak daha anlamlı gelmektedir. Modern toplumlarda ise endüstrileşme ile birlikte ortaya çıkan iş bölümü, çocuklar ile yetişkinler arasında bir fark oluşmasına neden olmuştur. Modern

toplumlarda çocukların kendilerine özgü özelliklerinin, ihtiyaçlarının ve beklentilerinin olduğu kabul edilerek, çocuklar yetişkinlerden ayrı tutulmaktadır. Bu nedenle modern toplumlarda gelişen çocukluğa dair bilinç, geleneksel toplumlara oranla biraz daha ileri düzeydedir (Mamur-Işıkçı: 2013: 30-31).

Çocuğu ve çocukluğu anlamak için bu kavramların tarihte hangi boyutlarda ele alındığının, nasıl bir süreçte geliştiğinin ve dönemin filozoflarının bu kavramlara yaklaşımlarının bilinmesi gerekmektedir. Bu bağlamda çocuk kavramı ve çocukluk anlayışının Antik Yunan'dan günümüze kadar nasıl anlam kazandığı ve dönemin filozoflarının bu kavramlara yaklaşımları ele alınmaktadır.

Antik Yunan ve Roma, yetişkinler dünyası olarak görölmekteydi. Bu nedenle bu dönemde çocuklar önemsenmemiştir. Sadece erken gelişen, yetişkinler gibi düşünebilen ve yetişkinler gibi davranabilen çocuklar ilgiye değer görölmüştür. Antik dönemde Hristiyanlığın da etkisiyle çocuğun bütün davranışları “ilk günah” ile bağdaştırılmıştır. Antik Çağda Yunanlılara göre çocuk, kötü olarak dünyaya gelmekteydi. Antik çağda Yunan ve Romalılar, çocuğun içindeki bu kötülüğu yok etmenin en iyi yolunun çocuklara karşı değnek kullanmak olduğuna inanmaktaydı. Çocuklar üzerinde uygulanmak istenen bu şiddet anlayışı, gerektiğinde aileye çocuğunu öldürme yetkisi dahi vermekteydi (Bumin, 1983: 12). Platon (M.Ö. 428–348) da itaat etmeyen çocuklar üzerinde sopa kullanılarak ve şiddet uygulanarak onların korkutulabileceğı düşüncesini desteklemiştir (Postman, 1995: 19).

Aristo (M.Ö. 384-322) ise çocukluğu insan yaşamında bir felaket dönemi olarak görmektedir. Çocuğun bir birey olarak saygınlık taşımadığını ileri süren Aristo'ya göre çocuk, ideal olan yetişkinlik seviyesine ulaşana kadar babasına katıldığı ve babasıyla “bir olduğu” sürece saygınlık kazanmaktadır. Aristo, çocukların tek başlarına akıllarını kullanamayacakları için erdeme ulaşamayacaklarını savunmaktadır. Eğer çocuklar tek başlarına hareket edecek olurlarsa mutsuzluk ve huzursuzluğu beraberinde getirmekle birlikte insanların yaşamlarını da tehlikeye sokacaklardır (Bumin, 1983: 19). Aristo, Antik çağda Yunanlılarda herhangi bir ahlaki ya da yasal sınırlama olmadan çocuk öldürme uygulamasına katılmamaktadır. Bu uygulamaya sınırlamalar getirilmesi gerektiğini düşünse de bu düşüncesini güçlü bir şekilde dile getirmekten kaçınmıştır (Postman, 1995: 17).

Augustin’de (354-430) çocukluğu günahkârlıkla bağdaştıran filozoflar arasında yer almaktadır. Augustin’e göre “ilk günah” kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır ve dünyada sadece bir gün yaşamış olan bir çocuk dahi Tanrı’nın gözünde günahsız değildir (Heywood, 2003: 41). Augustin, çocuğun süt emmek için annesinin göğsüne saldırmasını, kıskanç ve bencil davranarak paylaşımcı olmamasını çocuğun günahkâr olduğunun bir göstergesi olarak öne sürmektedir. Augustin, çocuğun annesinden süt emmesinin günah olduğunu şu şekilde açıklamaktadır; çocuk açgözlülükle ve iştahla annesinin göğsüne saldırılmaktadır. Eğer aynı davranışı yetişkin biri yaşına uygun bir şekilde sergilerse yani aynı iştahla yiyeceğe saldırırsa başkaları tarafından azarlanarak alay edilecektir. Bu nedenle çocukta yetişkinler gibi sahip oldukları ahlaki değerler ölçüsünde ilgi görmelidir. Ayrıca çocukların zayıflığına da değinen Augustin, çocukların istedikleri her kötülüğü gerçekleştirememelerinin nedenini onların zayıflığına bağlamaktadır (Bumin, 1983: 19-20).

Ortaçağ döneminin (5. yy-15. yy arası) çocukluk anlayışına bakıldığında ise geleneksel toplumlarda hâkim olan çocukluk anlayışı ile karşılaşılmaktadır. Yani Ortaçağ toplumlarında da çocukluk hemen bitirilmesi gereken bir dönemi ifade etmektedir (Mamur-Işıkkı, 2013: 44). Ortaçağda çocukluk yetişkinlikten ayrı bir dönem olarak görülmemiştir. Bu dönemde çocuklar 7 yaşına kadar bebek, 7 yaşından sonra ise yetişkin olarak görülmekte ve yetişkinlerle iç içe yaşamaya başlamaktadır (Onur, 2005: 26). Çocuklar yetişkinler gibi giyinmekte, yetişkinlerle aynı besinleri tüketmekte (alkol vb.) ve bir yetişkin gibi davranmaktadır. Örneğin 7 yaşında olan bir çocuk, âşık olma ve savaşa gitme eylemleri dışında bir yetişkinle aynı değere sahiptir. Ortaçağ sanat eserleri incelendiğinde de yetişkinlerle aynı ortamda bulunan ve bir yetişkin olarak resmedilmiş çocuklar görülmektedir (Postman, 1995: 28-29).

Çocuk tarihi konusundaki çalışmaların en önemlisi Fransız nüfus bilimcisi Philippe Aries’e aittir. Aries, 1960 yılında yayınlanan *L’Enfant et la vie familiale sous l’ancien regime*” adlı kitabında Ortaçağ toplumlarında çocukluk kavramlarının bulunmadığına değinmektedir. Burada çocukluk kavramının bulunmayışından kastedilen anlam, ailelerinin çocuklarını sevmediği, ihmal ettiği ya da terk ettiği değildir. Çocukluğun bulunmayışından kastedilen anlam Ortaçağ toplumlarında çocukların yetişkinlerden farklı olarak kendilerine özgü özelliklerinin, ihtiyaçlarının ve isteklerinin olabileceğine dair bilinç ve çocukluk duygusunun eksikliğidir (Tan, 2008: 8-10). Aries’e göre; Ortaçağ toplumları bu bilinç ve

çocukluk duygusundan yoksundur. Bu bilinç eksikliğinden dolayı da çocukların kendilerine özgü dönemleri, giysileri, oyunları ve oyuncakları yoktur (Onur, 2005: 26). Benzer şekilde Aries de Ortaçağ toplumlarında çocukluk anlayışının bulunmadığını, Ortaçağ sanat eserlerinde çocukluğun resmedilmemiş olması ile açıklamaktadır.

Aries'in kitabının temel tezi şudur: Çocuklar tarihin her döneminde varlık göstermişlerdir ancak çocukluk anlayışının toplumsal bir kurgu olarak kendini göstermesi yakın bir döneme denk gelmektedir. Aries, 12. yüzyıla kadar oluşmayan çocukluk anlayışının 13. yüzyılda başladığını ve 14. yüzyıldan sonra ise çocukluk anlayışının gelişiminin hız kazandığını ileri sürmektedir (İnal, 2007: 13-14).

14. yüzyılın bitişiyle birlikte yetişkinler artık çocukluğu özel bir dönem olarak görmeye başlamıştır. Fakat Postman'a (1995) göre; çocukluğun özel bir dönem olarak görülmesi, çocuklara karşı oluşan bilinçlenmeden değil matbaa makinesinin bulunmasından kaynaklanmaktadır. Neil Postman'ın 1995 yılında yayınlanan "The Disappearance of Childhood (Çocukluğun Yok Oluşu)" adlı kitabında matbaa makinesinin icat edilmesinin çocukluk anlayışını yeniden şekillendirdiği ve önem kazandırdığı konusuna değinilmektedir.

15. yüzyılın ortalarına kadar yetişkinlerin, yetişkinlik ve çocukluk anlayışlarını değiştirecek herhangi bir gelişme yaşanmamıştır. Ancak 15. yüzyılda *Gutenberg* tarafından icat edilen matbaanın sayesinde çocuk ve yetişkin arasındaki bir ayrımın gerekliliği düşüncesi önem kazanmıştır. Bu gelişme sonucunda yeni bir yetişkin anlayışı ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan yeni yetişkin anlayışı, çocukları kendi dünyasından dışlamıştır. Yetişkinler dünyasından dışlanan çocuklar için yeni bir dünya bulma ihtiyacı doğmuştur. Matbaanın icadından sonra kimin ne yazdığı kadar kimin ne yaptığı da bir sorun olarak gündeme gelmiştir. İşte matbaanın kimin ne yaptığı sorunsalına karşı basılan yayınlarıyla (pediatrik kitaplar) çocuklara yeni bir statü kazandırmıştır. Pediatri kitaplarıyla artık çocuklar yetişkinlik statüsünden çıkarılmış, giysileri, besinleri, oyunları ve oyuncakları çocuklara özgü kılınmıştır. Böylelikle yetişkinler dünyasından dışlanan çocuklar, çocukluk dünyasına adım atmışlardır (Postman, 1995: 33-70).

15. yüzyılda gelişim göstermeye başlayan çocukluk anlayışı, 16. yüzyıla gelindiğinde eğitimle birlikte daha ileri bir seviyeye taşınmıştır. 16. yüzyılda çocuklar okula gitmeye başlamış ve eğitim kurumlarında yapılan yenilikler çocukluk algısı üzerinde yeni bir disiplin anlayışını yerleştirmiştir. Ancak bu dönemde sadece "erkek öğrenci"

sözcüğü “çocuk” sözcüğü ile eşdeğer kılınmıştır. Çocuk eğitiminin yaşa göre kademelendirildiği 16. yüzyılda, çocuk 4-5 yaşlarında okumaya başlamalıydı ve çocuğun eğitimi okumadan sonra yine yaşına göre yazma ile devam ederek daha karmaşık eğitim derecelerine doğru gitmeliydi. Matbaanın ve okul eğitimin etkisiyle ailelerde çocukluk ile ilgili bir bilince sahip olmuşlardır. Çocukların gelişimleri açısından kendilerini sorumlu hisseden aileler ve yetişkinler çocukların yetiştirilmesi konusunda çaba göstermişlerdir (Postman, 1995: 58-59). 16. yüzyılın en önemli isimlerinden olan Montaigne (1533-1592), çocukluk yaklaşımıyla ailelerin bu bilinci geliştirmesinde önemli rol oynamıştır. Nitekim Montaigne, çocuğun değerli bir varlık olduğunu dile getirerek, çocuğa şiddet uygulamanın yanlış olduğunu savunmuştur (Bumin, 1983: 21-22).

Aries’e göre geçmiş yüzyıllarda çocukluk anlayışı gelişim göstermiş olabilirdi ancak çocuklara karşı artan ilgi, çocuğu ve çocukluğu tanımlayan yeni bir dilin geliştirilmesi, çocuklara özgü giysilerin, oyunların ve oyuncakların ortaya çıkarılması, çocuk ve yetişkin arasındaki ayrımın tam anlamıyla belirginleşmesi 17. yüzyıla denk gelmekteydi (Tan, 2008: 10). 17. yüzyılda hâkim olan aydınlanma felsefesi insanın yüce bir varlık olduğu ve saygı duyulması gerektiği düşüncesini geliştirdi. 17. yüzyılın aydınlanma felsefesinin önemli isimlerinden biri olan John Locke (1632-1704), çocukların kötü birer şeytan olmadıklarını ve doğuştan kötülüğü içlerinde barındıramayacaklarını savunarak “ilk günah” anlayışına karşı çıkmıştır (Onur, 2007: 146). Locke, çocuklara karşı bu yaklaşımıyla çocukları suçlu konumundan çıkarmıştır. Locke’a göre çocuk doğuştan iyiye ya da kötüye sahip değildir. Çünkü çocuk boş bir kâğıt (tabula rasa) olarak doğar ve zihinleri boş bir levha gibidir. Çocuğun sahip olduğu iyiliği (erdem), kötülüğü (günah), davranışları ve değerleri dünyaya geldikten sonra eğitimle kazandıkları ve çevresinden öğrendiklerinden ibarettir. Yani Locke’a göre toplum çocuğa ne verirse çocuk onu öğrenir. Çocukları geleceğin birer vatandaşı olarak gören Locke, çocukların eğitimlerinin ciddiye alınarak yapılması gerektiğini savunmaktadır. Bu eğitim devlet, aile ve okul tarafından disiplinli bir yaklaşımla çocuğa verilmelidir (Özyurt, 2011: 159). John Locke’nin çocukluk anlayışı kısaca şöyle özetlenebilir: Eğitim insan üzerinde büyük bir farklılık yaratmaktadır. Çocuk doğuştan iyiye ya da kötüye sahip olarak dünyaya gelmez. Bu özelliklerini sonradan eğitim yolu ile kazanır (Heywood, 2003: 31).

18. yüzyılda çocukluk anlayışı üzerindeki en büyük etkiyi J.J. Rousseau (1712-1778) yaratmıştır. Rousseau, bu dönemde çocukluk anlayışının gelişimine iki önemli

katkıda bulunmuştur. Bunlardan ilki; çocuğun sadece toplumun ve yetişkinlerin amaçlarına ulaşmasını sağlayan bir araç olmadığını dile getirerek çocukların kendi içlerinde de önemli birer varlık oldukları görüşünü savunmasıdır. İkincisi ise; çocuğun entelektüel ve duygusal yaşamının önemine vurgu yapmış olmasıdır. Çünkü Rousseau'ya göre çocukluk, “insanın doğa durumuna” en çok yaklaştığı zamanki yaşam devresidir (Özyurt, 2011: 160; Postman, 1995: 79). Rousseau, çocukluk dönemini doğa durumunun bir kalıntısı olarak görmektedir. Çocuğun doğuştan günahkâr olduğu düşüncesine karşı çıkan Rousseau, çocuğun iyi ve saf olduğunu savunarak çocuktaki kötülüğün nedeninin toplumda aranması gerektiğini öne sürmüştür (Bumin, 1983: 8). Rousseau, çocuğun kişilik kazanmasının ve gelişiminin doğa ve çevresiyle olan etkileşimi ölçüsünde ilerleme kaydedeceğini belirtmektedir (Onur, 2005: 25-26). Rousseau'cu “romantik” görüşe göre çocuk, biçimlenmemiş kişi değil, başlı başına bir sorun olan bozuk biçimli yetişkindir Bu düşüncesiyle Rousseau'nun, çocuğun eğitilerek gelişmesi düşüncesini benimseyen Locke'den ayrıldığı görülmektedir. Locke'a göre eğitimle şekillenen çocuk, Rousseau'ya göre doğa ile şekillenmektedir (Heywood, 2003: 32-33).

Çocukluk anlayışı 19. yüzyıl ve 20. yüzyıla doğru bu çerçevede gelişim gösterirken çocukluk anlayışını oluşturan iki entelektüel tarzın ortaya çıktığı görülür. Bunlardan ilki Locke'çu (Protestan) çocukluk anlayışı diğeri ise Rousseau'cu (Romantik) çocukluk anlayışı olarak ifade edilir. Protestan görüşe göre çocuk; okur-yazarlık, eğitim, akıl, benlik denetimi ve ayıp gibi faktörlerle uygar bir yetişkin olabilen, zihni boş bir levha olan, biçimlenmemiş bir kişi iken Romantik görüşe göre çocuk; biçimlenmemiş bir kişi değil aksine akıl, dürüstlük ve anlama gibi doğuştan gelen bazı becerilere sahip olan bir varlık olarak görülmektedir (Postman, 1995: 79-80).

Birçok bilim insanı, modern anlamda çocukluk anlayışının 19. yüzyıl ile 20. yüzyılda geliştiğini ileri sürmektedir (Heywood, 2003: 36). Bu görüşü destekleyen en önemli düşünürlerden bir de sosyolojinin kurucu isimlerinden olan Emile Durkheim (1858-1917)'dir. Durkheim, çocuğu toplumun devamlılığını sağlayan bir varlık olarak ifade etmektedir. Modern toplumların siyasi biçiminin ulus olduğunu vurgulayan Durkheim'a göre çocuk, ulusal kişiliğin kusursuz bir örneği olmalıdır. Durkheim'in bu anlayışı çocuğun biçimlenip, gelişmesinde devletin rolünü, ailenin rolünden daha üstün kılmaktadır. Ayrıca çocukluk sürecini “aile dönemi ve okul dönemi” olarak ikiye ayıran Durkheim, aileyi ahlaki gelişim açısından önemli bulsa da, çocuğa ahlaki değer

kazandırılmasında ikinci dönem olan okul döneminin daha önemli olduğunu ileri sürmektedir. Okullarda ise dinlerden etkilenen her ilkenin arka plana atılarak; rasyonel ve laik bir ahlak eğitimi verilmesi gerektiğini de savunmaktadır (Özyurt, 2011: 161).

Çocuk kavramı ve çocukluk anlayışının tarihsel süreç içerisinde zamanla bir anlam kazanmış olduğu görülmektedir. Fakat 18. yüzyıl ve özellikle 19. yüzyılda sanayileşmenin etkisiyle çocuklara kazandırılan bu anlam önemini yitirmiştir. Çocuklar her ne kadar okula gitseler de yetişkinlerden ayrı kabul edilseler de ucuz işgücü olarak fabrikalarda çalıştırılmaktan kaçamamışlardır. Nitekim Postman'ın "Çocukluğun Yok Oluşu" adlı eserinde yer verdiği 8 yaşındaki bir kız çocuğunun maden ocağındaki zor çalışma şartlarından bahsetmesi bu durumu açıklar niteliktedir. 8 yaşındaki Sarah Goder'in ifadeleri şu şekildedir: "Ben Gauber Ocağında bir tuzakçıyım; tuzakları ışısız ve karanlık bir ortamda kurmak zorunda olduğum için sürekli bir korku yaşamaktayım. Her gün sabah saat 4:00 ile akşam saat 17:30 arası çalışırım. Hiç uyumam". 19. yüzyılın ortalarında Sarah ve diğer çocukların bu tarz açıklamaları sonucunda bazı yasal düzenlemeler getirilmiştir. Yasaya göre artık 10 yaşından küçük çocuklar maden ocaklarında çalıştırılmayacaktır! (Postman, 1995: 71-72).

19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında çalışmalarıyla çocukluk tartışmalarına damga vuran iki önemli isim vardır: Sigmund Freud (1856-1939) ve John Dewey (1859-1952). Freud, çocuk zihninin özel bir yapısının ve içeriğinin olduğunu ve çocuğunda cinselliğinin olduğunu belirterek; çocukların yetişkinliğe geçerken bu tutkularını ve hazlarını basma, aşma ve yenme çabasında olduklarını iddia etmektedir. Freud'un bu görüşünden hareketle Locke'nin "tabula rasa"sını reddederek, Rousseau'nun doğa ve çevre görüşünü desteklediğini söylemek mümkündür (Postman, 1995: 83-84).

John Dewey ise çocuğun "tamamlanmamış bir kişi" ya da "küçük bir yetişkin" olduğu görüşlerini reddeder. Yani "çocuğun zayıflığından dolayı kötü olabileceği" görüşüne karşı çıkar. Dewey'e göre çocukluk insan yaşamının bir bölümünü oluşturan gelişim evresidir. Çocuk bu gelişim evresinde ne kadar verimli, başarılı ve mutlu bir çocukluk yaşarsa, yetişkinlik dönemi de bir o kadar başarılı ve sağlıklı olur. Dewey, çocuğun sosyalleşmeyi toplum içinde öğreneceği görüşünü savunarak okulda teorik bilgiler yerine, yetişkin yaşamını tecrübe ederek öğrenmelidir. Yani Dewey, "hazırlık kuramını" reddederek "deneyci bir kuram" önermektedir (Özyurt, 2011: 162). Ayrıca Dewey, çocuğun ruhsal gereksinmelerinin geleceğe yönelik değil de şimdi ne olduğu

açısından ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Çocuğun “ne olması gerektiği” sorununa değil “ne olduğu” sorununa odaklanılmalıdır (Tan, 2008: 2-3).

Geçmiş yüzyıllardan günümüze kadar çocukluk anlayışının gelişimi incelendiğinde çocukluk anlayışının bazı dönemler zengin bir içerik kazandığını, bazı dönemler ise yok sayılarak ihmal edildiği görülmektedir. Ancak tarihsel süreçte çocukluk hiçbir zaman ortadan kaybolmamıştır.

Çocuklar tarihin her döneminde toplum içerisinde en fazla korunması gereken kesimi oluşturmuştur. Zira çocuklar, zihinsel, bedensel ve ekonomik açıdan zayıf ve birilerine (genelde ailelerine) bağımlı durumda olan insanlardır. Çocukluk tarihi incelendiğinde çocukların bu zayıflıklarının kötüye kullanıldığı, iş güçlerinin ve cinselliklerinin sömürüldüğü dönemleri görmek mümkündür. Çocuklar kötü muameleye ve şiddete direnecek güçte değildirler. Haklarını savunabilecekleri, kendilerini ifade edebilecekleri bilince ve yeteneğe sahip değildirler. Çocuklar toplum içinde eşitlikten uzak tutulmakta, haklarından yoksun bırakılmakta, ihtiyaçları göz ardı edilmekte ve dezavantajlı duruma düşürülmektedir (Serozan, 2005: 4). Çocukların yaşam standartları geçmiş yüzyıllara oranla daha kaliteli bir hâl almış olsa da çocuk sorunları hâlâ devam etmektedir. Günümüzde çocukluk yetişkinlikten farklı bir dönem olarak görülmektedir. Yaşamın hemen her alanında çocuklar özel bir statüye tabii tutulmaktadır. Örneğin çocuk hastaneleri (yeni doğan), çocuk mahkemeleri, okullar, çocuk meclisleri, çocuk polisi, çocuk şube müdürlüğü gibi birçok alanda çocuklara özel bölümler bulunmaktadır. Devletler, aileler, yetişkinler ve toplumun neredeyse bütünü çocuklara yönelik faaliyetler yürütmektedir. Çocuklar ve yetişkinler arasındaki bu farklılık bilincinin oluşması çocuğa yönelik çeşitli bilim dalları tarafından da araştırılma konusu olmuştur. Ayrıca “hak” kavramının ön planda olduğu günümüzde, “çocuk haklarına” duyulan ilgi de tarihin en zirve noktasındadır. Çocuğun toplum içinde korunmayı gerektiren kesimi oluşturduğunun farkında olan kişiler ve kurumlar çocuk haklarına özel önem göstermektedir. Çocukların gelişimi, korunması ve hakları konusunda başta aileler olmak üzere devletler, sivil toplum kuruluşları ve diğer paydaşlar kendilerini sorumlu hissederek bu konuda uygulamalar yürütmektedir. Devletlerin bu alanda attığı en önemli adımlardan biri çocuk haklarına dair oluşturulan ulusal ve uluslararası sözleşmeler, anayasalarda çocuk haklarına yer vermeleri ve kanunlarla çocuk haklarını korumalarıdır.

1.5. Çocuk Hakları Kavramı, Önemi ve Çocuk Hakları Sözleşmeleri

Çocuk hakları çocukların bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki bakımlardan özgürlük ve saygınlık içinde, sağlıklı ve normal biçimde gelişebilmesi için hukuk kuralları ile korunan kurallardır (Akyüz, 2010: 3; Erkul, 2012: 137).

Çocuk, özel olarak hukuksal kişiliği bulunmayan bir bireydir ve bu nedenle ailesi tarafından, ailesinin yokluğunda ise toplum tarafından korunması gereken bir varlıktır (Saulnier, 2002: 77). Çocukluğun tarihsel süreci incelendiğinde zamanla anlam kazanıp önemsenmiş olsa dahi neredeyse bütün dönemlerde en çok zarara uğrayan kesim çocuklar olduğu görülmektedir. Savaşlarda en çok zarar gören, zayıflığı nedeniyle şiddete ve istismara maruz kalan, kişiliği göz ardı edilen ve haksızlıklar karşısında en büyük mağduriyeti yaşayan kişiler hep çocuklardır.

Çocuklar bir ülkenin geleceğidir. Toplumun devamıdır. Ülkeler ve toplumlar, maddi ve manevi mutluluğa ulaşarak barış içinde yaşamak istiyorlarsa bütün olanaklarını çocukların gelişimleri için kullanmalıdırlar. Çocuk masum, duyarlı ve bağımlı bir varlıktır. Bu nedenle çocukluk dönemini huzurlu ve mutlu bir şekilde oynayarak, yeni şeyler öğrenerek ve kendini geliştirerek geçirirse yetişkinlik döneminde de hem mutlu bir birey olur hem de toplumun mutluluğuna ve refahına katkıda bulunur. Bir toplumun refahı çocuk haklarını korumaktan geçmektedir ve çocuk haklarının korunması sorunu günümüzün en önemli sorunlarından birini oluşturmaktadır. Çağdaş uygarlığın, geleceğin ve toplumun en önemli unsurunu oluşturan çocuğun her alanda (bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal, ahlaki vb.) gelişimi ile ilgili önlemlerin alınması aile ve toplumun yanı sıra hukuk kurallarına da bağlıdır (Akyüz, 2000: 1). Bu bağlamda çocuk haklarının korunması konusunda her devlet kendi ulusal hukuk sistemlerinde çocuk haklarını korumayı amaçlayan anayasa ve kanunlarda düzenlemeler yapmaktadır. Bunun yanı sıra devletler uluslararası alanda bir araya gelerek çocuk haklarını koruma konusunda ortak sözleşmeler imzalamaktadır. Dünya’da ve Türkiye’de çocuk haklarının korunması amacıyla çıkarılan sözleşmeler göz önüne alındığında karşımıza sözleşme ve bildiri kapsamında 4 önemli belge çıkmaktadır. Bu sözleşme ve bildiriler şunlardır:

- 1924 tarihli Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi,
- 1959 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi,
- 1963 tarihli Türk Çocuk Hakları Bildirisi,
- 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’dir.

1.5.1. 1924 Tarihli Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi

Çocuk haklarını koruma konusunda atılan ilk ve en etkili adım 1924 tarihinde Birleşmiş Milletler Cemiyeti tarafından kabul edilen Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'dir (Erbay, 2011: 25). Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi, I. Dünya Savaşı sonrasında çocukların daha iyi korunması gerektiği düşüncesinden hareketle hazırlanmıştır (Kurt, 2016: 104). Nitekim I. Dünya Savaşı'ndan sonra çocukların korunması her zamankinden daha fazla önem taşımakta olduğu görülmüştür. Bu dönemde İngiliz Eglantyne Jebb "çocukları kurtarın" çağrısında bulunmuş ve Jebb'in bu çağrısı istenilen etkiyi yaratmıştır. Jebb'in çocukları kurtarın çağrısı üzerine 1920 yılında Cenevre'de "Uluslararası Çocuklara Yardım Birliği" adıyla bir örgüt kurulmuştur. Uluslararası Çocuklara Yardım Birliği Örgütü, dünyadaki bütün çocuklara özen gösterilmelidir ilkesini benimseyerek Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'ni yayınlamıştır (Akyüz, 1991: 340).

26 Eylül 1924 tarihinde kabul edilen Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi 5 maddeden oluşmaktadır. Bildirgede çocukların sağlıklı ve güvenli bir ortamda yaşaması, herhangi bir felaket anında önce çocukların kurtarılması ve çocukların her türlü kötü muameleye karşı korunması konularına vurgu yapılmaktadır (Kurt, 2016: 104). Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'nin maddeleri şunlardır (www.cocukhaklariizleme.org, 2019):

1. Madde: "*Çocuk, fiziken ve ruhen doğal biçimde gelişmesine imkân tanıyan şartlar içinde yaşamalıdır*".
2. Madde: "*Acıkan çocuk beslenmeli, hasta çocuk tedavi edilmeli, fikren geri kalmış çocuk eğitilmeli, yoldan çıkmış çocuk doğru yola getirilmeli, terk edilmiş çocuk korunmalıdır*".
3. Madde: "*Herhangi bir felaket anında yardım öncelikle çocuğa yapılmalıdır*".
4. Madde: "*Çocuk hayatını kazanabilecek hale getirilmelidir ve her türlü istismara karşı korunmalıdır*".
5. Madde: "*Çocuk yeteneklerini hemcinslerinin hizmetine adayacak bir ruh ve düşünce içerisinde yetiştirilmelidir*".

Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'ni Türkiye Cumhuriyeti adına 1928 yılında Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK imzalamıştır. Mustafa Kemal ATATÜRK, bildirgeyi imzalayarak çocuk haklarına verdiği önemi göstermiştir. Uluslararası iyi niyetin göstergesi olarak ortaya çıkarılan bu Bildirge, 1939 yılında II. Dünya Savaşı'nın başlaması ve

Milletler Cemiyeti'nin geçerliliğini kaybetmesi sonucunda sadece kâğıt üzerinde kalmıştır (Erbay, 2011: 25-26).

1.5.2. 1959 Tarihli Çocuk Hakları Bildirgesi

II. Dünya Savaşı'nda da I. Dünya Savaşı'nda olduğu gibi en çok zararı çocuklar görmüştür. II. Dünya Savaşı sırasında 1924 tarihli Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi olmasına rağmen çocukların korunması konusunda başarılı olunamamıştır. 24 Ekim 1945 tarihinde Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın kurulmasının ardından çocukların korunmasına yönelik sorunları incelemek amacıyla "Sosyal Sorunlar Meclisi" oluşturulmuştur. Sosyal Sorunlar Meclisi, 3 Nisan 1950 tarihinde bir toplantı gerçekleştirerek "Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi"nin genişletilerek yeniden düzenlenmesine karar vermiştir (Erbay, 2013: 27). Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi doğrultusunda ve üye devletlerden de alınan görüşler ışığında 20 Kasım 1959 tarih ve 1386 sayılı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi ilan edilmiştir (Kurt, 2016: 105). 1959 tarihli BM Çocuk Hakları Bildirisi, 1924 tarihli Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'nin yeniden düzenlenmiş ve genişletilmiş halidir. BM Çocuk Hakları Bildirgesi'nin maddeleri şunlardır (kdkcocuk.gov.tr, 2019):

1. Madde: *"Tüm dünya çocukları bu bildirgedeki haklardan din, dil, ırk, renk, cinsiyet, milliyet, mülkiyet, siyasi, sosyal sınıf ayrımı yapılmaksızın yararlanmalıdır"*.
2. Madde: *"Çocuklar özel olarak korunmalı, yasa ve gerekli kurumların yardımı ile fiziksel, zihinsel, ahlaki, ruhsal ve toplumsal olarak sağlıklı normal koşullar altında özgür ve onurunun zedelenmeyecek şekilde yetişmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla çıkarılacak yasalarda çocuğun en yüksek çıkarları gözetilmelidir"*.
3. Madde: *"Her çocuğun doğduğu anda bir adı ve bir devletin vatandaşı olma hakkı vardır"*.
4. Madde: *"Çocuklar sosyal güvenlikle yararlanmalı, sağlıklı bir biçimde büyümesi için kendisine ve annesine doğum öncesi ve sonrası özel bakım ve korunma sağlanmalıdır. Çocuklara yeterli beslenme, barınma, dinlenme, oyun olanakları ile gerekli tıbbi bakım sağlanmalıdır"*.
5. Madde: *"Fiziksel, zihinsel ya da sosyal bakımdan özürlü çocuğa gerekli tedavi, eğitim ve bakım sağlanmalıdır"*.

6. Madde: “Çocuğun kişiliğini geliştirmesi için anlayış ve sevgiye gereksinimi vardır. Anne ve babasının bakımı ve sorumluluğu altında her durumda bir sevgi ve güvenlik ortamında yetişmelidir. Küçük yaşlarda çocuğu annesinden ayırmamak için bütün olanaklar kullanılmalıdır. Ailesi ve yeterli maddi desteği olmayan çocuklara özel bakım sağlamak toplumun ve kurumların görevidir. Çocuk sayısı fazla olan ailelere devlet yardımı yapılmalıdır”.
7. Madde: “Genel kültür ve yeteneklerini, bireysel karar verme gücü, ahlaki ve toplumsal sorumluluğu geliştirecek ve topluma yararlı bir üye olmasını sağlayacak eğitim hakkı verilmelidir. Bu eğitimde sorumluluk önce ailenin olmalıdır. Eğitimin ilk aşamaları parasız ve zorunlu olmalıdır”.
8. Madde: “Çocuk her koşulda koruma ve kurtarma olanaklarından ilk yararlananlar arasında olmalıdır”.
9. Madde: “Çocuklar her türlü istismar, ihmal ve sömürüye karşı korunmalı ve hiçbir şekilde ticaret konusu olmamalıdır. Çocuk uygun bir asgari yaştan önce çalıştırılmayacak, sağlığını ve eğitimini tehlikeye sokacak fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişmesini engelleyecek bir işe girmeye zorlanmayacak ve izin verilmeyecektir”.
10. Madde: “Çocuk ırk, din ya da başka bir ayrımcılığı teşvik eden uygulamalardan korunacaktır. Anlayış, hoşgörü, insanlar arası dostluk, barış ve evrensel kardeşlik ortamında enerji ve yeteneklerini diğer insanların hizmetine sunulması gerektiği bilinciyle yetiştirilmelidir”.

1959 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi 10 maddeden oluşmaktadır ve Bildirgede çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimlerinin tamamlanmadığı, bu nedenle çocuğun doğum öncesinde ve doğum sonrasında bakıma ve özel korumaya ihtiyaç duyduğu belirtilmektedir. Sözleşme, bireylerin ve grupların yasal yollarla çocuk haklarını korumak için çaba göstermeleri gerektiğini vurgulayarak; insanlığın çocuklara her şeyin en iyisini vermekle yükümlü olduğu açıklanmaktadır.

1924 tarihli Cenevre Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ve 1959 tarihli BM Çocuk Hakları Bildirgesi'nin herhangi bir yaptırım gücü bulunmamaktadır. Yaptırım gücü olmaması nedeni ile bu iki bildirge sadece çocuk haklarını korumaya yönelik atılmış birer adım olarak çoğunlukla kâğıt üzerinde kalmıştır.

1.5.3. 1963 Tarihli Türk Çocuk Hakları Bildirgesi

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) Türkiye Milli Komisyonu eğitim, bilim ve kültür kuruluşları ile UNESCO arasında bağlantı kurmak ve bir sözleşme kapsamında çalışmalarda bulunmak amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 25 Mayıs 1946 tarihinde kabul edilen bir yasa ile kurulmuştur. Komisyon, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) yaptığı çalışmaları Türkiye'de tanıtmakta; Türkiye'nin eğitim, bilim ve kültür alanında yaptığı çalışmaları diğer ülkelerde tanınması amacıyla kurslar vermekte ve bilimsel toplantılar gerçekleştirmektedir. UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Yönetim Kurulu, 7. Dönem Genel Kurulu'nun ikinci toplantısında "farklı çocuk hakları beyannamelerinden yararlanılarak bir çocuk hakları kanun tasarısı hazırlanması teklifini" içeren bir rapor sunmuştur. Bu rapor üzerine 1959 tarihli BM Çocuk Hakları Bildirgesi doğrultusunda "Türk Çocuk Hakları Bildirgesi" hazırlanarak Genel Kurul'un incelemesine sunulmuştur. UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan ve Genel Kurul tarafından uygun bulunan bu bildiri 28 Haziran 1963 tarihinde "Türk Çocuk Hakları Bildirgesi" olarak kabul edilmiştir (Akyüz, 2000: 15). Türk Çocuk Hakları Bildirgesi'nin maddeleri şunlardır (Kurt, 2016: 105-106):

1. Madde: *"İyi bakım, iyi yetiştirilme ve çocuğa uygun bir eğitim, her yerde ilgi, sevgi ve yardım görme her Türk çocuğunun hakkıdır. Resmi, özel her kurum, her yurttaş bu çocuk hakkını tanımak, eldeki olanaklarla onu gerçekleştirmek yükümlülüğündedir. Sıkıntı içinde bulunan çocuğun kurtarılmasına öncelik verilir".*
2. Madde: *"16 yaşından önce hiç bir çocuk resmi öğrenimden alıkonularak özel işlerde çalıştırılmaz. Hiçbir şekilde sömürülemez".*
3. Madde: *"Her ana baba çocuğuna bakmak, onu bilgili, becerili ve en iyi şekilde yetiştirmekle yükümlüdür. Orta dereceli öğrenime devam etmeyen, edemeyenlerin gerekli bilgi ve becerileri kazanmaları için devlet kurslar açar. Ana babanın yeterli olmadığı durumlarda bu görev çocuğun birinci derece yakın akrabalarına ve devlete düşer".*
4. Madde: *"İlköğrenimden sonra orta dereceli okullara devam etmeyenler, edemeyenler için teknik, tarımsal bilgi ve beceri kazandıran kurslar açılması ve bu kurlardan çocukların yararlanması için Milli Eğitim Bakanlığı, Belediye Başkanlığı ve muhtarlar işbirliği yapmakla yükümlüdür".*

5. Madde: “*Sakat ve uyumsuz çocukların iyileştirilmeleri, yaşama zorluğu çeken çocukların kurtarılmaları, durumlarına uygun bir meslek için kendi yaşamlarını kazanacak derecede başarılı ve güçlü yetiştirilmeleri ana baba ile birlikte devletin ve bu amaçla kurulmuş örgütlerin ödevidir*”.
6. Madde: “*Çocuğun korunması ile ilgili yasalar öncelikle hazırlanıp çıkarılmalı, geciktirilmeden uygulanmalıdır*”.

Türk Çocuk Hakları Bildirgesi 6 maddeden oluşmaktadır. Bildirgede çocuğun bakımı, korunması, eğitimi ve çocuktan sorumlu kişi ve kurumlar belirtilerek; çocuğun korunmasına yönelik yasal düzenlemeler yapılmasının gerekli olduğu vurgulanmaktadır.

1.5.4. 1989 Tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi

1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin kökenleri 1924 Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi ve 1959 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi’ne dayanmaktadır. 1959 BM Çocuk Hakları Bildirgesi ile 1989 BM Çocuk Hakları Sözleşmesi arasında geçen 30 yıllık süreçte çocuk haklarının kapsamı değişim göstermiştir. Bu süreçte çocukların karşılaştığı sorunlar ve çocuklara yapılan kötü muameleye yönelik sayısal verilerde de artış gözlenmiştir. Bu sayısal verileri ele alan UNICEF raporlarına göre tespitler şunlardır (Akyüz, 2000: 17):

- Aileleri tarafından terk edilen ortalama 100 milyon çocuk, ağır işlerde çalışmakta ya da yasa dışı işlere, fuhuş ve dilenciliğe yönelmektedir,
- 50 milyonu aşkın çocuk sağlıklı şartlar altında çalışmaktadır,
- 6 ile 11 yaş aralığındaki 120 milyon çocuk okula gidememektedir,
- Her yıl önlenbilir ve tedavi edilebilir hastalıklardan dolayı ortalama 3.5 milyon çocuk yaşamını kaybetmektedir,
- 5 yaşın altında ortalama 155 milyon çocuk yoksulluk düzeyinde yaşamakta,
- Milyonlarca çocuk kötü muameleye, ihmale, istismara, şiddete maruz kalmakta ve uyuşturucu kullanmaktadır.

II. Dünya Savaşı’nda çocukları en fazla zarar gören halk olarak Polonya yetkilileri, 1979 Uluslararası Çocuk Yılı’nda resmi makamlar aracılığıyla önceki çocuk hakları bildirgelerinin bağlayıcı bir sözleşmeye dönüştürülmesi için Birleşmiş Milletler bünyesinde büyük çaba sarf etmiştir ve yeni bir çocuk hakları sözleşmesinin hazırlanması

önerisinde bulunmuştur (Serozan, 2005: 49). Polonya'nın yapmış olduğu bu öneriyi dikkate alan BM Genel Kurulu, 1979 yılında 43 üye devletin temsilcilerinden oluşan bir "çalışma grubu" kurmuştur. "Açık Uçlu Çalışma Grubu" adı verilen bu grup her yılın ilk ayında bir araya gelerek sözleşmeyi hazırlamıştır. Açık Uçlu Çalışma Grubu'na Polonya Bilimler Akademisi Hukuk ve Devlet Enstitüsü'nün eski yöneticisi Adam LOPATKA başkanlık etmiştir. Üye devletler arasında görüş ayrılıkları yaşansa da 5 Şubat 1988 tarihinde sözleşmenin ilk taslağı BM Sekreterliğinin incelemesine sunulmuştur. Bazı düzenlemelerin ardından sözleşmenin ikinci taslağı yeterli bulunmuştur. Hazırlanan sözleşme metni ilk olarak 1989 yılının Mart ayında İnsan Hakları Komitesi'ne sonrasında ise Ekonomik ve Sosyal Konsey'e gönderilmiştir. 10 yıllık bir çalışmanın ardından 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir (Erbay, 2011: 29-30).

1989 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, günümüzde çocuk haklarının korunmasına dayanak oluşturan en önemli belgedir. Bu sözleşme çocukların haklarını ele alan en ayrıntılı ve kapsamlı belge niteliğindedir. Bu nedenle de BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukların "Magna Cartası" olarak anılmaktadır (Koman, 2011: 34). 1924 Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi, 1959 BM Çocuk Hakları Bildirgesi ve 1963 Türk Çocuk Hakları Bildirgesine oranla daha uzun, daha kapsamlı ve daha ayrıntılı olan 1989 BM Çocuk Hakları Sözleşmesi 54 maddeden oluşmaktadır. Sözleşme çocuğun tanımını da içermekle birlikte şemsiye haklar çerçevesinde şekillenmektedir (BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, 1989; Kırdök vd., 1998: 164-166). Sözleşmede yer alan temel haklar da denilen şemsiye haklar kısaca şunlardır:

- a. Çocuğun Yaşaması ve Gelişmesi Hakkı: Yaşamak, dünyadaki her insanın temel hakkıdır. Bu temel hak çocuklar için de geçerlidir. Kişi ve kurumların ilk görevi çocukların yaşamlarını güvence altına almaktır. Sözleşmenin 6. maddesi çocuğun yaşama ve gelişim hakkını içermektedir. Bu madde Çocuk Hakları Komitesi tarafından sözleşmenin temel ilkesi olarak belirlenen maddelerden biridir. Bu maddeye göre her çocuk yaşama ve gelişme hakkına sahiptir. Devlet çocukların yaşamını ve gelişimlerini korumakla yükümlüdür. 1989 BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde çocuğun yaşamasını ve gelişmesini garanti altına alan maddeler şunlardır (1989 BM Çocuk Hakları Sözleşmesi 6. madde):

- “*Taraf Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler*”,
 - “*Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler*”.
- b. Ayrım Gözetmeme İlkesi: Sözleşmenin 2. maddesi uyarınca taraf Devletler, çocuklar arasında dil, din, ırk, renk, cinsiyet vb. herhangi bir nedenden dolayı hiçbir ayırım yapamazlar. Devletler sınırları içerisinde yaşayan bütün çocuklara Sözleşmede yer alan haklarını tanır ve taahhüt eder. 2. maddede yer alan ayırım gözetmeme ilkesi Çocuk Hakları Komitesi tarafından belirlenen temel ilkeler arasında yer almaktadır. 1989 BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde çocukların ayırım gözetmeme ilkesini garanti altına alan maddeler şunlardır (1989 BM Çocuk Hakları Sözleşmesi 2. madde):
- “*Taraf Devletler, bu Sözleşmede yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanır ve taahhüt ederler*”,
 - “*Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, yasal vasilerinin veya ailesinin öteki üyelerinin durumları, faaliyetleri, açıklanan düşünceleri veya inançları nedeniyle her türlü ayırımı veya cezaya tabi tutulmasına karşı etkili biçimde korunması için gerekli tüm uygun önlemleri alırlar*”.
- c. Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesi: Çocukları ilgilendiren herhangi bir konuda öncelik olarak çocuğun yararı gözetilmelidir. Çocukların korunması ve çocuklara öncelik verilmesi, çocuğun yüksek yararı ilkesi ile doğrudan bağlantılıdır (Koman, 2011: 36-37). Çocuğun yüksek yararı ilkesinin temeli, insanın zihinsel ve bedensel gelişimini büyük oranda yaşamın ilk yıllarında gerçekleşmiş olmasıdır (Akyüz: 2000: 24). Çocuğun yüksek yararının gözetilmesi ilkesi Sözleşmenin 3. maddesinde ve temel ilkeler arasında yer almaktadır. 1989 BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde çocuğun yüksek yararının gözetilmesini vurgulayan maddeler şunlardır (1989 BM Çocuk Hakları Sözleşmesi 3. madde):
- “*Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir*”,

- “*Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de göz önünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar*”,
 - “*Taraf Devletler, çocukların bakımı veya korunmasından sorumlu kurumların; hizmet ve faaliyetlerin özellikle güvenlik, sağlık, personel sayısı ve uygunluğu ve yönetimin yeterliliği açısından, yetkili makamlarca konulan ölçülere uymalarını taahhüt ederler*”.
- d. Çocuğun Katılım Hakkı: Sözleşme’de yer alan temel ilkelerden biri de çocukların katılım hakkıdır. Temel ilkeler arasında yer alan çocukların katılım hakkı, çocukların kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerini özgürce ifade edebilme hakkına sahip olmalarıdır. Çocuğun katılım hakkı sözleşmenin 31. maddesinde düzenlenmektedir. Bu maddeler şunlardır:
- “*Taraf Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence etkinliklerinde bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar*”.
 - “*Taraf Devletler, çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam olarak katılma hakkını saygı duyarak tanırlar ve özendirirler ve çocuklar için, boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin etkinlikler konusunda uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik ederler*”.

1989 tarihli BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni Türkiye Cumhuriyeti de dâhil olmak üzere yaklaşık 142 ülke imzalamış ya da onay ve katılma yoluyla sözleşmeye taraf devlet konumuna gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti, 14 Eylül 1990 tarihinde Sözleşme’nin bazı maddelerine çekince koyarak Sözleşme’yi imzalamıştır. Türkiye, Sözleşme’nin 17, 29 ve 30. maddelerine çekince koymuş ve T. C. Anayasası ve 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması hükümleri gereğince bu maddeleri yorumlama ve uygulama hakkını saklı tutmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, 1923 Lozan Antlaşması’nda azınlık olarak sadece Rum, Ermeni ve Musevi azınlıkları tanımıştır. 18 Ekim 1925 tarihinde imzalanan Türkiye – Bulgaristan Dostluk Antlaşması ile de Bulgar azınlıklarını tanımıştır. Yani Türkiye Cumhuriyeti, Rum, Ermeni, Musevi ve Bulgar’lar dışında milli bir azınlık tanımamaktadır. Bu bağlamda Türkiye’nin bu maddelere çekince koymasının nedeni de maddelerde geçen “azınlık grubu” ve “yerli ahali” ifadeleridir. Türkiye’nin 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde çekince koyduğu maddeler Tablo 1.1’de yer almaktadır.

Tablo 1.1. 1989 BM ÇHS’de Türkiye'nin Çekince Koyduğu Maddeler

Madde 17: Taraf Devletler, kitle iletişim araçlarının önemini kabul ederek çocuğun; özellikle toplumsal, ruhsal ve ahlaki esenliği ile bedensel ve zihinsel sağlığını geliştirmeye yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini sağlarlar. Bu amaçla Taraf Devletler;

- a. Kitle iletişim araçlarını çocuk bakımından toplumsal ve kültürel yararı olan ve 29. maddenin ruhuna uygun bilgi ve belgeyi yaymak için teşvik ederler;
- b. Çeşitli kültürel, ulusal ve uluslararası kaynaklardan gelen bu türde bilgi ve belgelerin üretimi, değişimi ve yayımı amacıyla uluslararası işbirliğini teşvik ederler;
- c. Çocuk kitaplarının üretimini ve yayılmasını teşvik ederler;
- d. Kitle iletişim araçlarını azınlık grubu veya bir yerli ahalیه mensup çocukların dil gereksinimlerine özel önem göstermeleri konusunda teşvik ederler;
- e. 13. ve 18. maddelerde yer alan kurallar göz önünde tutularak çocuğun esenliğine zarar verebilecek bilgi ve belgelere karşı korunması için uygun yönlendirici ilkeler geliştirilmesini teşvik ederler.

Madde 29:

1. Taraf Devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler;
 - a. Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;
 - b. İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;
 - c. Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşе ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;
 - d. Çocuğun, anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik, ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşıyışı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;
 - e. Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi,
2. Bu maddenin veya 28. maddenin hiçbir hükmü gerçek ve tüzel kişilerin öğretim kurumları kurmak ve yönetmek özgürlüğüne, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen ilkelere saygı gösterilmesi ve bu kurumlarda yapılan eğitimin Devlet tarafından konulmuş olan asgari kurallara uygun olması koşuluyla, aykırı sayılacak biçimde yorumlanmayacaktır.

Madde 30: Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların var olduğu Devletlerde, böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamaz.

Kaynak: 1989 Tarihli BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

1989 BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Günümüzde çocuk haklarına yönelik çoğu girişimin dayanak noktasını bu sözleşme oluşturmaktadır. Bu girişimlerden en önemlisi “Çocuk Dostu Kent Girişimi”dir.

1.6. Çocuk Dostu Kent Kavramı ve Uygulamalarından Örnekler

Bu bölümde “Çocuk Dostu Kent” kavramı tanımlanarak UNICEF tarafından belirlenen ve uluslararası alanda geçerli olan “Çocuk Dostu Kent Kriterleri” açıklanmaktadır. Çocuk Dostu Kent olan ülkelerin bu kapsamda yaptığı uygulamalara ve ardından Türkiye’deki Çocuk Dostu Kentlerin süreçlerine ve uygulamalarına değinilmektedir.

1.6.1. Çocuk Dostu Kent Kavramı

Dilimize Farsçadan geçmiş olan dost kavramı, Türk Dil Kurumu tarafından “*sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılan kimse, düşman karşıtı*” olarak tanımlanmaktadır. Dostluk anne-baba ve akrabalık ilişkileri dışında, kişinin kendi isteğiyle kurduğu bir bağıdır. Bir başka ifadeyle dostluk; belirli özelliklere ve ilkelere dayalı uzun süreler ve anlamlı birliktelerdir (Erkul, 2012:58). Ancak, bu bağın sadece insanlar arasında kurulabileceği algısı yanlıştır. Aralarında iyi ilişki bulunan ve iyi anlaşılan kimselerin dost olabileceği gibi, sahibine sevgi gösteren bir hayvan, çok sevilen bir kitap ya da manevi değer taşıyan herhangi bir nesne de “**dost**” olarak nitelendirilebilir (Kaypak, 2016: 3). Kısacası; dost kavramının kişiden kişiye farklı anlamlar ifade edebileceğini ve herhangi bir şeye karşı dostluk beslenebileceğini söylemek mümkündür. Dostluk ilişkisinde çıkar, fayda, yararlanma ve duyguları kötüye kullanma yoktur. Aksine, dostluk ilişkisine paylaşma, yardımlaşma, sevgi ve samimiyet duyguları hâkimdir.

Dostluk ilişkisinde Mevlana’nın da dediği gibi “sende en iyi ne varsa onu dostuna ver” anlayışı vardır. Herhangi bir şeyin dost olarak değerlendirilebileceği görüşünden hareketle kentleri de insanlara dost olan şeyler arasında görebiliriz. Çünkü kentler yaşanılabilir, sürdürülebilir, erişilebilir olma, insanların ihtiyaçlarını karşılama, mutlu olmalarını sağlama, insanlara en iyi hizmeti verme gibi özellikleriyle kent içerisinde en iyi olan ne varsa insanlara sunarak dost olmaktadır.

Kentleri insanlara dost yapma düşüncesinin temeli nüfus artışı, kentleşme ve kentleşmenin ortaya çıkardığı sorunlara dayanmaktadır. Artan nüfus ve kentleşmenin etkisiyle kentler insan dostu olmaktan ziyade “**yapı dostu**” olmaktadır. Çok katlı, yüksek, bahçesiz binalar, daralan ve güvensiz sokaklar, azalan yeşil alanlar ve parklar, zorlaşan ulaşım, artan trafik, çevre kirliliği, gürültü kirliliği, çarpık ve plansız yapılaşma gibi kentsel sorunlar, kentlerin insanlara dost olmasını engellemektedir. Kentleşmenin yol açtığı bu olumsuz koşullar insanların yaşam alanlarını kısıtlamakta, onları belirli bir yaşam alanına hapsedmekte ve içe kapanık bir toplum oluşturmaktadır. Dost Kent uygulaması kentleşmenin insanlar üzerindeki bu olumsuz sonuçlarına karşıt olarak ortaya çıkmıştır. Dost Kent kavramı, kent sınırları içerisinde yaşayan insanları düşünerek tasarlanan kenti ifade etmektedir (Kaypak, 2016: 3). Dost kentler, kentte yaşayan insanların yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçlayan, kent mekânlarını insanların ihtiyaçlarına göre tasarlayan ve insanların yaşadıkları kent ile bütünleşmesine imkân sağlayan kentlerdir.

Nüfusu giderek artan ve kontrolsüz bir şekilde büyüyen kentlerde yaşamının yol açtığı sorunlara hem kentliler hem de kent yönetimleri (yerel yönetimler) çözüm aramaktadır. Fakat sorunlar çözüme kavuşturulurken kentte yaşayan bazı gruplar sorunların merkezinde ve bu sorunlar karşısında oldukça dezavantajlı konumda olmaya devam etmektedir. Kentteki dezavantajlı gruplar engellileri, yaşlıları, kadınları, gençleri, hastaları ve çocukları içermektedir (Çakırer-Özservet, 2014: 122). Günümüz kentleri, gelişen teknoloji ve betonlaşan sokaklarla engellilere, yaşlılara, kadınlara, gençlere ve çocuklara hareket alanı bırakmayan ve onları ev, okul, iş yeri gibi kapalı alanlarda yaşamaya mecbur bırakan bir yapıya dönüşmektedir (Çakırer-Özservet, 2015: 91). Bu nedenle son yıllarda, “**Dost Kent**” uygulamasının farklı bir türü olarak engelli dostu kent, yaşlı dostu kent, kadın dostu kent, genç dostu kent ve çocuk dostu kent uygulamaları hayata geçirilmiştir. Bu uygulamalar kentte belirli bir kitleye yönelerek kenti bu kitle için dost yapmaya çalışmaktadır. Dost Kent uygulamasına dair farklı yaklaşımlardan biri “**Çocuk Dostu Kent Girişimi**”dir (Kaypak, 2016: 4). Çocuk Dostu Kent; çocuklarla yaşadıkları kenti dost yapma çabası içerisinde. Çocuklar kentte yaşayan nüfus içerisinde önemli bir orana sahiptir. Fakat kentsel düzenlemeler yapılırken ya da kent için kararlar alınırken en çok göz ardı edilen gruplardan birini de çocuklar oluşturmaktadır. Çocuk Dostu Kent; sürekli göz ardı edilen, yaşam alanları kısıtlanan ve hakları ihlal edilen çocukları kentte görünür kılmayı hedefleyen bir girişimdir.

Bireyin doğduğu ve büyüdüğü kent; hayata bakışını, kişiliğini, karakterini ve davranışlarını belirleyen en önemli olgulardan biridir. Birey, doğduğu andan öldüğü ana kadar çevresiyle sürekli etkileşim halindedir ve hayatını çocukluğunda yaşadığı deneyimler ve çevreyle kurduğu olumlu ya da olumsuz etkileşimler üzerine inşa etmektedir (Oktay ve Pekküçükşen, 2017: 310). Fakat son yıllarda teknoloji, kentleşme ve sanayileşmeyle birlikte bireyler çocukluk dönemlerini verimli geçirememektedir. Sokaklardaki tehlikelerden ve araç trafiğinden dolayı çocuklar güvenli bir şekilde sokağa çıkamamakta, oyun oynayamamakta, enerjisini atamamakta ve akranlarıyla iletişim kuramamaktadır. Sokaklarda oynaması, çevresini tanıması, insanlarla ilişkiler kurması, hareket etmesi gereken çocuklar doğallıktan uzak, kapalı alanlarda yaşam sürmektedir. Evlerinde çocuk aktivitelerine (oyun oynamak, arkadaşlık kurmak vb.) imkân bulamayan çocuk teknolojik aletlerle vakit geçirmektedir. Hareket ederek enerjisini atamayan çocuklar sağlık problemleri (örneğin bunlardan birisi de obezitedir) yaşamakta, insan ilişkilerinden uzaklaşmakta, içine kapanık bir kişiliğe bürünmekte, agresif, mutsuz, özgüvensiz olmakta

ve yaratıcılıklarını kaybetmektedir. Kentlerin çocuklar üzerindeki bu olumsuz etkileri Çocuk Dostu Kentlere olan ihtiyacı arttırmaktadır. Kentlerin bu etkilerinin yanı sıra Çocuk Dostu Kent kurmanın gerekliliğini ortaya koyan nedenler şunlardır (childfriendlycities.org, 2019):

- Çocuklar da bir bireydir. Kent içerisinde yetişkinlerle eşit statüdedirler ve yetişkinlerle eşit haklara sahiptirler.
- Çocuklar, ihtiyaçlarını kendileri gideremeyecek kadar küçük oldukları için başkalarının ilgisine ve bakımına muhtaçtır.
- Çocuklar, hükümetlerin eylemlerinden, çevre kirliliğinden, yetersiz beslenmeden, yoksulluktan ve buna benzer olumsuz koşullardan toplumdaki diğer gruplara oranla daha çok etkilenirler.
- Çocuklar oy kullanma, karar alma süreçlerine katılma, seçme ve seçilme haklarından yoksun oldukları için görüşlerini ifade edemez ve siyasi sistemde etkin rol alamazlar.
- Çocukların sağlıklı gelişimi ve aktif katılımlarının sağlanması ailenin, toplumun, kentin ve ülkenin gelecekteki refahı için büyük önem taşımaktadır.
- Sosyal araştırma bulguları çocukların küçüklüklerinden itibaren edindikleri davranışlar, kişilik özellikleri ve deneyimlerinin gelecekteki yaşamlarını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Çocukların gelişimleri, toplumların gelişimlerini de etkileyeceği için bu gelişim sürecinin başarısız olması durumunda toplumlar da başarısız olacaktır ve bu başarısızlığı gidermek için ek maliyetlere neden olmaktadır.
- Çocuklar kendi haklarını koruyamadıkları için, haklarını koruyan bir otoriteye ihtiyaç duymaktadırlar.

Çocuk Dostu Kentler üst bölümde bahsedilen nedenlerin bilincinde olan, çocuk haklarını sağlamaya, uygulamaya ve korumaya kendini adanmış bir yönetim şekline sahiptir. Bu yönetim şekli BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni imzalayan devletlerin, uluslararası düzeyde aldıkları görev ve sorumlulukları kent düzeyine indirgemektedir (Tandoğan, 2011: 45-46). Çocuk Dostu Kent; çocuğun gelecekte kentine sahip çıkan bir birey olabilmesi için çocuğun fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimini destekleyen kenttir (Birol, 2009: 11).

Çocuk Dostu Kent Girişimi ilk kez İtalya’da başlamıştır ve dünyaya yayılmıştır. İtalya, 1990 yılında imzaladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni en iyi şekilde uygulamak için “Çocukların Kenti Hareketi ” projesini başlatmıştır. İtalya’nın Fano kentinde başlatılan projenin amacı çocuklara uygun olan bir kent planlama ve yeni bir yönetim kültürü oluşturmaktır (Çakırer-Özservet, 2014: 123). “**Çocukların Kenti Hareketi (ÇKH)**”, Çocuk Dostu Kentler oluşturma noktasında öncü ve kapsamlı bir proje olarak görülmektedir. Çocukların Kenti Hareketi’nden sonra 1996 yılında İstanbul’da Birleşmiş Milletler İnsani Yerleşimler Habitat II Konferansı gerçekleştirilmiştir. Habitat II Konferansı’nda sağlıklı bir toplum için çocukların gelişimlerine önem verilmesi gerektiği ve çocuklara göre düzenlenen kentlerin diğer bireyler içinde uygun koşullar oluşturacağı vurgulanmıştır (Riggio, 2002: 47). Bu bağlamda “**Çocuk Dostu Kent (ÇDK)**” kavramı ilk kez Birleşmiş Milletler İnsani Yerleşimler Habitat II Konferansı’nda kullanılmıştır ve alınan kararlar doğrultusunda “**Çocuk Dostu Kent Girişimi**” UNICEF bünyesinde başlatılmıştır.

Habitat II Konferansı’ndan sonra Çocuk Dostu Kentlerin kurulmasını ve yaygınlaşmasını sağlamak üzere 2000 yılında İtalya Floransa’da UNICEF Innocenti Araştırma Merkezi (Innocenti Research Center) bünyesinde **Çocuk Dostu Kent Girişimi Sekreterliği** (Initiative of Child Friendly Cities-CFC) kurulmuştur. Bu sekreterlik Çocuk Dostu Kent Girişimini uygulamayı kolaylaştıracak olan veri tabanı ve iletişim sekreterliğidir. Çocuk Dostu Kentlerin her yerde uygulanması için UNICEF CFC Sekreterliği tarafından kentsel ya da kırsal, küçük ya da büyük fark etmeksizin dünyada çocukların yaşadığı tüm yerleşim yerlerine, topluluklara ve yönetim sistemlerine uyarlanabilir bir Çocuk Dostu Kent Eylem Çerçevesi oluşturulmuştur. Bu çerçeve çocuk haklarının yerel yönetimler düzeyinde uygulanmasını sağlamak için dokuz temel kriter belirlemiştir (Tandoğan, 2011: 46-47). Çocuk Dostu Kent kapsamında yerel yönetimlere rehberlik eden ve yol gösteren dokuz kriter şunlardır (UNICEF, 2004: 4):

- (1) *Çocukların Katılımı*: “Çocukları ilgilendiren konularda onların görüşlerini dinlemek, dikkate almak, uygulamak ve bu konulara çocukların aktif katılımlarını teşvik etmek”.
- (2) *Çocuk Dostu Yasal Çerçeve*: “Bütün çocukların haklarını destekleyen, koruyan ve uygulayan yasal mevzuat ve prosedürler oluşturmak”.
- (3) *Kent Genelinde Çocuk Hakları Stratejisi*: “Çocuk Dostu Kent kurmaya yönelik kapsamlı bir strateji ya da gündem belirlemek”.

- (4) *Çocuk Hakları Birimi ve Koordinasyon Mekanizması*: “Yerel Yönetimler bünyesinde çocukların fikir ve görüşlerini dinlemek, onların görüşlerini belirtmeleri için teşvik etmek ve çocukların görüşlerini politikalara yansıtacak kalıcı yapıları oluşturmak”.
- (5) *Çocuklar Üzerindeki Etkilerin Değerlendirilmesi*: “Çocuklarla ilgili alınan kararların uygulanmasından önce, uygulama sırasında ve uygulama sonrasında çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmek ve değerlendirmek için sistematik bir süreç oluşturmak”.
- (6) *Çocuk Bütçesi*: “Çocuklar için yeterli kaynak tahsis etmek ve bütçe analizini yapmak”.
- (7) *Kentte Çocukların Durumları Hakkında Düzenli Raporun Hazırlanması*: “Kentteki çocukların durumları ve çocuk haklarının uygulanmasını gözlemlemek ve konuyla ilgili veri toplamak”.
- (8) *Çocuk Haklarını Bilinir Kılmak*: “Kentte yaşayan tüm bireyler arasında çocuk haklarını bilinir kılmak ve bu doğrultuda farkındalık oluşturacak eylemlerde bulunmak”.
- (9) *Çocuklara Yönelik Bağımsız Savunu*: “Çocuk haklarının geliştirilmesi amacıyla STK ve çocuk ombudsmanları veya çocuk komiseri gibi insan hakları örgütlerini desteklemek”.

Çocuk Dostu bir Kent kurmanın temeli bu kriterlerin yerel düzeyde uygulanmasıyla birlikte, Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin dört temel ilkesine (ayrımcılık yapmama (Sözleşme’nin 2. maddesi), çocuğun yüksek yararının gözetilmesi (Sözleşme’nin 3. maddesi), çocuğun hayatta kalma, yaşama ve gelişmesi hakkı (Sözleşme’nin 6. maddesi), çocukların görüşlerine saygı duyulması (Sözleşme’nin 12. maddesi) dayanmaktadır.

Çocuk Dostu Kent; Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin temel ilkeleriyle birlikte Sözleşme’de yer alan bütün maddeleri uygulamayı ve kent sınırları içinde yaşayan çocuklara uygun koşullar yaratmayı amaçlayan bir kent, kasaba, topluluk ya da herhangi bir yerel yönetim sistemi olarak tanımlanmaktadır (childfriendlycities.org, 2019). Başka bir ifadeyle, çocuk haklarını dikkate alarak iyi bir yönetim sistemi öngören, kentteki tüm hizmet birimleri aracılığıyla çocukların kent yönetimine ve karar alma sürecine katılımını sağlayan, alınan bütün kararları çocuk hakları açısından değerlendiren, temel hizmetlere eşit erişim imkânı veren ve tüm bunları yerine getirmek için gerekli yapılanmaları ve

etkinlikleri uygulamakla yükümlü olan kenttir (Topsümer vd., 2009: 9). Çocuk Dostu Kent, çocuk haklarını tanıyıp uygulamaya koyarak çocukların daha iyi şartlarda gelişmesini destekleyerek bugün ve gelecek için daha iyi toplumlar yaratmayı öngörmektedir (UNICEF, 2004: 2). Bu hususta Çocuk Dostu Kentler, kentteki her çocuğun ve her genç vatandaşın şu haklarını garanti altına almalıdır (Sivri-Gökmen, 2013: 821):

- Yaşadıkları kent hakkında alınan kararlara katılma,
- Nasıl bir kent istediklerine dair düşüncelerini ifade etme,
- Aile, toplum ve sosyal yaşama dâhil olma,
- Sağlık, eğitim ve barınma gibi temel hizmetlerden faydalanma,
- Temiz içme suyuna ve düzgün sağlık koşullarına erişme,
- Sömürü, şiddet ve her türlü kötü muameleye karşı korunma,
- Sokaklarda tek başlarına güvenli bir şekilde dolaşma,
- Arkadaşlarıyla bir araya gelme ve oyun oynama,
- Bitkiler ve hayvanların olduğu yeşil alanlara sahip olma,
- Temiz ve bakımlı bir çevrede yaşama,
- Kültürel ve sosyal etkinliklere katılma,
- Irk, dil, din, cinsiyet, maddi durum ya da engellilik gibi herhangi bir unsurdan dolayı ayrımcılığa maruz kalmadan, kentte yaşayan diğer vatandaşlar gibi her türlü hizmetten yararlanma.

Dünyada Çocuk Dostu Kentlere dair bilincin artmasıyla birlikte özellikle Kuzey Avrupa ülkelerinde çocukların çevresini yaşanılabilir hale getirmek için bazı uygulamalar geliştirilmiştir. Bu uygulamalardan “Woonerf, Home Zone, KidnStreet Scan (KISS 2.0)” sokaklarda trafiğin azaltılmasıyla çocuklara yönelik oyun alanları geliştirmekte, çocuklar için eğlenme, dinlenme ve oturma mekânları oluşturmayı hedeflemektedir. Bu uygulamalardan KISS 2.0 sokakları çocuk dostu yapmak için başlatılan bir uygulamadır. KISS 2.0’a göre bir sokağın çocuk dostu olabilmesi için “güvenlik, yürüyebilme, bisiklet sürebilme, eğlenebilme, oynayabilme ve sokağın bütün alanlarını kullanabilme” niteliklerini yerine getirmesi gerekmektedir. “Child Friendly School (Çocuk Dostu Okul) ve Learning Through Landscapes” uygulamaları okulları ve okul bahçelerini çocuklara göre düzenlemeyi, kaliteli eğitimin yanı sıra eğlenceli, sağlıklı, güvenli okul bahçeleri yapmayı amaçlamaktadır. “Safe Routes to School (Okula Güvenli Bölgeler), Travelling to School Initiative (Okula Ulaşım Girişimi), Walking School Buses (Yürüyen Okul

Otobüsleri), Pilot Yellow School Buses (Sarı Okul Otobüsleri), Healthy School (Sağlıklı Okul)” uygulamaları ise çocukların okul-ev arasında ulaşımını güvenli hale getirmekte ve kolaylaştırmaktadır. Bu uygulamalardaki amaç çocukların okula bisikletle ya da yürüyerek gelmelerini sağlamak ve okul gidiş-gelişlerinde meydana gelen kazaların önüne geçerek çocuk ölümlerini azaltmaktır (Tandoğan, 2014: 21-28).

1.6.2. Dünya’da Çocuk Dostu Kent Girişimi ve Uygulamalarından Örnekler

2017 TUİK verilerine göre dünya nüfusunun % 30.2’lik kısmını çocuklar oluşturmaktadır (www.tuik.gov.tr, 2019). Çocuk nüfusunun önemli bir bölümü de kentlerde yaşamaktadır. Kent içerisinde yaşayan çocukların haklarını korumak ve kentteki dezavantajlı durumlarını gidermek için UNICEF’in katkılarıyla hemen her ülkede Çocuk Dostu Kent girişi başlatılmıştır. Özellikle gelişmemiş ülkelerde Çocuk Dostu Kentler çocukların sağlıklı yaşam kalitesini arttırmak amacıyla büyük önem taşımaktadır. Arjantin, Bolivya, Brezilya, Kolombiya, Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Honduras, Peru, Ürdün, Lübnan, Fas, Filistin, Sudan, Suriye, Moritanya, Nijerya, Kenya, Güney Afrika, Buan, Hindistan, Bangladeş, Endonezya, Malezya, Filipinler, Vietnam, Avusturalya, Yeni Zelanda, İsrail, Belçika, Kanada, Fransa, Almanya, Macaristan, İrlanda, İtalya, Japonya, Hollanda, İspanya, İsveç, İsviçre, Amerika Birleşik Devletleri, Arnavutluk, Kafkas Bölgesi, Polonya, Portekiz, Moğolistan, Mozambik, Bulgaristan, Çin, Hırvatistan, Estonya, Gürcistan ve Makedonya, (childfriendlycities.org. 2019) Çocuk Dostu Kentlere sahip ülkelerdir.

- **İtalya:** İtalya’da kentlerde çocukların, çocukluk dönemlerini verimli bir şekilde geçirmeleri için özel bir çaba gösterilmektedir. İtalya’da Çocuk Dostu Kentlerin temel amacı; çocukların kent ortamında sosyalleşmesi, bireysel gelişimlerinin desteklenmesi, kentteki çocukların yaşam standartlarının artırılması ve sosyal haklarının geliştirilmesi için çeşitli araçlar sunmaktır. Özellikle belediyeler, Çocuk Dostu Kent kriterlerine uyumlaştırılmaya çalışılmakta ve yerel yönetim programları çocukların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlanmaktadır. İtalya’nın yerel yönetim programları hazırlanırken vurgulanan temel konular şunlardır (Çakırer-Özservet, 2014: 55):
 - Çocuk meclislerinin kurulması,
 - 14 yaşından küçük çocukların kentsel yaşama katılımlarının desteklenip desteklenmediğinin ölçülmesi,

- Çocukların katılımlarını destekleyen araçların sağlanması, hizmetlerin desteklenmesi ve uygulanması süreci,
- Çocuklara yönelik organizasyonların yapılması,
- Çocuk kaynaklı problemlerin öngörülen en kısa sürede çözüme kavuşturulması, yetişkinlerin bu sürece katılımlarının sağlanması,
- Çocuklara uygun alanların oluşturulması ve bu alanların bakımına, geliştirilmesine yönelik işbirliklerinin teşvik edilmesidir.

İlk olarak Fano kentinde başlayan Çocuk Dostu Kent çalışmaları buradan bütün dünya ülkelerine yayılmıştır. Fano’da Çocuk Dostu Kent Girişimi doğrultusunda 1998 yılında bir çocuk kültür evi açılmıştır. Çocuk kültür evi Fano Belediyesi’ne ait bir çiftlik arazisinde kurulmuştur. Çocuk kültür evini açmaktaki temel amaç çocukların oyun oynayarak öğrenmelerini sağlamak, buradaki çocukların görüşleri alınarak yerel yönetim politikalarını düzenlemek, sosyal becerilerini geliştirmektir (Çakırer-Özservet, 2014: 125).

- **Kanada:** Kanada BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni 1991 yılında imzalamıştır. Sözleşmeyi imzaladıktan sonra 1999 yılında Çocuk Dostu Kent Girişimi’ni uygulamaya koymuştur. Çocuk Dostu Kent uygulamasında UNICEF tarafından belirlenen dokuz kriteri dikkate alan Kanada, bu kriterlerden çocuk katılımı, çocuk dostu yasal çerçeve ve kent genelinde çocuk hakları stratejisine çok daha fazla önem vermektedir (childfriendlycities.org, 2019). Kanada’daki Çocuk Dostu Kent uygulaması ile hedeflenenler şunlardır:
 - Çocuk dostu toplulukları desteklemek ve bu topluluklara yardım etmek,
 - Kent alanlarını çocukların bakış açısı ile değerlendirmek,
 - Çocukların fikirlerine önem vermek ve onların geliştirdikleri etkinliklere destek olmak,
 - Çocuk hakları ve çocuk dostu kent konusunda farkındalık oluşturmak için konferanslar düzenlemek, basın açıklamaları yapmak ve eğitsel kaynaklar sağlamak,
 - Web sayfası, bültenler, çocuklara yönelik uygulamalar ile bir Çocuk Dostu Kent ağı oluşturmaktır (Sivri-Gökmen, 2013: 824).

Kanada’da belediyeler Çocuk Dostu Kent kapsamında çocukların eğitimlerine önem vermektedir. Bu nedenle okul ve ev arasındaki ulaşımı çocuklar için kolaylaştırmak ve güvenli hale getirmek için Safe Routes to School, Travelling to School Initiative,

Walking School Buses, Pilot Yellow School Buses ve Healthy School uygulamalarını gerçekleştirmektedir (Tandoğan, 2014: 28). Kanada'daki Çocuk Dostu Kent Girişimi özellikle çocukların katılımı, eğitimi, korunması, çocuk haklarının sağlanması, hizmetlerden eşit bir şekilde yararlanmaları gibi konular üzerine odaklanmaktadır (childfriendlycities.org, 2019).

- **Fransa:** Fransa'da Çocuk Dostu Kent Girişimi (Ville amie des enfants-VAE) 2002 yılında başlatılmıştır. Fransa'da bir belediyenin Çocuk Dostu olabilmesi için bir başvuru formu hazırlanır ve bu başvuru formunu tamamlayan belediye çocukların günlük hayatı, çocuk katılımı programları, uluslararası işbirliğinin desteklenmesi, çocuk hakları bilinci ve UNICEF ile yapılan ortaklıklar olarak beş alanda incelenmektedir. Bu alanlarda başarılı olduğu kanıtlanan belediyeler Çocuk Dostu Kent olarak tanınmaktadır. Bir belediye Çocuk Dostu olarak tanındıktan sonra yukarıda sayılan beş alandaki hedeflerini daha da geliştirmek için faaliyetler yürütmektedir (childfriendlycities.org, 2019). Ayrıca Fransa'da sokakların çocuklar için yaşanılabilir kılınması için 1979 yılında Woonerf uygulaması hayata geçirilmiştir.
- **İspanya:** İspanya'da Çocuk Dostu Kent Girişimi (Ciudades Amigas de la Infancia) 2000'li yıllarda başlatılmıştır. İspanya'daki belediyeler çocukların gelişimlerini desteklemeye, haklarını savunmaya, çocuk katılımını gerçekleştirmeye, kentlerin yaşanılabilir ve sürdürülebilir olmasını sağlayacak kamu politikaları yapmaya teşvik edilmektedir. İspanya'da Çocuk Dostu Kent olabilmek için bir belediyeye dört yıllık bir süre verilmektedir. Belediye kendisine verilen bu süre içerisinde; kent genelinde çocuk hakları stratejisini uygulamak, eylem planı hazırlamak, çocuk konseyi gibi düzenlemeler oluşturmak, çocuk bütçesi hazırlama şartlarını yerine getirilmesi gerekir. İspanya'da uygulanan Çocuk Dostu Kent Girişimi, Çocuk Hakları Sözleşmesinde öngörülen çocuk haklarını kamu politikalarıyla bütünleştiren, sektörler arası koordinasyon kuran, toplumsal gelişim için çocuk katılımını dikkate alan bir modeldir (Berkün, 2019: 141).
- **Almanya:** Almanya'daki Çocuk Dostu Kent Girişimi 2012 yılında başlatılmıştır. Girişim UNICEF Alman Ulusal Komitesi ve ülkedeki sivil toplum kuruluşları tarafından ortak yürütülmektedir. Almanya'daki girişim iki amacı gerçekleştirmek için çabalamaktadır. Bu amaçlar şunlardır (childfriendlycities.org, 2019):

- BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni ülke genelinde uygulamak, bu konuda bilinci arttırmak ve bu doğrultuda çocuk politikaları geliştirmek,
- Yerel yönetimlerin aldıkları kararlara çocuklarında katılımı teşvik ederek ülkede demokrasiyi daha iyi uygulayabilmek,
- Almanya'da sokakları çocuk dostu yapmayı amaçlayan Woonerf sistemini uygulayan ülkeler arasındadır.
- **İsviçre:** İsviçre'de Çocuk Dostu Kent Girişimi 2004 yılında başlatılmıştır ve devlet, STK, UNICEF İsviçre Komitesi tarafından desteklenmektedir. İsviçre'de Çocuk Dostu Kent olma süreci yedi adımdan oluşmaktadır. Bu adımlar şunlardır: Öz değerlendirmeye bağlı bir durum analiz raporunun hazırlanması, Milli Komite ve bu konuda çalışan grupların verdiği geri bildirimler, belediyenin sürece başvurusunu bildiren resmi karar, çocuklarla birlikte bir çalıştay düzenlenmesi, eylem planının hazırlanması, eylem planının bir komite tarafından değerlendirilmesi ve sertifikanın verilmesidir (Berkün, 2019: 141). Bu yedi adım dört yıllık bir süreç içerisinde tamamlanmaktadır. İsviçre'deki Çocuk Dostu Kent Girişimiyle, kentteki çocukların sosyal yaşama katılması, her türlü kötü muameleye karşı korunması, fikirlerini özgürce ifade edebilmesine imkân tanınması, yetişkinlerle eşit haklardan yararlanmaları ve çevrelerinin iyileştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle İsviçre de Woonerf sistemi uygulanmaktadır.
- **Bulgaristan:** Bulgaristan'da Çocuk Dostu Kent Girişimi 2009 yılında UNICEF ve bir sivil toplum kuruluşunun ortaklığında başlatılmıştır. UNICEF'in kriterlerinin Bulgaristan politikalarına uyarlanması ardından belediyeler Çocuk Dostu Kent sürecinde aktif rol almaya başlamıştır. Bulgaristan'daki Çocuk Dostu Kent Girişimi çocukların görüşlerine saygı duymayı, çocukların önceliklerinin belirlenerek ihtiyaçlarının giderilmesi ve çocuk katılımını esas almaktadır. Bulgaristan'da Çocuk Dostu Kent Girişimi'yle okul öncesi eğitim beş yaşına kadar ücretsiz yapılmış, yerel düzeyde alınacak kararlara çocukların katılımını sağlamak amacıyla sistemler oluşturulmuş ve çocuklara özel bir bütçe hazırlanmıştır (childfriendlycities.org, 2019).
- **Filipinler:** Filipinlerde Çocuk Dostu Kentlere yönelik bilinç 1990'ların sonlarında oluşmaya başladı. Çocuk Dostu Kent Girişiminin çocuk, aile, kent, bölge olmak üzere her düzeyde teşvik edilmesini hedefleyen bir eylem çerçevesi bulunmaktadır. Hükümet, belediyeler arasında Çocuk Dostu Kent Girişimini yaygınlaştırmak için

1998'den itibaren “Başkanlık Ödülleri” vermektedir. Bir kentin Çocuk Dostu olarak ödüllendirilmesi için Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin dört temel ilkesini gerçekleştiriyor olması ilk şarttır. Bunun yanı sıra belediyeler, çocuklar için bir yerel kalkınma planı hazırlama, çocuklar için yerel yatırım planı oluşturma, yerel kanunlarda çocuklara yer verme ve çocukların durumuna dair rapor yayınlama şartlarını da yerine getirmekle yükümlüdürler. Böylelikle hem belediyeler Çocuk Dostu ödülü almaktadır hem de çocukların yerel kanunlar üzerinde etkili olması, çocuk haklarının kent planlamasına dâhil edilmesi ve yoksul çocuklarında kentteki hizmetlerden yararlanması sağlanmaktadır (childfriendlycities.org, 2019).

Çocuk Dostu Kent Girişimini başlatan ülkeler incelendiğinde; girişimin bir sürece yayıldığı ve bu süreçte bazı şartların yerine getirilmesi için çaba harcandığı görülmektedir. Birçok ülkede bu girişim hak temelli ilerlerken birçok ülkede ise girişimin sadece çevresel boyutuyla ilgilenilmektedir. Oysaki bu iki faktörün çocuk dostu bir kentte birlikte yürütülmesi de gerekmektedir. Çünkü sağlıklı bir çevrede yaşamak, güvenli bir ortamda oyun oynamak ve yeşil alanlara sahip olmak da çocukların en temel hakları arasında yer almaktadır. Buradan Çocuk Dostu Kent Girişiminin dünya çapında hala tam olarak anlaşılamadığı ve bu konudaki çalışmaların olgunlaşmamış olduğu ifade edilebilir.

1.6.3. Türkiye’de Çocuk Dostu Kent Girişimi ve Uygulamalarından Örnekler

2019 yılı TÜİK ADNKS'nin verilerine göre Türkiye nüfusu 83 milyon 154 bin 997'dir. 0-18 yaş arasındaki çocuk nüfusu ise Türkiye nüfusunun yaklaşık % 28'ini çocuklar oluşturmaktadır (www.tuik.gov.tr, 2020). Türkiye nüfusunun önemli bir bölümü kentleşme, sanayileşme, daha iyi iş imkânları ve ekonominin gelişmesi gibi nedenlerden dolayı kentsel alanlarda yaşamaktadır. Nüfus artışı, kentleşme ve sanayileşmeye bağlı olarak kentler hızlı bir gelişim süreci geçirmektedir. Kentlerdeki bu hızlı gelişim sürecinde kent nüfusunun önemli bir kesimini oluşturan çocukların ihtiyaçları, istekleri ve öncelikleri göz ardı edilmektedir. Kentsel kararların alınması, yerel politikaların uygulanması ve çevresel düzenlemelerin yapılması aşamalarında çocuk hakları dikkate alınmamaktadır. Bu noktada hükümetin yaptığı politikaların yanı sıra yerel yönetimlere de önemli görevler düşmektedir. Çünkü yerel yönetimler, sınırları içinde yaşayan vatandaşlarının ve çevrenin ihtiyaçlarını en iyi bilen kurumlar olmakla birlikte birçok konuda hem soruna hem de çözüme en yakın kurumlardır. Kentlerdeki sorunların merkezinde olan ve bu sorunlardan en çok etkilenen kesim olan çocuklar da yerel yönetimlerin temel çalışma alanlarından

biridir. Bu doğrultuda yerel yönetim kanunlarında, politikalarında, hizmetlerinde ve çevresel düzenlemelerinde çocuklara öncelik verilmesi gerekmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda çocuklar için geniş hizmetler yer almaktadır. Kanunun 7. maddesinde sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak ve işletmek; gerektiğinde müsabakalar yapmak ve başarılı çocukları ödüllendirmek büyükşehir belediyelerinin çocuklarla ilişkilendirilebilecek görevleri arasındadır. Ayrıca aynı maddenin (v) fıkrasında sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek kazandırma kursları açmak ve işletmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmak da büyükşehir belediyelerinin çocuklarla ilgili görevlerindendir (5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, md. 17).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda da benzer hükümlere yer verilmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinde yer alan belediyenin görevleri arasında çevre sağlığı, ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar yapacağı ya da yaptıracığı hükme bağlanmıştır. Yine aynı maddede Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerinde olan belediyelerin kadınlar ve çocuklar için konukevleri açma zorunda oldukları belirtilmektedir. Belediyelerin devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabileceği; her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyacını karşılayabileceği; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabileceği; sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi temin edebileceği ve başarılı gençleri ödüllendirebileceği hükümleri çocuklara ve gençlere yönelik hizmetleri arasındadır. Bu doğrultuda Türkiye'de belediyelerin çocuklara yönelik hizmetlerini **çevresel düzenlemeler** (çocuk parkları, engelli çocuklara uygun parklar, çocuk sokakları vb.), **kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler** (tiyatro ve sinema gösterimi, sanat kursları, sporu teşvik eden faaliyetler vb.), **eğitim ve sağlık hizmetleri** (kreş, gündüz bakım evi, çocuk kütüphanesi ve sağlık hizmetleri sağlama vb.), **sosyal yardımlar** (eğitim bursu, hoş geldin bebek paketi, sünnet törenleri vb.), **sosyal hizmet uygulamaları** (çocuk bakım evi, kadın konuk evi, dede torun merkezi vb.) ve **diğer uygulamalar** (çocuk meclisleri, bilim merkezleri, oyun evleri vb.) olmak üzere 6 farklı grupta sınıflandırmak mümkündür (Aka ve Güngör, 2018: 195). Yerel yönetim

kanunlarında yer alan görev ve sorumlulukların yanı sıra, bu görevlerin yerine getirilmesinde, kararların alınmasında ve alınan kararların uygulanmasında çocukların katılımını sağlamak amacıyla birçok belediye çocuk meclisleri kurmuşlardır. Fakat yerel politikalar ve uygulamalar incelendiğinde kanunlarda belirtilen görevlerin ne derece yerine getirildiği, çocuk katılımının ne kadar sağlandığı ve kentlerde yaşayan çocukların yaşam kalitelerinin geliştirilip geliştirilmediği tartışmaya açık bir konudur. Türkiye’de kentlerde yaşayan çocukların katılımlarını sağlamak, çocuklara yönelik hizmetleri eksiksiz yerine getirmek, çocukları kent ortamında görünür kılmak ve kentte çocuk haklarını yerine getirmek amacıyla yerel düzeyde atılan en önemli adımlardan biri Çocuk Dostu Kent Girişimi’dir.

Türkiye’de Çocuk Dostu Kent Girişimi, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile UNICEF arasında imzalanan 2006-2010 dönemini kapsayan “Ülke Programı Eylem Planı” çerçevesinde hayata geçirilmiş bir projedir. Bu proje kapsamında 10 belediyenin (Adana-Yüreğir, Ankara-Mamak, Erzurum-İspir, İzmir-Bornova, Şanlıurfa-Eyyübiye, Bitlis, Manisa, Giresun, Mersin, Kırklareli) Çocuk Dostu Kent adayı olmasına ve Çocuk Dostu Kent kriterlerini yerel düzeyde uygulamalarına karar verilmiştir (Çakırer-Özservet, 2016: 96). Böylelikle 2014-2015 yıllarında UNICEF Türkiye Milli Komitesi ve İKEA’nın finansal desteği ile Türkiye’de Çocuk Dostu Kent Girişimi resmi olarak başlatılmıştır. Çocuk Dostu Kent adayı olan iller kapsamında, çocuk dostu politikaların geliştirilmesi, çocuk dostu mekânların oluşturulması ve çocuk haklarının yerel düzeyde uygulanabilmesi için belediyelere destek verilmiştir (Berkün, 2019: 144).

Proje kapsamındaki belediyeler, belirli sayıda çocuk ile yüz yüze anket çalışması yapmış ve bu anketler sonucunda çocukların sorunları belirlenmiştir. Oyun alanlarının eksikliği, aile içi şiddet, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki yetersizliği, kentsel kararlara katılamama, çocuklarla ilgili projelerden haberdar olmama, bütçe belirleme sürecine katılım sağlayamamak, toplu taşıma araçlarını güvenle kullanamamak, sokaklarda tek başlarına gezememek, kent ortamında farklı toplumsal gruplarla bir araya gelememek çocukların ortak problemleri olarak anketlere yansımıştır. Bu sorunlar üzerine çözüm önerileri sunmak için her belediye “Çocuk Çalıştayı” gerçekleştirmiştir. Belediyelerin çocuk çalıştaylarında geliştirilen öneriler doğrultusunda da yine her belediye “Çocuk Eylem Planı” çıkarmıştır (Çocuk Dostu Kent Katalogu, 2014-2016). Bu girişimler

doğrultusunda belirlenen kentlerdeki bazı belediyeler Çocuk Dostu Kent olmak için uygulamalar gerçekleştirmeye başlamışlardır (Tablo 1.2).

Tablo 1.2. Türkiye’de Çocuk Dostu Kentlere Yönelik Uygulamalar

Adana – Yüreğir Belediyesi	- Engelli çocuklara göre düzenlenmiş bir oyun alanı tasarlayarak; engelli çocukların da oyun ve açık alanda gelişim haklarına erişmelerini sağlayacak - Personelin ve mevcut sistemlerin kapasitesini güçlendirmek suretiyle Çocuk Koordinasyon Sisteminin hayata geçirilmesi - Ebeveynlik eğitimi - Çocuk hakları konusunda kentliler arasında farkındalık yaratma
Ankara – Mamak Belediyesi	- Çocukların aktif katılımlarını sağlamak ve çocukların görüşlerini almak amacıyla çocuk meclislerini güçlendirme çalışmaları - Çocukların fiziki, psikolojik ve bilişsel ihtiyaçları çerçevesinde daha iyi ebeveynlik uygulamaları edinmeleri konusunda ebeveynlik eğitimi - Kentliler arasında çocuk hakları konusunda farkındalık yaratacak çalışmalar - Engelli çocuklara göre düzenlenmiş oyun alanları
Bitlis Belediyesi	- Çocukların katılımını sağlamak için çocuk meclisi - Çocuk Dostu Stratejik Plan geliştirecek ve planın hazırlanması sürecine çocukları da dahil edilmesi - Çocuk Koordinasyon Sistemi - Çocuk hakları konusunda kentte farkındalık
Erzurum Belediyesi	- Çocuk meclislerini güçlendirme çalışmaları - Çocukların aktif katılımları sağlanacaktır - Çocuk Dostu Alanlar oluşturarak çocukların proje geliştirmelerine destek olacaktır. - Ebeveynlik eğitimi
Giresun Belediyesi	- Çocuk meclislerini güçlendirme çalışmaları - Bütçesini çocuk hakları bakış açısıyla yeniden düzenlenmesi - Engelli çocuklara yönelik oyun alanları - Çocuk hakları konusunda farkındalık
İzmir – Bornova Belediyesi	- Çocuk meclislerini güçlendirme çalışmaları - Ebeveynlik eğitimi - Yenilenebilir Enerji ve Mekatronik Laboratuvarı
Kırklareli Belediyesi	- Çocuk meclislerini güçlendirme çalışmaları - Çocuk Dostu bir sokak - Bütçenin çocuk hakları perspektifiyle yeniden düzenlenmesi - Ebeveynlik eğitimi - Çocuk Dostu Stratejik Plan hazırlanması - Çocuk hakları konusunda farkındalık
Manisa Belediyesi	- Çocuk meclisini güçlendirme çalışmaları - Ebeveynlik eğitimi - Çocuk Dostu Alanlar (kütüphane, çocuk sokağı)
Mersin Belediyesi	- Çocuk meclisini güçlendirme çalışmaları - Çocuk hakları konusunda bilinç oluşturma - Bütçenin çocuk hakları açısından düzenlenmesi - Çocuk koordinasyon mekanizmasının hayata geçirilmesi
Şanlıurfa – Eyyübiye Belediyesi	- Çocuk meclisini güçlendirme çalışmaları - Çocuk hakları konusunda farkındalık yaratma, - Engelli çocuklara yönelik oyun alanları - Ebeveynlik eğitimi

Kaynak: Çocuk Dostu Kent katalogundan alınan bilgilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Çocuk Dostu Kentlerin uygulamaları (Tablo 1.2) incelendiğinde; çocuk katılımının ve çocuk haklarının esas alındığı görülmektedir. Ayrıca çocuk dostu alanlar oluşturulması, engelli çocukların göz önünde bulundurulması, bütçenin çocuk hakları açısından düzenlenmesi, çocuk dostu stratejiler oluşturulması gibi Çocuk Dostu Kent kriterleri ile örtüşen uygulamalar yapılmaktadır. Bunların yanı sıra çocukların fiziki, psikolojik ve bilişsel ihtiyaçları çerçevesinde daha iyi ebeveynlik uygulamaları edinmeleri amacıyla ebeveynlik eğitimi uygulaması yaygınlaştırılmıştır. Çünkü bir çocuğun gelişimi üzerinde kent, çevre ve aile büyük rol oynamaktadır.

Türkiye’de Çocuk Dostu Kent Girişimiyle kentlerde yaşayan ve özellikle dezavantajlı bölgelerde bulunan çocukların yaşam koşullarının iyileştirilmesi hedeflenmektedir (Berkün, 2019: 144). Türkiye’nin bölgesel olarak kalkınmasına da katkı sunan Çocuk Dostu Kent Girişimi kentleri hem çocuklar hem de her yaştan insanlar için yaşanılabilir kılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇANAKKALE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Araştırmanın bu bölümünde Çanakkale'nin kimlik bilgileri (tarihi, coğrafi konumu, demografik yapısı ve ekonomik yapısı) anlatılmıştır. Ardından Çanakkale Belediyesi'nin yapısına, kurumsal vizyonu ve misyonuna yer verilmiştir. Sonrasında ise Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik uygulamaları incelenerek birbirleri ile ilişkili uygulamalar anlamı bir bütün oluşturacak şekilde sınıflandırılmıştır.

2.1. Çanakkale'nin Kimlik Bilgileri

Asya ile Avrupa'yı birleştiren iki boğazdan biri olan Çanakkale Boğazı, tarih boyunca stratejik konumu ve sahip olduğu doğal güzellikleri ile birçok medeniyetin ilgisini çekmiştir. Asya ve Avrupa kıtaları arasında bir köprü görevini gören Çanakkale, insanlığın yerleşik hayata geçtiği dönemden bu yana önemli kültürlerle ev sahipliği yapmıştır. Binyıllar boyunca farklı toplumların egemenliğinde kalan Çanakkale'nin bu kültür mozaiki, mimarisinde ve günlük yaşamında görülmektedir (www.canakkale.bel.tr. 2019).

2.1.1. Tarihte Çanakkale

Çanakkale Boğazı'nın bilinen en eski adları Dardanelles ve Hellespontos'tur. Antik Çağdaki adı olan Hellespontos mitolojiye dayanmaktadır. Antik çağ yazarlarının çokça konu edindiği "Altın Post" mitolojik öyküsünde altın postlu koça binerek Karadeniz'e Kolkhis ülkesine gitmek için boğazı geçerken koçtan düşen Helle'den gelmektedir ve Helle'nin Denizi anlamını taşımaktadır. Dardanelles adı ise Troya'nın mitolojik adlarından olan Dardanos'tan türetilmiştir. Dardanos ile ilgili bulgular yoktur fakat tarihinin Troya'nın kuruluşundan (M.Ö. 3000) önceye dayandığı bilinmektedir. Çanakkale M.Ö. 3000 yılından bu yana yerleşim alanı niteliğini korumuş bir yerleşim yeridir. Erken Bronz döneminden beri önemli bir yerleşim alanı olan Çanakkale; Çanakkale Boğazı sayesinde Anadolu ile Avrupa'yı ve Akdeniz ile Karadeniz'i birbirine bağlayan iki geçit bölgesinden biridir. Çanakkale, coğrafi konumu itibari ile bölgede yaşayan topluluklara ekonomik ve askeri açıdan üstünlük sağlamıştır. Bölgede yaşayan bu topluluklarda Çanakkale'nin sunmuş olduğu ekonomik ve askeri üstünlük sayesinde çağdaşlarını geçmişlerdir. Fakat Çanakkale'nin coğrafi konumunun sağladığı avantajlar bölgeye çeşitli göç ve istila

hareketlerinin başlamasına neden olmuştur. Farklı tarihlerde bölgeye yerleşmek için göç edenler ya da kenti yağmalamak amacıyla gelenler olmuştur. Bölgeye yaşanan bu göç ve yağmalama hareketinden sonra bölgede bir kültür alış veriş başlamıştır. Bu kültürel alış veriş belirli aralıklarla yüzyıllar boyunca devam etmiş ve bunun sonucu olarak da kentte çok renkli bir kültür mozaiki ortaya çıkmıştır. Bölgede; Koloni şehirleri, Lidyalılar (M.Ö. 7. yüzyıl), Persler (M.Ö. 6. yüzyıl), Makedonlar, Romalılar ve Osmanlı İmparatorluğu olmak üzere büyük medeniyetler hüküm sürmüşlerdir. Osmanlı İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü dönemde Fatih Sultan Mehmet tarafından Rumeli Yakası'nda Kilitbahir, Anadolu Yakası'nda ise Sultaniye (Kale-i Sultaniye) bir diğer adıyla Çanak Kalesi olarak adlandırılan kaleler yaptırılmıştır. Kentin günümüzdeki adı da Çanak Kale'sinden gelmektedir (www.canakkale.ktb.gov.tr, 2019).

Bölgede yaşayan en eski halk Beşiktepe ve Kumtepe yerleşimlerinden bilinen Kalkolitik dönemin yerli halkıdır. Kalkolitik dönemin yerli halklarını M.Ö. 3000 yıllarından M.Ö. 1200 yıllarına kadar Troya halkı takip etmektedir. Ardından Akalar (Troya Savaşı ile) ve Ege Göçleri ile de farklı kavimler bölgeye gelmiştir. Son olarak ise Katalonyalılar Çanakkale'de bir süre varlıklarını sürdürmüş olsalar da Türkler ile yapılan bir anlaşma gereği Çanakkale ve yöresini Türk Beyliklerine bırakmışlardır. Görüldüğü üzere Çanakkale birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve coğrafi konumu itibarıyla tarih boyunca çeşitli savaşların odak noktasında olmuştur. Troya Savaşı ve I. Dünya Savaşı bilinen en büyük savaşlardır. Bu savaşların dışında bölgede hüküm süren medeniyetlerin de burada savaştığı bilinmektedir. Çanakkale'nin son savaşı ve belki de en önemlisi 18 Mart 1915 tarihinde yapılan ve Türklerin zaferi ile sonuçlanan Çanakkale Deniz Savaşları'dır (canakkale.kutuphane.gov.tr, 2019).

2.1.2. Çanakkale'nin Coğrafi Konumu

Çanakkale'nin doğal ve sosyal durumunu şekillendiren temel etken bulunduğu coğrafi konumdur. Çanakkale, Anadolu'nun Kuzeybatısında yer alan Biga Yarımadası ile Trakya'nın güneyinde yer alan Gelibolu Yarımadası üzerinde 9.737 km²'lik bir alanı kaplamaktadır. Çanakkale, 25-30 ve 27-45 doğu boylamları ile 39-30 ve 40-45 kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Topraklarını oluşturan Biga Yarımadası ve Gelibolu Yarımadası Çanakkale Boğazı ile birbirinden ayrılmaktadır. Çanakkale Boğazı deniz ulaşımı açısından Karadeniz'i İstanbul Boğazı, Ege Denizi, Akdeniz, Cebelitarık Boğazı ve Süveyş Kanalı ile dünyaya bağlamaktadır. Kent; doğu ve Güneydoğu yönünde Balıkesir,

batı yönünde Ege Denizi, Kuzeybatı yönünde Edirne, Kuzey yönünde ise Tekirdağ ve Marmara Denizi ile çevrelenmiş durumdadır. (www.canakkaleto.org.tr, 2019; Koç, 2004: 11).

2.1.3. Çanakkale'nin Demografik Yapısı

Çanakkale'de merkez ilçede dâhil olmak üzere 12 ilçe, 22 belde ve 565 köy bulunmaktadır (Çanakkale Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı: 23). Çanakkale'nin toplam nüfusu 2019 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt verilerine göre 542.157 kişidir.

Tablo 2.1. 2019 yılı itibariyle Çanakkale'nin İlçelere Göre Nüfus Verileri

İlçeler	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Erkek %	Kadın %
Merkez	184.631	91.048	93.583	% 49.31	% 50.69
Biga	90.418	45.263	45.155	% 50.06	% 49.94
Çan	48.461	24.352	24.109	% 50.25	% 49.75
Gelibolu	44.346	23.763	20.583	% 53.59	% 46.41
Ayvacık	33.356	16.718	16.638	% 50.12	% 49.88
Yenice	31.835	15.857	15.978	% 49.81	% 50.19
Ezine	30.660	15.321	15.339	% 49.97	% 50.03
Bayramiç	29.400	14.517	14.883	% 49.38	% 50.62
Lapseki	27.838	13.970	13.868	% 50.18	% 49.82
Gökçeada	9.440	5.245	4.195	% 55.56	% 44.44
Eceabat	8.784	4.433	4.351	% 50.47	% 49.53
Bozcaada	2.988	1.610	1.378	% 53.88	% 46.12

Kaynak: www.nufusu.com ve TÜİK ADNKS verileri, 2020

Tablo 2.1'de de görüldüğü üzere Çanakkale'nin nüfusu itibariyle en kalabalık ilçesi 184.631 kişilik nüfusu ile Merkez ilçesidir. Merkez ilçeden sonra en kalabalık ilçeler sırasıyla 90.418 kişilik nüfusu ile Biga ve 48.461 kişilik nüfusu ile Çan'dır. Çanakkale'nin en az nüfusa sahip ilçesi ise 2.988 kişilik nüfusu ile Bozcaada'dır.

Tablo 2.2. 2019 yılı itibariyle Çanakkale'de Çocuk Nüfusunun Yaşlara Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Nüfus	Nüfus Yüzdesi
0-4 Yaş	27.980	% 5,16
5-9 Yaş	29.183	% 5,38
10-14 Yaş	29.183	% 5,38
15-19 Yaş	33.475	% 6,17

Kaynak: www.nufusu.com, 2020

Çanakkale'nin çocuk nüfusunun yaşlara göre dağılımını gösteren tablo (2.2) incelendiğinde 15-19 yaş aralığında 33.475 çocuk; 10-14 yaş aralığında 29.183 çocuk; 5-9 yaş aralığında 29.183 çocuk ve 0-4 yaş aralığında 27.980 çocuk olduğu görülmektedir.

2.1.4. Çanakkale'nin Ekonomik Yapısı

Çanakkale'nin ekonomisi ağırlıklı olarak tarım faaliyetlerine dayanmaktadır. Bununla birlikte son yıllarda tarıma dayalı sanayi kolları da gelişmeye başlamış ve ekonomide sanayinin payı giderek artış göstermiştir. Tarıma dayalı sanayinin ihtiyaç duyduğu birçok tarımsal ürün Çanakkale topraklarında yetiştirilmeye uygundur. Çanakkale sahip olduğu ekolojik özellikleri ile çok çeşitli sebze ve meyvenin yetiştirilebildiği bir kenttir. Kentte organik tarım faaliyetlerinin yanı sıra organik hayvancılık faaliyetleri de yapılmaktadır. Çanakkale'de köylünün başlıca geçim kaynaklarından biri de büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğidir. (www.investincanakkale.com.tr, 2019). Tarım, hayvancılık ve sanayinin yanı sıra turizm, balıkçılık, ormancılık, madencilik faaliyetlerinin de kent ekonomisi içinde önemli bir yeri vardır. 2018 yılı TÜİK verilerine göre TR 22 Bölgesinde istihdam edilen nüfusun % 38.2'si tarım, % 21.1'i sanayi ve % 47.7'si hizmet sektöründe çalışmaktadır (www.tuik.gov.tr, 2019 ve Çanakkale Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı: 26).

2.2. Çanakkale Belediyesi'nin Örgüt Yapısı

Çanakkale Belediyesi teşkilatı 1912 yılında kurulmuş olup belediyenin ilk kuruluşunda Operatör Aziz Bey (1912-1914) Belediye Başkanlığı yapmıştır. Kuruluşundan bu yana 27 belediye başkanı kentte görev yapmıştır. Belediye teşkilat yapısı “özel kalem müdürlüğü”, “hukuk işleri müdürlüğü”, “yazı işleri müdürlüğü”, “basın, yayın ve halkla ilişkiler müdürlüğü”, “mali hizmetler müdürlüğü”, “insan kaynakları ve eğitim müdürlüğü”, “imar ve şehircilik müdürlüğü”, “destek hizmet müdürlüğü”, “kültür ve sosyal işler müdürlüğü”, “sağlık işleri müdürlüğü”, “emlak ve istimlak müdürlüğü”, “fen işleri müdürlüğü”, “temizlik işleri müdürlüğü”, “ulaşım hizmetleri müdürlüğü”, “su ve kanalizasyon müdürlüğü”, “zabıta müdürlüğü”, “hal müdürlüğü”, “veteriner işleri müdürlüğü”, “park bahçe müdürlüğü”, “su işleri müdürlüğü”, “kentsel tasarım müdürlüğü”, “etüt ve proje müdürlüğü” ve “iç denetim” birimi olmak üzere 24 birimden oluşmaktadır (www.canakkale.bel.tr, 2019). Çanakkale Belediyesi personeli görevlerini yerine getirirken belirli temel değerler ışığında hareket ederler. Bu temel değerler şunlardır: Katılımcılık, saydamlık, hesap verebilirlik, vatandaş ve memnuniyetini esas almak, hizmetlerde nitelik ve kent estetiğini gözetmek, hizmet sunumunda samimi olmak ve adil davranmak, planlı çalışmak, çözüm odaklı olmak, teknolojik gelişimlere,

yeniliklere ve değişimlere açık olmak, tarihi ve kültürel değerlere sahip çıkmak (Çanakkale Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı: 17-18).

Çanakkale Belediyesi kentin coğrafi konumundan dolayı güçlü ve zayıf yönleri sahiptir. Bu güçlü ve zayıf yönleri şunlardır:

Çanakkale Belediyesi'nin güçlü yönleri: Üst yönetimin, teknik konulara, plan ve proje çalışmalarına destek vermesi; kamu, özel sektör, STK ve üniversite ile ilişkilerinin iyi olması, vatandaş ile belediye arasında diyalog kurmada başarılı olunması, belediye personelinin değişimlere ve gelişmelere açık olması, belediye personelinin yaş ortalamasının düşük olması, gayrimenkul varlıkları bakımından zengin olması, katılımcı yerel demokrasi uygulamalarının aktif olarak yürütülmesi, kent kaynaklarının kullanımında işbirliği imkânlarının yaratılmasında öncü ve itici rol üstlenilmesidir (Çanakkale Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı: 20 ve 2020-2024 Stratejik Planı: 47).

Çanakkale Belediyesi'nin zayıf yönleri: Yapılan faaliyetler hakkında halkı bilgilendirme konusunda yetersiz olması, gelir kaynaklarının yetersiz olması, performansa dayalı çalışan değerlendirme sisteminin oluşturulamaması, iç kontrol sisteminin yasal alt yapısının halen uygulanabilir olmaması, hizmet birimlerinin dağınık olarak yerleştirilmiş olması, sosyo-kültürel tesislerin yetersiz olması, zamanın verimli kullanılamamasıdır (Çanakkale Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı: 21).

Üniversite, kültür, turizm ve kent yönetimi alanlarında gelişmiş; yerel düzeyde kentsel barışı ve dayanışmayı sağlamış, ekonomik, sosyal gelişmeyi ve yaşam kalitesini ülke ortalamasının üzerine çıkarmış bir Çanakkale, Çanakkale Belediyesi'nin kurumsal vizyonunu oluşturmaktadır. Çanakkale Belediyesi'nin kurumsal misyonu ise kaynaklarını etkin ve verimli bir şekilde kullanarak yerel ve ortak hizmet gereksinimlerini katılımcı, toplumcu, çevreye duyarlı ve insan odaklı bir şekilde yerine getirmektir (www.canakkale.bel.tr, 2019).

2.3. Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Uygulamaları

Çanakkale'nin toplam nüfusu 542.157 kişidir. Çanakkale'nin çocuk nüfusu ise 119.821 kişidir (www.nufusu.com, 2020). Bu da yaklaşık olarak toplam nüfusun dörtte birinin çocuklardan oluştuğunu göstermektedir. Çocukların toplam nüfus içerisindeki yeri, çocuklara yönelik yapılacak olan hizmetlerin önemini ortaya koymaktadır. Bu başlık altında Çanakkale Belediyesi'nin 2014-2019 yılları arasında yayınlanmış olan ağırlıklı

olarak faaliyet raporları, stratejik planları ve performans programları incelenerek çocuklara yönelik yaptığı uygulamalarına yer verilmiştir (Tablo 2.3).

Tablo 2.3. Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Uygulamaların Sınıflandırılması

Hizmetlerini Sınıflandırılması	Hizmetlerin İçeriği
Çevresel Düzenlemeler	Çocuk parkları ve çocuk oyun grupları, okullara destek programları, çocuk sokağı, çocuk trafik eğitim pisti
Sanatsal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler	Özel gün ve haftaları kutlama-anma, tiyatro gösterimi, gezi organizasyonları, yarışmalar, çocuk şenlikleri, sportif faaliyetlerde bulunma
Eğitim ve Sağlık Hizmetleri	Öğrencilere destek programları, okullara destek programları, çevre bilinci geliştirme projesi, tanıtım programları, yayınlar oluşturma, çocuk kültür evi, Atam Kreş, Barbaros Çocuk Kulübü, Çocuk Bilim ve Teknoloji Fabrikası
Sosyal Yardımlar ve Destek Hizmetleri	Sosyal market uygulaması, hoş geldin bebek paketi projesi
Diğer Hizmetler	Bebek bakım ve emzirme kabinleri, Altın Yıllar Yaşam Merkezi'nde masal günleri, Sosyal Yaşam Evlerinde yapılan faaliyetler

Kaynak: Çanakkale Belediyesi, 2014-2018 Faaliyet Raporlarından alınan bilgiler doğrultusunda araştırmanın yazarı tarafından hazırlanmıştır.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik uygulamalarını (Tablo 2.3) beş ana grupta sınıflandırmak mümkündür. Bu sınıflandırmalar şunlardır: “Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik çevresel düzenlemeleri”, “Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetleri”, “Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik eğitim ve sağlık hizmetleri”, “Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara sunmuş olduğu sosyal yardımlar ve destek hizmetleri” ve “Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik diğer uygulamaları”dır.

2.3.1. Çevresel Düzenlemeler

Kentleşme ve nüfus artışının etkisiyle birlikte kentler hızlı bir şekilde beton yığınlarına dönüşmekte ve yeşil alanların sayısı gün geçtikçe azalmaktadır. Bu durum kentte yaşayan tüm bireyler ve özellikle çocuklar için olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Araç trafiğinin artmasıyla sokaklar güvensizleşmekte ve çocuk oyun alanları daralmaktadır. Bu durum çocukları sokaklardan uzaklaştırmakta ve kapalı alanlara hapsedmektedir. Hareket alanları sadece kapalı mekânlarla sınırlanan çocuklar hareketsiz kalmakta ve bu durum fiziksel aktivitelerini yerine getirmelerini engellemektedir.

Kentlerde çocukların çevresel sorunlarını giderecek ve düzenlemeler yapacak en önemli aktör belediyelerdir. Bu doğrultuda Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik çevresel düzenlemeleri “çocuk parkları ve çocuk oyun grupları”, “Okullara Destek Programı”, “Çocuk Sokağı” ve “Çocuk Trafik Eğitim Pisti” şeklinde dört başlık altında toplanabilir. Bu uygulamalar tablo 2.4'te özetlenmiştir.

Tablo 2.4. Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Çevresel Düzenlemeleri

Çocuk Parkları ve Çocuk Oyun Grupları	Çanakkale Belediyesi Park Bahçeler Müdürlüğü Bünyesindeki Çocuk Parkları ve Çocuk Oyun Grupları
Okullara Destek Programı	Çanakkale Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü Bünyesindeki Düzenlemeler
Çocuk Sokağı	Çanakkale Belediyesi Çocuk Sokağı
Çocuk Trafik Eğitim Pisti	Çanakkale Belediyesi Çocuk Trafik Eğitim Pisti (Planlanan Proje)

Kaynak: Çanakkale Belediyesi 2015-2019 Faaliyet Raporlarından alınan bilgilerle araştırmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

- **Çocuk Parkları ve Çocuk Oyun Grupları:** Parklar, yeşil alanlar ve çocuk oyun grupları, çocukların ev ortamı gibi kapalı alanlar dışında vakit geçirebildikleri, oyun oynayabildikleri ve sosyalleşebildikleri alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Çanakkale Belediyesi çocuk oyun alanlarına ve çocuk oyun alanlarında bulunan oyun gruplarının temin edilmesi, bakımı ve onarımı konularına önem vermektedir. Park ve Bahçeler Müdürlüğü sorumluluğunda olan çocuk oyun alanları ve çocuk gruplarında cinsiyet, yaş, engellilik durumu gibi farklı yönlerden ele alınarak yeniden yapılandırılmaktadır (Çanakkale Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü). Bu doğrultuda yapılan çalışmalar şunlardır:

- 2014 yılında 14 adet oyun grubu ve 38 kent mobilyası kullanıma sunulmuştur,
- 2015 yılında 78 adet oyun grubu, 58 adet bank, 22 adet fitness, 14 adet kamelya, 29 adet tel-çit ile panel çitin bakım ve onarımları yapılmış, 12 parkta eskimiş ve paslanmış olan oyun grupları yenileriyle değiştirilerek engelli çocuklar için 3 parkta engelli salıncağı kurulmuştur,
- 2016 yılında çocuk oyun ve spor alanları bakım, onarım ve üretimi kapsamında 14 parkta eski oyun grupları yenileri ile değiştirilmiş ve onarım ihtiyacı oluşan 418 ünite de onarım çalışmaları yapılmıştır,

- 2017 yılında 10 parkta oyun grubu yenileme çalışmaları ile 225 ünitede onarım çalışmaları yapılmıştır,
- 2018 yılında belediye sınırları içinde 7 adet yeni park yapılmış, 5 adet mevcut park yenilenmiş, 20 çocuk oyun alanına oyun grupları konulmuş ve 39 çocuk oyun alanında mevcut oyun grupları onarılmıştır (Çanakkale Belediyesi 2014-2018 Faaliyet Raporları).
- **Okullara Destek Programı:** Okullara Destek Programı kapsamında Fen İşleri Müdürlüğü tarafından 2016 yılında okul bahçelerini ve okul çevresini düzenleme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında yapılan düzenlemeler şunlardır (Çanakkale Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu: 65):
 - Arıburnu İlköğretim Okulu'nun çevre düzenlemesi ile 375 m² parke taş döşenerek; okulun giriş merdivenlerinin onarımı ve bakımı ile 48 metre bahçe duvarı imalatı yapılmıştır,
 - Anafartalar İlköğretim Okulu bahçesine 2570 m² parke taş döşenerek çevre düzenlemeleri yapılmıştır,
 - Şinasi Figen Bayraktar Lisesi bahçesine 1450 m² parke taş döşenmiş ve çevre düzenlemeleri yapılmıştır,
 - Ömer Mart İlköğretim Okulu bahçe düzenlemesi amacıyla asfalt kaplama imalatı yapılmış ve toplamda 265 ton asfalt serilmiştir,
 - Çanakkale Fen Lisesi basketbol sahası için 150 m³ beton kullanılmış ve 750 m²'lik basketbol sahası yapılmıştır,
 - Atatürk Ortaokulu'nda 120 metre uzunluğunda bahçe duvarı inşa edilmiş ve 288 m² parke taş döşenmiş olup 1400 m²'lik perdahlı saha betonu ile basketbol sahası yapılmıştır.
- **Çocuk Sokağı:** Truva Otel ile Sanat Evi arasındaki bölgede kalan Anafartalar sokağı 2012 yılında çocuk sokağı olarak düzenlenmiştir. Çocukların güvenlikleri için bu sokak trafiğe tamamen kapatılmıştır. Bu sokak sadece çocukların kullanımına imkân verecek şekilde planlanmıştır. Sokakta çocuklara yönelik salıncak, kaydırak, tahterevalli, tırmanma aleti ve kayacak gibi oyuncaklar konulmuştur. Bunun yanı sıra çocuk sokağının zemini de çocuklar için renklendirilmiştir. Çocuk sokakları çocukların kapalı ortamlarda içe kapanık bir yaşam sürmelerini engellemek ve akranlarıyla birlikte açık alanlarda vakit geçirerek sosyalleşmelerini sağlamak için oluşturulmuştur.

- **Çocuk Trafik Eğitim Pisti:** Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik çevresel düzenlemelerinden biri de Çocuk Trafik Eğitim Pisti'dir. Henüz belediyenin planlanan projeleri arasında yer alan Çocuk Trafik Eğitim Pisti Projesi'nin toplam parsel alanı 2535 m² olan bir alanda 6 adet prefabrik bina tasarımı yapılmıştır. Çocukların eğitime yönelik yapılan bu prefabrik bina tasarımları fonksiyonel olarak; 10.80 m²'lik hastane, 30 m²'lik kafeterya, 50 m²'lik de okul binası, depo ve güvenlik odasından oluşmaktadır. Bu proje tamamlandığında çocuklar erken yaşta trafik eğitimi alabilecek, trafik bilgilerini hem teorik olarak hem de pratik olarak edinebileceklerdir. Ancak bu proje 2018 yılında iki kez ihaleye çıkmıştır ve bu ihaleler reddedilmiştir (www.canakkale.bel.tr, planlanan projeler, 2019; Barışın Kenti Dergisi, 2018: 8).

2.3.2. Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetleri altı ayrı grupta açıklanabilmektedir (Tablo 2.5).

Tablo 2.5. ÇB'nin Çocuklara Yönelik Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetleri

Özel Gün ve Haftaları Kutlama-Anma	23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Çocuk Hakları Günü, Dünya Çevre Günü vb.
Tiyatro Gösterimi	Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Tiyatro Gösterimleri
Gezi Organizasyonları	Müze Gezileri, Şehir Gezileri
Yarışmalar	Liseler arası müzik yarışması
Çocuk Şenlikleri	Uluslararası Troia Festivali Kapsamında Yapılan Çocuk Şenlikleri
Sportif Faaliyetlerde Bulunma	Belediyeye ait merkezlerde çocuklara yönelik sportif faaliyetler

Kaynak: Çanakkale Belediyesi 2014-2018 yılları arası Faaliyet Raporlarından alınan bilgiler doğrultusunda araştırmanın yazarı tarafından hazırlanmıştır.

- **Özel Gün ve Haftaları Kutlama-Anma:** Çanakkale Belediyesi tarafından her yıl düzenlenen 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kapsamında Halk Bahçesi'nde Tahta At Çocuk Şenliği gerçekleştirilmektedir. 23 Nisan Tahta At Şenliği'nde şişme oyun parkları, söyleşiler, animasyonlar, sahne gösterileri, atölyeler, sanat aktiviteleri, sergiler, sokak oyunları ve spor aktiviteleri gibi birbirinden renkli etkinlik ve eğlenceli oyunlar gibi çeşitli aktiviteler yer almaktadır. Bu şenliklere 2014 yılında ortalama 3500 kişi, 2016 yılında ortalama 2500 kişi ve 2018 yılında 10.000 kişi katılım göstermiştir (Çanakkale Belediyesi, 2014-2018 Faaliyet Raporları). Yine 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

kapsamında yaklaşık 500 çocuk ile Barış Kordonu Etkinliklerinde saksılara fidan dikimi gerçekleştirilmiştir (Çanakkale Belediyesi, 2018 Faaliyet Raporu: 96). 2016 yılında Dünya Çocuk Kitapları Haftası kapsamında çeşitli okullar ziyaret edilmiştir (Çanakkale Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu: 87). Kütüphane haftasında çocuklarda kitap okuma alışkanlığının kazandırılması amacıyla kütüphanelere ziyaretler düzenlenmiştir (Çanakkale Belediyesi, 2014-2018 Faaliyet Raporları).

- **Tiyatro Gösterimi:** Sanatın kişiye kazandırdığı yaratıcılık, düşünce aktarımı, ifade özgürlüğü ve kültür birikimi yaşamın her alanında hem bireysel hem de toplumsal olarak olumlu katkılar sağlamaktadır. Sanatın birey için önemini farkında olan Çanakkale Belediyesi Yönetimi hemen her yıl çocuklara yönelik tiyatro gösterimi sergilemektedir.

Tablo 2.6. ÇB'nin Yıllara Göre Çocuklara Yönelik Tiyatro Gösterileri

Yıl	Tiyatro Oyunu Sayısı	Katılımcı Sayısı
2014	11	4300
2015	12	5610
2016	12	5610
2017	14	6000
2018	10	4600

Kaynak: Çanakkale Belediyesi 2014-2018 Faaliyet Raporlarından alınan bilgiler doğrultusunda araştırmanın yazarı tarafından hazırlanmıştır.

Tiyatro gösterimleri ile çocuklar bir yandan eğlenirken bir yandan da hem iyi bir dinleyici hem de iyi bir izleyici olma bilinci kazandırılmaktadır.

- **Gezi Organizasyonları:** Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik gezi organizasyonunda 2014 yılında "Kentimizdeki Müzeleri Geziyoruz" projesi ile ilköğretim birinci kademedeki öğrenciler ile kentteki müzeleri tanıştırmak, müzelerin ortak yön ve farklılıklarını tespit etmek ve öğrencilere müzeleri gezme alışkanlığı kazandırmak amacıyla müzeler gezdirilmiştir. 1.329 öğrencinin katıldığı bu projede Arkeoloji Müzesi, Seramik, Kent Müzesi ve Arşivi olmak üzere üç farklı müzeye gezi düzenlenmiştir. "Kentimizdeki Müzeleri Geziyoruz" projesi kapsamında 2015 yılında beş müze (Seramik Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Deniz Müzesi, Piri Reis Müzesi, Kent Müzesi ve Arşivi), 2016 yılında da altı müze (Arkeoloji Müzesi, Deniz Müzesi, Seramik Müzesi, Piri Reis Müzesi, 1915 Müzesi, Kent Müzesi ve Arşivi) toplam 1769 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir

(Çanakkale Belediyesi 2014-2016 Faaliyet Raporları). Ayrıca 2015 yılında eğitimde başarıyı teşvik etmek ve yeni yerler görmek amacıyla kent merkezinde eğitim gören lise öğrencilerinden okul birincisi olanlara Mardin-Diyarbakır gezi organizasyonu yapılmıştır. (Çanakkale Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu: 100).

- **Yarışmalar:** Çanakkale Belediyesi, kentteki okulların müzik ve dans topluluklarını desteklemek, öğrencilerin daha disiplinli çalışmalar yapmalarını sağlamak ve gençleri serbest zamanlarda sanatsal çalışmalara yönlendirmek amacıyla çeşitli yarışmalar düzenlemektedir. Bu yarışmalardan biri de ortaöğretim kurumları arası müzik yarışmalarıdır. Ortaöğretim kurumları arası müzik yarışmalarına 2014 yılında 11 okul (76 öğrenci), 2016 yılında 11 okul (78 öğrenci), 2017 yılında 11 okul (83 öğrenci) ve 2018 yılında 9 okul (78 öğrenci) katılım göstermiştir. Bunun yanı sıra kent merkezinde bulunan Halk Bahçesi'nde de yılın farklı dönemlerinde, özel gün ve haftalarda çocuklara yönelik çeşitli yarışmalar düzenlenmektedir (Çanakkale Belediyesi, 2014-2018 Faaliyet Raporları).
- **Çocuk Şenlikleri:** Kültürel ve sanatsal etkinlikleri yoğunlaştırmak, UNESCO tarafından Dünya Mirası olarak gösterilen Troia Antik Kenti kültürünü ve bağımsızlığın simgesi "Çanakkale Zaferi"ni kültürel ve sanatsal etkinlikler ile kaynaştırmak, dünya barışına katkı için kültürel değerleri buluşturmak amacıyla düzenlenen Uluslararası Troia Festivali kapsamında çocuklara yönelik şenlikler düzenlenmiştir (Çanakkale Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu: 102). Sonuncusu 2018 yılında gerçekleştirilen 55. Uluslararası Troia Festivali kapsamında beş gün boyunca çocuk şenliği gerçekleştirilmiştir (Çanakkale Belediyesi, 2018 Faaliyet Raporu: 93). Her yıl 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda 23 Nisan Tahta At Çocuk Şenliği yapılmaktadır. Bu şenliklerde çocuklara yönelik farklı kategorilerde etkinlikler düzenlenmektedir.
- **Sportif Faaliyetlerde Bulunma:** Kent merkezinde bulunan sosyal yaşam evlerinde (Esenler, Barbaros ve Troya) ekonomik durumları yetersiz olan çocuklara yönelik yüzme, masa tenisi, jimnastik ve dans gibi sportif faaliyetlere imkân tanıyan etkinlikler yapılmaktadır. Çanakkale Belediyesi tarafından Esenler Mahallesi'nde bulunan Sağlıklı Yaşam Parkı, aralarında çocukların da yer aldığı her yaş grubundan insanın kolay erişebileceği, yetenekleri ve istekleri doğrultusunda kapalı spor alanları, koşu parkları, buz pisti, tenis kortu, basketbol sahası ve kaykay pisti gibi çeşitli spor dallarının yapılmasına olanak sağlayan bir alan olarak

düzenlenmiştir (Çanakkale Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 92-93). Bunun yanı sıra Esenler Mahallesi'nde yer alan Sağlıklı Yaşam Merkezi ve Barbaros Mahallesi'nde yer alan Çanakkale Belediye spor'da farklı yaş grubu çocuklara yönelik yüzme, basketbol, voleybol, tenis, fitness gibi çeşitli spor faaliyetleri yapılmaktadır.

2.3.3. Eğitim ve Sağlık Hizmetleri

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik eğitim hizmetleri "Öğrencilere Destek Programları, Okullara Destek Programları, Çevre Bilinci Geliştirme Projesi, Tanıtım Programları, Çocuklara Yönelik Yayınlar Oluşturma, Çocuk Kültür Evi, Atam Kreş, Barbaros Çocuk Kulübü ve Çocuk Bilim ve Teknoloji Fabrikası" olarak sınıflandırılabilir.

Tablo 2.7. Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Sunduğu Eğitim Hizmetleri

Öğrencilere Destek Programı	Yoksul çocukların okula gidiş-geliş ulaşımının sağlanması
Okullara Destek Programı	Okulların kütüphanelerine katkı
Çevre Bilinci Geliştirme Projesi	Temizlik İşleri Müdürlüğü tarafından yürütülen proje
Tanıtım Programları	Kütüphane, Kent ve Belediye Alanlarını Tanıtım Programları
Çocuklara Yönelik Yayınlar Oluşturma	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından oluşturulan yayınlar
Çocuk Kültür Evi	Çanakkale Belediyesi Çocuk Kültür Evi
Atam Kreş	Çanakkale Belediyesi Atam Kreş
Barbaros Çocuk Kulübü	Çanakkale Belediyesi'nin Planlanan Projesi
Çocuk Bilim ve Teknoloji Fabrikası	Çanakkale Belediyesi'nin Devam Eden Projesi

Kaynak: Çanakkale Belediyesi 2014-2018 Faaliyet Raporlarından alınan bilgiler doğrultusunda araştırmanın yazarı tarafından hazırlanmıştır.

- **Öğrencilere Destek Programı:** Bu projenin amacı eğitimde eşitsizliklerin giderilmesi ve dezavantajlı öğrencilerin eğitim haklarından yararlanmalarının desteklenmesidir. Proje doğrultusunda 2013-2014 eğitim öğretim yılında dört lise öğrencisine nakdi yardımda bulunulmuştur (Çanakkale Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 66). Çanakkale Belediyesi öğrencilere yönelik taşıma hizmeti de gerçekleştirmektedir. Bu doğrultuda yaptığı taşıma hizmetleri şunlardır (Çanakkale Belediyesi, 2014-2018 Faaliyet Raporları):
 - 2013-2014 eğitim-öğretim yılında özel eğitim sınıflarına yönelik taşıma hizmetinden 30 öğrenci,
 - 2014-2015 eğitim-öğretim yılında özel eğitim sınıflarına yönelik taşıma hizmetinden 25 öğrenci,

- 2015-2016 eğitim-öğretim yılında özel eğitim sınıflarına yönelik taşıma hizmetinden 34 öğrenci,
- 2017-2018 eğitim-öğretim yılında özel eğitim sınıflarına yönelik taşıma hizmetinden 21 öğrenci,
- 2018-2019 eğitim-öğretim yılında özel eğitim sınıflarına yönelik taşıma hizmetinden 48 öğrenci yararlanmıştır.
- 2015 yılında Otizmle Mücadele Derneği ile ortak yürütülen bir proje kapsamında otizmli öğrencilerin ve ailelerinin sosyal yaşama aktif bir şekilde katılımlarının sağlanması amacıyla 5 otizmli öğrencinin taşıma hizmetini üstlenmiştir,
- 2018 yılında İsmet Paşa Mahallesi'nde yaşayan ve toplu taşıma hizmetinden yararlanamayan 35 ihtiyaç sahibi öğrencinin okula gidiş-dönüş ulaşımları Belediye tarafından karşılanmıştır.

Çanakkale Belediyesi ulaşım hizmetinin yanı sıra öğrencilere öğle yemeği yardımında da bulunmaktadır. Bu doğrultuda ilköğretim, ortaöğretim ve liseleri kapsayan belediyenin yaptığı öğle yemeği hizmeti şunlardır (Çanakkale Belediyesi, 2014-2018 Faaliyet Raporları):

- 2013-2014 eğitim-öğretim yılında öğle yemeği yardımından 200 öğrenci,
 - 2014-2015 eğitim-öğretim yılında öğle yemeği yardımından 220 öğrenci,
 - 2015-2016 eğitim-öğretim yılında öğle yemeği yardımından 400 öğrenci,
 - 2017-2018 eğitim-öğretim yılında öğle yemeği yardımından 500 öğrenci,
 - 2018-2019 eğitim-öğretim yılında öğle yemeği yardımından 510 öğrenci faydalanmıştır.
- **Okullara Destek Programı:** Kentin ve ülkenin geleceğinin emanet edildiği çocukların ve gençlerin eğitim aldıkları mekânların ihtiyaçlarının karşılanması noktasında kent merkezindeki okullar her yıl ziyaret edilerek ihtiyaçları karşılanmaktadır (Çanakkale Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 66). Bu bağlamda yeni açılan özel eğitim sınıflarının iç tefrişatları yapılmakta, engelli sınıflarının eksiklikleri giderilmekte, okulların geliştirdikleri projelere destek vermektedir (Çanakkale Belediyesi, 2018 Faaliyet Raporu: 91). Ayrıca kent merkezinde bulunan okulların kütüphanelerinin zenginleştirilmesi ve öğrencilere kitap okuma

alışkanlığının kazandırılması amacıyla her eğitim öğretim yılında kitap hediye edilmiştir (Çanakkale Belediyesi, 2017 Faaliyet Raporu: 97).

Tablo 2.8. Çanakkale Belediyesi’nin Okullara Hediye Ettiği Kitap Sayısı

	İlköğretim		Ortaöğretim		Lise	
Eğitim Öğretim Yılı	Okul Sayısı	Kitap Seti Sayısı	Okul Sayısı	Kitap Seti Sayısı	Okul Sayısı	Kitap Seti Sayısı
2013-2014	10	65	7	64	13	64
2014-2015	10	65	8	65	14	65
2015-2016	10	65	8	65	14	65
2016-2017	10	65	8	65	14	65
2017-2018	5	65	6	65	12	65

Kaynak: Çanakkale Belediyesi 2014-2018 Faaliyet Raporlarından alınan bilgiler doğrultusunda araştırmannın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

- **Çevre Bilinci Geliştirme Projesi:** Her sene düzenli olarak okullarda gerçekleştirilen eğitimler ile öğrencilerin çevre bilincini arttırmak için teorik anlatımlar gerçekleştirilmektedir. Öğrencilerin anlatılan bilgileri pratikte de uygulayabilmeleri amacıyla 2016 yılında Temizlik İşleri Müdürlüğü tarafından bir proje geliştirilmiştir. Proje kapsamında öğrencilerin çöpleri ve ambalaj atıklarını ayrı ayrı toplaması için 240 litrelik ve 770 litrelik plastik çöp konteynırları üzerinde görsel tasarım yapılarak tüm okullara dağıtılmıştır. Atık pillerin toplanmasıyla ilgili olarak da Taşınabilir Pil Üreticileri ve İthalatçıları Derneği (TAP) ile birlikte yürütülen çalışmalar kapsamında 2015 yılında “Okullar Arası Ödüllü Atık Pil Toplama Kampanyası” başlatılmış ve bu kampanya 30 Nisan 2016 tarihinde sona ermiştir (Çanakkale Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu: 104).
- **Tanıtım Programı:** 2013-2014 eğitim öğretim yılında İlköğretim ve Ortaöğretim Öğrenci Meclis Başkanları ile toplantılar yapılarak kentteki öğrenci gruplarına hem kent değerlerini hem belediye çalışmalarını yerinde göstermek ve gönüllü tanıtım elçileri olmalarını sağlamak amacıyla su arıtma tesisi, evcil hayvan barınağı, ayrıştırma tesisleri olmak üzere kent ve belediye hizmet alanlarına tanıtım programı organizasyonları yapılmıştır (Çanakkale Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 67).
- **Çocuklara Yönelik Yayınlar Oluşturma:** Çanakkale Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından çocuklara yönelik çeşitli yayınlar bastırılmaktadır. Bu

yayınlar çocukların kentteki haklarını, sorumluluklarını ve nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgilendirici bir niteliktedir. Bu yayınlardan bazıları şunlardır; kenti tanıtan kitapçıklar, çocuk hakları konusunda bilinçlendirici görsel kartlar, toplu taşıma araçlarını kullanırken çocukların nelere dikkat etmesi gerektiğini anlatan kitapçıklar, Çanakkale tarihini ve Troya'yı anlatan hikâye kitapları, Cumhuriyet ve demokrasi konusunda bilgi veren kitapçıklar, boyama kitapları ve kes-yapıştır etkinlik kitaplarıdır. Çeşitli konularda ve kategorilerde bastırılan kitapçıklar ile kataloglar kentin belirli noktalarında çocuklara hediye edilmektedir. Ayrıca 2019 yılında 9 yaşında bir çocuğun yazmış olduğu hikaye kitabının basımına da sponsor olarak çocukları teşvik etmektedir. (Çanakkale Belediyesi Kültür ve Sosyal İşleri Müdürlüğü, 2019).

- **Çocuk Kültür Evi:** Çocuk Kültür Evi 15 Ekim 2016 tarihinde kurulmuş olup Çanakkale Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde hizmet vermektedir. Çocuk Kültür Evi'nin hedef kitlesi kentteki bütün çocuklar olmakla birlikte genel itibarıyla 5-15 yaş aralığındaki çocuklara hizmet vermektedir. Çocuk Kültür Evi'ne üye kaydı alınırken en çok dikkat edilen husus çocukların rızasıdır. Yani üye kaydı alınırken çocukların bu üyeliği isteyip istemediği öğrenilmekte, çocuğunu yanında getirmeyen ailelerin başvuruları ve çocukları yanında olsa bile çocuğun rızası olmayan ailelerin başvuruları kabul edilmemektedir. Yetiştirme yurtlarında yaşayan çocuklar ise bulundukları kurum aracılığıyla üyelik başvurusunda bulunabilmektedir (Çocuk Kültür Evi, 2019). Çocuk Kültür Evi'nin temel misyonu çocukların potansiyellerini, yaratıcılıklarını ve üretkenliklerini geliştirerek; çocukların heyecan ve merak duygularını tetikleyecek; öğrenmeyi, bağımsızlığı, bireysel zekâyı dayalı yaratıcılığı teşvik edecek; evrensel değerlere bağlı donanımlı bireyler olarak gelişmelerine katkı sağlayacak çalışmalar yapmaktır. Bu misyon doğrultusunda Çocuk Kültür Evi'nde plastik sanatlardan yaratıcı bilişim atölyelerine, danstan müziğe, interaktif kütüphane hizmetinden yaratıcı dramaya, eğlenceli bilim uygulamalarından zeka oyunlarına kadar çocuklara yönelik geniş bir perspektif ile atölyeler, etkinlikler, seminerler ve gösterim programları hazırlanmaktadır (Çanakkale Belediyesi, 2017 Faaliyet Raporu: 97-98). Çocuk Kültür Evi'nde 2018 yılı içerisinde gerçekleştirilen etkinlikler şunlardır:

- Film günleri: 2018 yılında film günleri etkinliği kapsamında 31 etkinlik düzenlenmiş ve bu etkinliklere toplam 589 çocuk katılım göstermiştir,
- Masal günleri: 2018 yılında masal günleri etkinliği kapsamında 31 etkinlik düzenlenmiş ve bu etkinliklere toplam 371 çocuk katılım göstermiştir,
- Yazar ve sanatçı buluşmaları: 2018 yılında yazar ve sanatçı buluşmaları etkinliği kapsamında 8 buluşma gerçekleştirilmiş ve bu buluşmalara toplam 234 çocuk katılım göstermiştir,
- Anadolu masalları kukla gösterimi: 2018 yılında Anadolu masalları kukla gösterimi etkinliği kapsamında 13 etkinlik düzenlenmiş ve bu etkinliklere toplam 178 çocuk katılım göstermiştir,
- Okul buluşmaları: Çanakkale'deki okulların Çocuk Kültür Evini tanımaları ve buluşmaları kapsamında 26 buluşma düzenlenmiş ve bu buluşmalara toplam 587 çocuk katılım göstermiştir,
- Yaz gezileri: Yaz gezileri etkinliği kapsamında 14 etkinlik gerçekleştirilmiş ve bu gezilere toplam 253 çocuk katılmıştır,
- Tematik etkinlikler: Tematik etkinlikler “Çocuk Kültür Evi Tanıtım Buluşmaları”, “kent ve çocuk atölyeleri”, “Kütüphane Haftası Etkinliği”, “23 Nisan Şenliği Çocuk Atölyeleri”, “Çocuk Kültür Evi Korosu 23 Nisan Konseri” ve “çocuk koroları”nı içermektedir. Tematik etkinlikler kapsamında 21 etkinlik düzenlenmiş ve bu etkinliklere toplam 1863 kişi katılım göstermektedir (Çanakkale Belediyesi, 2018 Faaliyet Raporu: 92-93).

Çocuk Kültür Evi'nin hazırlamış olduğu bu etkinlikler, atölyeler ve programlar çocukların düşüncelerini ifade edebilecekleri, birbirleri ile iletişim kurabilecekleri, sosyalleşebilecekleri ve ilgi alanlarını ortaya çıkarabilecekleri farklı ortamlar yaratarak kendilerini geliştirmelerine imkân tanımaktadır.

- **Atam Kreş ve Gündüz Bakım Evi:** Atam Kreş 19 Eylül 2016 tarihinde Cevatpaşa Mahallesi'nde hizmete açılmıştır. Atam Kreş, kamu kreşi statüsünde olup denetim açısından Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlıdır. Kreş müfredatının hazırlanması, uygulanması ve denetlenmesi açısından ise İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlıdır. Atam Kreş ve Gündüz Bakım Evi'nde farklı yaş grupları dikkate alınarak oluşturulan sınıflarda çocuklara yönelik çalışmalara yürütülmekte ve eğitimler verilmektedir (Çanakkale Belediyesi 2016-2018 Faaliyet Raporları).

Çanakkale Belediyesi'nin “**her mahalleye bir kreş**” vizyonu ile Atam Kreş ve Gündüz Bakım Evi'nin ikinci şubesi Barbaros Mahallesi'nde açılmıştır. 15 Mart 2019 tarihinde hizmet vermeye başlayan Barbaros Atam Kreş ve Gündüz Bakım Evi çocukların kendilerini evlerindeymiş gibi rahat hissedebilecekleri ve keyifli bir şekilde öğrenmelerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Barbaros Atam Kreş ve Gündüz Bakım Evi'nde dokuz adet sınıf, dört adet atölye (sanat, robotik, fen ve spor) yemekhane ve farklı etkinlik alanları bulunmaktadır. Çocukların açık havadaki oyun alanlarına kolayca ulaşabilmeleri için sınıflar doğrudan bahçeye açılacak şekilde planlanmıştır (www.canakkale.bel.tr tamamlanan projeler, 2019).

- **Çocuk Bilim ve Teknoloji Fabrikası:** “İbrahim Bodur Çanakkale Bilim Merkezi” projesi ile alanın çevresel düzenlemeleri, deniz ve iskele kullanımlarıyla kamusal hayatla bütünleşen; Bilim Merkezi kapalıyken bile kafeterya alanlarının bağımsız çalışması ile 24 saat kullanıma açık olan bir alan oluşturulmak hedeflenmektedir. Çocuk Bilim ve Teknoloji Fabrikası açık alanları, kapalı alanları, kamusal bilim parkı, deniz, iskele, sergi, üretim, oyun ve etkileşim alanları ile geniş bir alan üzerinde kurulması planlanmaktadır. Çocuk Bilim ve Teknoloji Fabrikası'nın mimari tasarımı ise tüm yapısal düzenlemeleri ile çocuklara bilgi aktaran, etkileşime imkân veren, izlenebilir ve çocukların yanı sıra gençlere, yetişkinlere ve yaşlılara da hitap eden bütünsel bir yaklaşım ile tasarlanmaktadır (www.canakkale.bel.tr devam eden projeler, 2019).
- **Barbaros Çocuk Kulübü:** Barbaros Çocuk Kulübü, Barbaros Mahallesi'nde kurulması planlanmaktadır. Projenin amacı 6-14 yaş arası çocuklara eğitim vermek için STEM-A eğitim modeline uygun bir eğitim modeli tasarlamaktır. Barbaros Çocuk Kulübü'nde STEM-A eğitim modeli kapsamında bilim, teknoloji, mühendislik, matematik ve sanat dallarında eğitim verilmesi öngörülmektedir (www.canakkale.bel.tr planlanan projeler, 2019).

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik sunduğu sağlık hizmetleri ise sadece 2014 yılında Soma'da yaşanan maden faciası üzerine Çanakkale'ye gelen çocuk ve ailelere yönelik yaptığı psiko-sosyal ve kültürel destek projesi ile sınırlı kalmış ve yetersizdir.

2.3.4. Sosyal Yardım ve Destek Programları

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik sosyal hizmet ve destek programları “hoş geldin bebek paketi” ve “sosyal market uygulaması” olarak iki grupta incelenebilir. Hoş geldin bebek paketi yeni doğum yapmış annelere; sosyal market uygulaması ise çocukların ailelerine yapılmakta olup çocukları doğrudan hedef almamaktadır. Fakat bu uygulamalar kentte anneleri ve babaları doğrudan etkilerken; bebekleri/çocukları ise dolaylı şekilde etkilemektedir.

- **Sosyal Market Uygulaması:** Yardımlaşma ve dayanışmayı arttırmak, yoksulluğu azaltılması, israfın önlenmesi, toplumsal barış ve hoşgörüyü arttırmak adına geliştirilmiş olan “Sosyal Market” projesi bir toplumsal dönüşüm projesidir (www.canakkale.bel.tr, 2019). Bir toplumsal ve yardımlaşma projesi olan Sosyal Market Uygulaması ihtiyaç sahibi kentlilerin gereksinimlerini karşılamak amaçlanmaktadır. Sosyal Market’te ailelere mobilya, beyaz eşya, erzak gibi çeşitli yardımlar yapılırken çocuklara kırtasiye malzemesi, kıyafet, yiyecek gibi yardımlar yapılmaktadır (Çanakkale Belediyesi, 2014 Faaliyet Raporu: 67).
- **Hoş Geldin Bebek Paketi:** Çanakkale Belediyesi tarafından kentte yeni doğum yapan kadınlara yönelik hazırlanmış bir projedir. Proje kapsamında kentteki yeni doğum yapan kadınlar ziyaret edilerek hem aile ekonomisine katkıda bulunmak hem de yeni doğan bebeğin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla “hoş geldin bebek paketi” hediye edilmektedir. Hoş geldin bebek paketi içerisinde bebekler için şampuan, krem, banyo sünger, havlu, zıbın takımı, battaniye, bez, ıslak mendil, termometre, tırnak makası ve deterjan gibi temel malzemeler yer almaktadır (Çanakkale Belediyesi, 2018 Faaliyet Raporu: 88).

Tablo 2.9. Yıllara Göre Hoş Geldin Bebek Paketinden Yararlanan Kişi Sayısı

Yıl	Yararlanan Kişi Sayısı
2016	426 kişi
2017	855 kişi
2018	795 kişi
Toplam	2076 kişi

Kaynak: Çanakkale Belediyesi, 2016-2018 Faaliyet Raporlarından alınan bilgiler doğrultusunda araştırmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Projenin uygulamaya konulduğu 2016 yılından 2018 yılının sonuna kadar toplam 2076 adet hoş geldin bebek paketi yeni doğum yapmış olan kadınlara hediye edilmiştir. Çanakkale Belediyesi, çocukları dolaylı olarak etkileyen sosyal market uygulaması ve hoş geldin bebek paketi projesi dışında çocuklara kıyafet yardımı da yapmaktadır. Kıyafet yardımı kapsamında Çanakkale Belediyesi ve Çanakkale Rotary Kulübü ortaklığında 2015 yılında Fevzipaşa Mahallesi ziyaret edilerek 7-13 yaş aralığındaki 70 çocuğa mont hediye edilmiştir (Çanakkale Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu: 100).

2.3.5. Diğer Hizmetler

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik diğer hizmetleri "Bebek Bakım ve Emzirme Kabinleri", "Altın Yıllar Yaşam Merkezi'nde Masal Günleri" ve "Sosyal Yaşam Evlerinde Çocuklara Yönelik Faaliyetler" olarak üç grupta incelenebilir.

- **Bebek Bakım ve Emzirme Kabinleri:** Kentte doğrudan annelerin ve babaların; dolaylı olarak ise bebeklerin yaşamlarını kolaylaştıran uygulamalardan bir diğeri de "bebek bakım ve emzirme kabinleri"dir. 2016 yılında hizmete açılan bebek bakım ve emzirme kabinleri Halk Bahçesi girişi, Golf Aile Çay Bahçesi, Donanma Aile Çay Bahçesi ve Cumhuriyet Meydanına yerleştirilmiştir (Çanakkale Belediyesi, 2018 Faaliyet Raporu: 88). Belediyeden temin edilen bir kart sayesinde giriş yapılabilen bu kabinler tamamen bebek ve ebeveynler düşünülerek tasarlanmıştır. Dışarıya çıkan anne ve babalar rahat bir şekilde bebeklerinin emzirme ve alt değiştirme gibi ihtiyaçlarını gidermektedir (www.canakkale.bel.tr, 2019). Bebek bakım ve emzirme kabinleri bir yandan ebeveynlerin sosyal hayattan geri kalmamasını sağlarken diğer taraftan da bebeklerin ihmal edilmeden ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamaktadır.
- **Altın Yıllar Yaşam Merkezi Masal Günleri:** Altın Yıllar Yaşam Merkezi 65 yaş ve üzeri kentlilere hizmet vermektedir. Altın Yıllar Yaşam Merkezi'nde ayda en az bir defa olmak üzere masal günleri etkinliği düzenlenmektedir. Masal günleri etkinliği kapsamında kent merkezinde bulunan özel ve kamu kreşlerinden 4-5-6 yaş grubu çocuklar Altın Yıllar Yaşam Merkezi'ne getirilerek burada bulunan 65 yaş üstü kentlilerle bir araya getirilerek masallar anlatılmaktadır (Çanakkale Belediyesi, 2017 Faaliyet Raporu: 94). Masal günleri etkinliği ile iki kuşak buluşturulmakta ve aralarındaki iletişim arttırılmaktadır. Yaşlılar tecrübelerini çocuklarla paylaşmakta ve çocuklar farklı yaş gruplarıyla etkileşim kurarak deneyim kazanmaktadır.

- **Sosyal Yaşam Evleri:** Çanakkale Belediyesi'ne bağlı sosyal yaşam evleri kentte yaşayan tüm bireylerin kolayca ulaşım sağlayabilecekleri ve evlerinin yakınlarına kurulmuş birimlerdir. Çanakkale Belediyesi sosyal yaşam evlerinde ücretsiz olarak eğitimler, kurslar, geziler, sinema ve tiyatro günleri gibi çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Sosyal yaşam evlerinin temel amacı kadın, erkek, yaşlı, genç veya çocuk fark etmeksizin tüm bireylere psikolojik ve sosyal yönden destek sağlamak, kadınları bilinçlendirmek, maddi durumu yetersiz olan bireylere yönelik sosyal hizmet uzmanları tarafından koordine edilen çalışmalar yapmak, bireyleri üretmeye teşvik etmek ve doğaya, barışa ve insan haklarına duyarlı hale getirmektir (www.canakkale.bel.tr, 2019). Bu amaç doğrultusunda Çanakkale Belediyesi Sosyal Yaşam Evlerinde çocuklara yönelik düzenlenen etkinlikler şunlardır:

- *Eğitimler:* 3-5 yaş ile 7-12 yaş arası çocuk ve anne eğitimi, okuma-yazma eğitimi, farklı yaş gruplarına yönelik oyunlarla İngilizce eğitimi, aile içi iletişim eğitimi,
- *Sanatsal Etkinlikler:* Dans, müzik, yaratıcı drama, el sanatları, takı tasarımı, ahşap ve taş boyama, resim ve baskı atölyelerinde yapılan etkinlikler, mutfaktayız ve uygulama mutfağı etkinlikleri, ellerime sağlık etkinliği, iğne-iplik severiz etkinliği,
- *Sportif Etkinlikler:* Masa tenisi, yüzme, jimnastik,
- *Kültürel Etkinlikler:* Sinema, film, tiyatro ve masal günleri, kentin tarihine zaman yolculuğu yapıyorum etkinliği, kentimizi tanıyoruz etkinliği, kent içi geziler,
- *Oyunlar:* Zeka oyunları, satranç, sokak oyunları, bedenimi tanıyorum ve bedenimi seviyorum oyunları, bilgisayar oyunları,
- Deneylerle bilim kurgu, fen ve doğa etkinlikleri,
- Kitap okuma etkinlikleri ve kütüphane grupları,
- Çocuk Korosu (Çanakkale Belediyesi 2014-2018 Faaliyet Raporları).

Sosyal Yaşam Evleri çocuklara sunduğu hizmetler ile kentte önemli bir rol oynamaktadır. Çünkü ekonomik durumu kreşlere gidebilmelerine imkân vermeyen çocuklar sosyal yaşam evleri aracılığıyla ücretsiz bir şekilde sosyal yaşama katılabilmektedir.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik uygulamaları incelendiğinde eğitimden kültüre, sanattan spora, çevresel düzenlemelerden bireysel yardımlara kadar birçok alanda hizmet sunduğu görülmektedir. Fakat bu uygulamaların yeterliliği ve çocukların gelişimlerini destekleyebilecek düzeyde olup olmadığı ise tartışma konusudur. Bu bağlamda bu uygulamalardaki eksiklikler, sorunlar ve yeterlilikler tespit edilerek alan araştırması bölümünde ele alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUK DOSTU KENT ÇANAKKALE ALAN ARAŞTIRMASI

Araştırmanın bu bölümünde yapılan alan araştırmasının amacı ve yöntemi yer almaktadır. Araştırmanın amacı ve yöntemi açıklandıktan sonra alan araştırması ile elde edilen bulgular ortaya konularak bu bulgulara dair öneriler sunulmaktadır.

3.1. Alan Araştırmasının Amacı

Çocuk Dostu Kent Çanakkale alan araştırmanın amacını Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik uygulamalarının belirlenmesi ve bu uygulamaların Çocuk Dostu Kent kriterlerini ne kadar sağladığını tespit etmektir. Tespit edilen sorunlara yönelik çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

3.2. Alan Araştırmasının Yöntemi ve Veri Toplama Tekniği

Alan araştırmasında betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda, öncelikle 22 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun geçerliliği alanında uzman iki kişi tarafından incelenerek sağlanmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra konuyla ilgili olarak Çanakkale Belediyesi'nde görev yapan 15 birim yöneticisi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler önceden randevu alınarak katılımcıların çalışma ofislerinde yaklaşık 30 ile 45 dakikalık bir zaman diliminde ses kaydı alınmadan not tutularak gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi tekniğinden ve MAXQDA programından yararlanılmıştır. İçerik analizi tekniği genel itibarıyla konuyla ilgili kavramları ve bu kavramların birbirleri ile olan ilişkilerini kodlama yoluyla açıklamayı amaçlayan bir tekniktir. İçerik analizinde, kodlama tekniği MAXQDA programı ile yapılmıştır. Bu kapsamda öncelikle not tutma yöntemiyle elde edilen veriler incelenerek açık kodlar oluşturulmuştur. Açık kodlamalardan sonra ana temalar ve alt temalar oluşturularak birbiri ile ilişkili veriler bir araya getirilmiştir. Sonrasında seçici kodlama yapılarak alt kodlarda alt temalarla uyumlu olacak şekilde daraltma yapılmıştır. Son aşamada elde edilen bulgular kapsamında; çocuk algısı, çocuk hakları algısı, çocuk dostu kent algısı, çocuk dostu kent kriterleri, çocuk dostu kent kapsamında Çanakkale Belediyesi hizmetler, çocuk dostu kent olma önündeki engeller, çocuk dostu kent olmak için öneriler olmak üzere 7 ana tema

belirlenmiş ve ana temalar çerçevesinde alt temalar ve kodlamalar yapılmıştır. Bu tema ve kodlar doğrultusunda kavramların birbirleri ile olan ilişkileri ve konunun bütünlüğü neden sonuç ilişkisi içerisinde betimsel araştırma yöntemi kullanılarak açıklanmıştır.

3.3. Bulgular

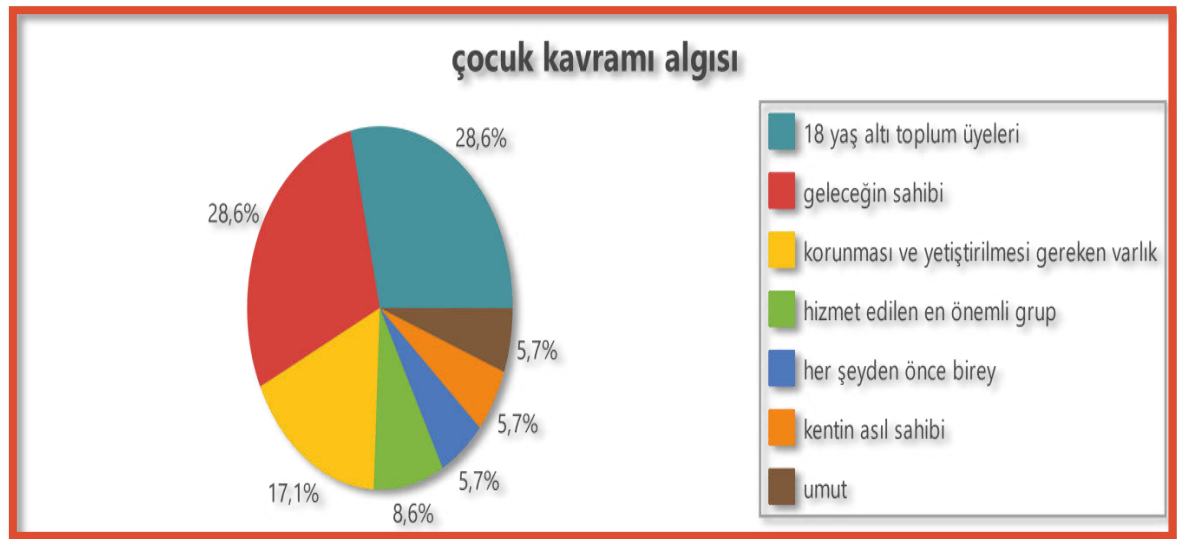
Araştırmanın bu bölümde alan araştırması ile elde edilen bulgulara ve bulgulara yönelik önerilere yer verilmektedir.

3.3.1. Algılara Yönelik Bulgular

Bu başlık altında katılımcıların çocuk, çocuk hakları ve Çocuk Dostu Kent kavramına yönelik algılarına yer verilmektedir.

(1) *Çocuk Kavramı Algısına Yönelik Bulgular:* Çanakkale Belediyesi birim yöneticileri ile yapılan görüşmeler sırasında katılımcılara “Çanakkale Belediyesi Yönetimi için çocuk ne ifade etmektedir” sorusu yöneltilmiştir. Soruya verilen cevaplar doğrultusunda Çocuk kavramı algısı ana teması altında 7 kod ile ifade edildiği saptanmıştır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Çocuk Kavramı Algısının Dağılımı

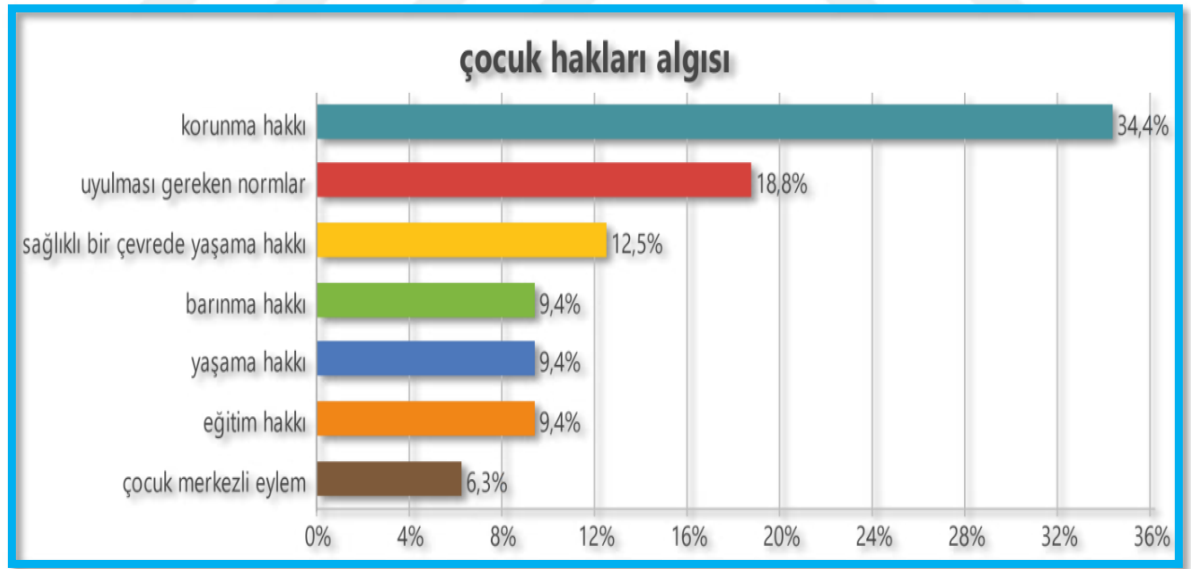

Şekil 3.1. incelendiğinde; katılımcıların % 28.6'sı çocukları yaş kriteri bazında değerlendirmiştir. Yani toplumda 18 yaşın altındakiler çocuk ve toplumun en küçük üyeleri olarak kabul edilmektedir. Katılımcıların % 28.6'sı çocuklara toplumun geleceği gözüyle bakmaktadır. Bugünün küçüklerinin yarın toplumda birer yetişkin olarak yer alacağı ve bu nedenle çocukların geleceğin sahipleri olarak gördüklerini ifade etmiştir. Çocukları yaşları

gereği korunması gereken ve toplumun geleceği olmaları bakımından eğitilmesi gereken birer varlık olarak görenlerin oranı % 17.1'dir. Çocuklar doğdukları andan itibaren belirli bir yaşa kadar başkalarına muhtaç yaşamak zorunda olduklarından dolayı korunmaları gereken ve aynı zamanda gelecekte toplum içerisinde birer birey olarak yer alacakları için eğitilmesi, doğru yetiştirilmesi ve sevgi ihtiyaçlarının tam olarak karşılanması gereken birer varlık olarak değerlendirmiştir. Katılımcıların % 8.6'sı çocukları kent ortamında hizmet ettikleri en önemli grup olarak değerlendirirken % 5.7'si her şeyden önce bir birey olduklarını vurgulamıştır. Katılımcıların % 5.7'si kenti bir emanet çocukları da bu emanetin ve kentin asıl sahipleri olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılar arasında çocukları umut vadeden birer varlık olarak görenlerin oranı da kentin asıl sahibi olarak görenlerin oranına eşittir.

(2) *Çocuk Hakları Algısına Yönelik Bulgular:* Çanakkale Belediyesi birim yöneticileri ile yapılan görüşmeler esnasında katılımcıların çocuk hakları ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar doğrultusunda 7 alt tema ve kod ile ifade edildiği görülmektedir (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Çocuk Hakları Algısının Dağılımı

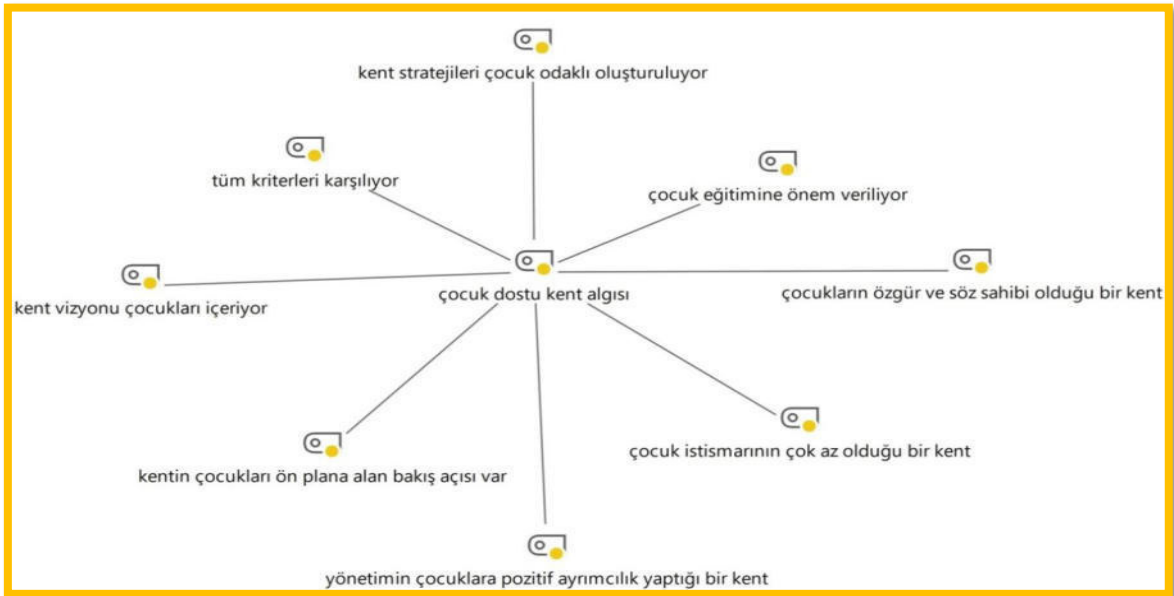

Şekil 3.2. incelendiğinde; katılımcıların yorumları doğrultusunda çocuk haklarının genel olarak çocukların korunması, uyulması gereken normlar, çocukların sağlıklı bir çevrede büyümesi, barınma, eğitim ve yaşama hakları ile kent ve ülke genelinde çocuk merkezli eylemlerin gerçekleştirilmesi olarak algılandığı tespit edilmiştir. Katılımcıların % 34.4'ü çocukların yaşları, yetenekleri, tecrübeleri ya da başka faktörler dolayısıyla

kendilerini koruyamayacakları, ifade edemeyecekleri ve haklarını savunamayacakları bir yaş aralığında olduğunu dile getirmiş ve bu nedenle çocukları şiddet, istismar, taciz, işçilik, sömürü gibi her türlü kötü muameleye karşı korunması ve haklarının yetişkinler tarafından savunulması gereken birer varlık olarak ifade etmiştir. Bunun dışında çocuk haklarını çocukların korunması, yetiştirilmesi ve geliştirilmesi kapsamında ulusal ve uluslararası belge niteliği taşıyan ve uyulması gereken kurallar olarak belirten katılımcı oranı % 18.8'dir. Katılımcıların % 12.5'i çocuk haklarını sağlıklı bir çevrede yaşama ve büyüme, % 9.4'ü yaşama hakkı, % 9.4'ü barınma hakkı ve % 9.4'ü eğitim hakkı gibi temel haklardan yararlanmalarıyla bağdaştırmıştır. Katılımcıların % 6.3'ü ise çocuk haklarını kentte ya da ülke genelinde yapılan politika ve hedeflerin çocuk merkezli yapılması olarak algılamaktadır. Şekil 4.2'de gösterildiği üzere katılımcıların büyük bir çoğunluğu çocuk haklarını çocukların korunması ile ilişkilendirmektedir.

(3) *Çocuk Dostu Kent Algısına Yönelik Bulgular:* Katılımcıların Çanakkale'nin Çocuk Dostu Kent algılarının tespit edilmesi için katılımcılara Çanakkale'nin Çocuk Dostu bir kent olup olmadığı ile ilgili düşünceleri sorulmuş elde edilen veriler doğrultusunda 8 alt kod belirlenmiştir (Şekil 3.3).

Şekil 3.3. Katılımcılarda Çocuk Dostu Kent Algısını Yaratın Faktörler

Şekil 3.3. incelendiğinde katılımcılarda Çocuk Dostu Kent algısının oluşmasında kentte çocuklara yönelik yapılan uygulamaların ve çocukların Çanakkale'de iyi konumda olduklarına ilişkin düşüncelerinin önemli payı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda

katılımcılar Çanakkale’yi diğer kentler ile kıyaslayan katılımcılar Çanakkale’nin daha özgür bir kent olduğu söylemiyle Çocuk Dostu Kent kavramını açıklamaya çalışmıştır. Katılımcılara göre kentte çocuklar özgür bir ortamda büyümekte ve kent kararlarında söz sahibi olmaktadır. Kentte çocuk odaklı stratejiler geliştirilmesi ve kent vizyonunun çocukları içermesi dolayısıyla Çanakkale’ye Çocuk Dostu Kent gözüyle bakılmaktadır. Kentte çocukları ön plana çıkaran bir bakış açısının hâkim olduğunu savunan katılımcılar ayrıca Çanakkale’yi kent yönetiminin çocuklara pozitif ayrımcılık sağladığı bir kent olarak değerlendirmiştir. Çanakkale Belediyesi’nin Çocuk Dostu Kent Kriterlerini karşıladığını öne süren katılımcılar çocuk eğitiminin tüm kriterlerin üzerinde tutulduğunu ve kentte çocukların maruz kaldığı kötü muamelelerin diğer kentlere oranla daha az yaşandığını belirterek bu koşullar doğrultusunda Çanakkale’nin Çocuk Dostu bir kent olduğu görüşünde hemfikir oldukları görülmektedir.

3.3.2. Çocuk Dostu Kent Kriterlerine Uygunluk Durumuna Yönelik Bulgular

Çocuk Dostu Kent Girişimi kapsamında UNICEF tarafından “çocuk katılımı”, “çocuklar üzerindeki etkinin değerlendirilmesi”, “çocuk hakları birimi ve koordinasyon mekanizması”, “çocuk dostu yasal çerçeve”, “kent genelinde çocuk hakları stratejisi”, “çocuk haklarını bilinir kılmak”, “çocuklara yönelik bağımsız savunu”, “kentte çocukların durumlarını analiz eden düzenli raporların hazırlanması” ve “çocuk bütçesi” olmak üzere 9 kriter belirlenmiştir. Bu kriterler çerçevesinde Çanakkale Belediyesi’nin neler yaptığı ve bu kriterleri ne kadar karşıladığı ortaya konulmuştur (Şekil 3.4.)

Şekil 3.4'te Çanakkale Belediyesi'nin "Çocuk Dostu Kent" kriterlerini gerçekleştirmeye yönelik yaptığı uygulamalar yer almaktadır. Bu doğrultuda;

a. Çocuk Dostu Kent kriterlerinin ilki "*çocuk katılımı*"dır. Çocuk katılımı kriteri kapsamında Çanakkale Belediyesi ele alındığında bu kriteri yerine getirebilecek çocuk meclisi ya da buna benzer bir yapılanmasının bulunmadığı görülmüştür. Çanakkale Belediyesi Kent Konseyi altında bir dönem kurulmuş olan çocuk meclisi olsa da bu meclis günümüzde aktif bir şekilde işlememektedir. Çocuk katılımının sağlanamadığının farkında olan Belediye Yönetimi planlanan bir proje ile bu kriteri yerine getirmeyi hedeflemektedir. Kurulması planlanan Çocuk Köyü Projesi'nin amaçları arasında çocuk katılımını sağlayabilecek bir zeminin hazırlanmasıdır.

b. Çocuk Dostu Kent kriterlerinden ikincisi "*çocuklar üzerindeki etkilerin değerlendirilmesi*" kriteridir. Bu kriter esasında çocuklar ile ilgili alınan kararların uygulama öncesinde, uygulama sırasında ve uygulama sonrasında çocuklar üzerinde nasıl bir etkinin oluştuğunu ölçmek için uygulama sürecinin planlama aşamasından sonuçlanma aşamasına kadar takip edilmesidir. Bu kriterde de çocuk katılımı esastır çünkü bir uygulamanın olumlu ya da olumsuz etkileri ancak çocukların görüşleri alınarak ölçülebilir. Bu hususta Çanakkale Belediyesi çocuk katılımını sağlamada yetersiz kalmaktadır. Fakat yapılan uygulamalar belediye bürokratları, kararı alan birim görevlileri ve çalışma grupları tarafından değerlendirilmektedir. Bu bağlamda 2010 yılında yapılan bir çalışma örnek olarak verilmiştir. Çocuk parklarında düzenleme yapmaya yönelik faaliyetler kapsamında Üniversite, Kent Konseyi, Belediye Teknik Birimleri ve Park Bahçeler Müdürlüğü işbirliğinde bir eylem planı oluşturulmuştur. Bu eylem planı oluşturulmadan önce ebeveynler ve çocuklar ile anket çalışması yapılmış ve onların görüşleri doğrultusunda eylem planı hazırlanmıştır.

c. Çocuk Dostu Kent kriterlerinden biri de "*çocuk hakları birimi ve koordinasyon merkezi*"dir. Bu kriter yerel yönetimler bünyesinde çocukların fikirlerini belirtmeleri için teşvik eden, çocukların fikirlerini dinleyen ve bu fikirleri alınan kararlara yansıtmak için çalışmalar yapan kalıcı yapılardır. Çanakkale Belediyesi bünyesinde çocuk hakları birimi ya da koordinasyon merkezi gibi yapılar yer almamaktadır. Fakat bu görevi üstlenen iki kurum örnek olarak verilmiştir: Çocuk Kültür Evi ve Sosyal Yaşam Evleri. Çocuk Kültür Evi'nde ve Sosyal Yaşam Evlerinde çocukların fikirlerini özgür bir şekilde belirtmelerini sağlamak ve onları bu konuda teşvik etmek için gerekli zeminin hazırlandığı ifade edilmiştir. Buralarda yapılan çalışmalar doğrultusunda çocukların kette nelere ihtiyaç

duydukları, ne istedikleri ya da alınan kararlardan nasıl etkilendiklerinin ölçülebildiği belirtilmiştir. Ancak Belediye'nin bu kriteri doğrudan sağlayabilecek kalıcı bir yapılanması bulunmamaktadır.

d. Çocuk Dostu Kent kriterlerinden olan “*çocuk dostu yasal çerçeve*” genel olarak kent ortamında çocuk haklarını destekleyen, koruyan ve uygulayan yasal mevzuat ve prosedürlerin bulunması esasına dayanmaktadır. Bu kriter doğrultusunda katılımcılar Belediye bürokratları, çocuk hakları gönüllüleri ve Baro ile işbirliğine dayalı çalışmalar yürütüldüğünü belirtmiştir.

e. Çocuk Dostu Kent kriterlerinden bir diğeri “*kent genelinde çocuk hakları stratejisi*”dir. Kenti çocuk dostu yapmaya yönelik detaylı bir strateji ya da gündem belirlemeye dayanan bu kriter Çanakkale Belediyesi'nde farklı ele alınmaktadır. Çanakkale Belediyesi, çocuk hakları stratejilerini belirleme ve uygulama konusunda kentteki sosyal yaşam evlerini aracı olarak kullanmaktadır. Çanakkale Belediyesi'nin çocuk hakları stratejisi ağırlıklı olarak çocuk hakları konusunda farkındalık yaratma üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu doğrultuda özellikle kız çocuklarına yönelik çalışmalar yapılmakta, yerel medyada çocuk haklarına yönelik yayınlar oluşturulmakta, sosyal yaşam evlerinde çocukları ve ebeveynleri bilinçlendirmek için eğitimler düzenlenmekte ve hukukçularla ortak projeler çerçevesinde çocuk haklarına yönelik farkındalık yaratmak amacıyla stratejiler geliştirilmektedir. Kısacası katılımcılar tarafından Çanakkale Belediyesi'nin çocuk haklarını kent genelinde bilinir kılınmasının en temel stratejik hedef olduğu ifade edilmiştir.

f. Çocuk Dostu Kent kriterlerinden biri olan “*çocuk haklarını bilinir kılmak*” kriteri doğrultusunda ise Çanakkale Belediyesi'nin başarılı olduğu görülmektedir. Çocuk haklarını bilinir kılma hususunda sadece çocuklar arasında değil aileleri de bilinçlendirmeye özen göstermektedir. Bunun yanı sıra yine yerel medyayı aktif bir şekilde kullanarak bilinçlendirici ve çocuk hakları konusunda farkındalık yaratma çalışmaları yapmaktadır. Kentdaşlar arasında çocuk haklarını bilinir kılmak amacıyla sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde olan Çanakkale Belediyesi hizmet merkezlerinde (Çocuk Kültür Evi, Sosyal Yaşam Evi vb.) çeşitli eğitimler vermektedir. Tüm bu çalışmalar yapılırken sosyal hizmet uzmanlarının görüşleri de alınarak bir nevi sosyal hizmet uzmanlarıyla da ortak çalışmalar yürütmektedir. Diğer taraftan da belediyenin Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından bastırılan ve çocuk haklarını gösteren kitapçıklar, broşürler ve skalalar bir hukukçu eşliğinde evler ziyaret edilerek dağıtılmaktadır.

g. Çocuk Dostu Kent kriterlerinden bir diğeri “*çocuklara yönelik bağımsız savunu*”dur. Bu kriter kentte çocuk haklarının geliştirilmesi ve uygulanması için çocuk ombudsmanlığı, çocuk komiseri ya da sivil toplum kuruluşları gibi insan hakları örgütlerinin desteklenmesidir. Bu kriter bağlamında Çanakkale Belediyesi’nin sadece sivil toplum örgütleri ile işbirliği içerisinde olduğu görülmektedir.

h. Çocuk Dostu Kent kriterleri arasında en önemlilerinden biri de “*kentte çocukların durumlarını analiz eden raporların hazırlanması*”dır. Ama bu kriter Çanakkale Belediyesi bağlamında değerlendirildiğinde böyle bir raporun yayınlanmadığı tespit edilmiştir.

i. Çocuk Dostu Kent Kriterlerinden sonuncusu ise “*çocuk bütçesi*”dir. Çocuk bütçesi kentte çocuklar için yapılacak olan hizmetlere, faaliyetlere ve uygulamalara yönelik yeterli kaynağın ayrılmasını ifade etmektedir. Çanakkale Belediyesi’nin çocuk bütçesi kriterine uygunluğunu ölçmek amacıyla yöneltile soruya net cevaplar alınamamakla birlikte bütçe kavramının sadece sayısal veriler olarak değerlendirilmemesi gerektiği ve ayrılan bütçe ile yapılan hizmetin yeterliğinin, yetkinliğinin, etkinliğinin ve verimliliğinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Yeterli veri elde edilememesinden dolayı Çanakkale Belediyesi’nin bu kriteri kısmen sağladığı varsayılmaktadır.

Çanakkale Belediyesi’nin bu kriterlere hangi düzeyde ve ne açıdan uyu sağladığı ya da sağlamadığı Tablo 3.1’de ayrıntılı şekilde gösterilmektedir.

Tablo 3.1. Çanakkale Belediyesi'nin ÇDK Kriterlerine Uyum Sağlama Durumu

Kriterler	Sağlamaktadır	Kısmen Sağlamaktadır	Sağlamamaktadır	Açıklama
Çocuk Katılımı			✓	Çocuk katılımı kriteri çocuk meclisi gibi bir yapılanmanın bulunmaması nedeniyle karşılanamamaktadır.
Çocukların üzerindeki etkilerin değerlendirilmesi		✓		Çocuk katılımı kriteriyle bağlantılı olan bu kriterde çocukların üzerindeki etki çocuklar ile görüşülerek değil de belediye personeli ya da paydaşlar tarafından ölçülmesi sebebiyle kısmen karşıladığı kabul edilebilir.
Çocuk hakları birimi ve koordinasyon merkezi		✓		Çocukların düşüncelerini, fikirlerini özgürce belirtebilecekleri kalıcı bir yapılanma esasına dayan bu kriter Çanakkale Belediyesi'nde Çocuk Kültür Evi ve Sosyal Yaşam Evi aracılığıyla karşılandığı için bu kriterin kısmen karşılandığı kabul edilebilir.
Çocuk Dostu Yasal Çerçeve	✓			Bu kriter doğrultusunda belediye, belediye bürokratları, çocuk hakları savunucuları ve baro ile yasal bir prosedür çerçevesinde hareket etmektedir.
Kent genelinde çocuk hakları stratejisi	✓			Bu kriter kapsamında Çanakkale Belediyesi'nin en temel stratejisi çocuk haklarının bilinir kılınmasıdır. Bu doğrultuda Ç.B. farklı alanlarda birçok çalışma yapmaktadır. Dolayısıyla bu kritere uyum sağlamaktadır.
Çocuk haklarını bilinir kılınmak	✓			Çanakkale Belediyesi'nin kent genelinde en temel stratejisi olması bakımından çocuk haklarını bilinir kılınmak amacıyla paydaşlarla ortak bir şekilde birçok alanda faaliyetler yürütmektedir. Bu bağlamda Ç.B çocuk haklarını bilinir kılınmak kriterini yerine getirmiş durumdadır.
Çocuklara yönelik bağımsız savunusu		✓		Bu kriter doğrultusunda sadece sivil toplum kuruluşları ile çalışan Çanakkale Belediyesi bu kriteri kısmen uyguladığı görülmektedir.
Çocukların durumunu analiz eden rapor			✓	Belediye tarafından yayınlanan çocukların durumu raporu bulunmamaktadır.
Çocuk bütçesi		✓		Kısıtlı bütçe verileri nedeniyle Ç.B'nin bu kriteri kısmen karşıladığı varsayılmıştır.

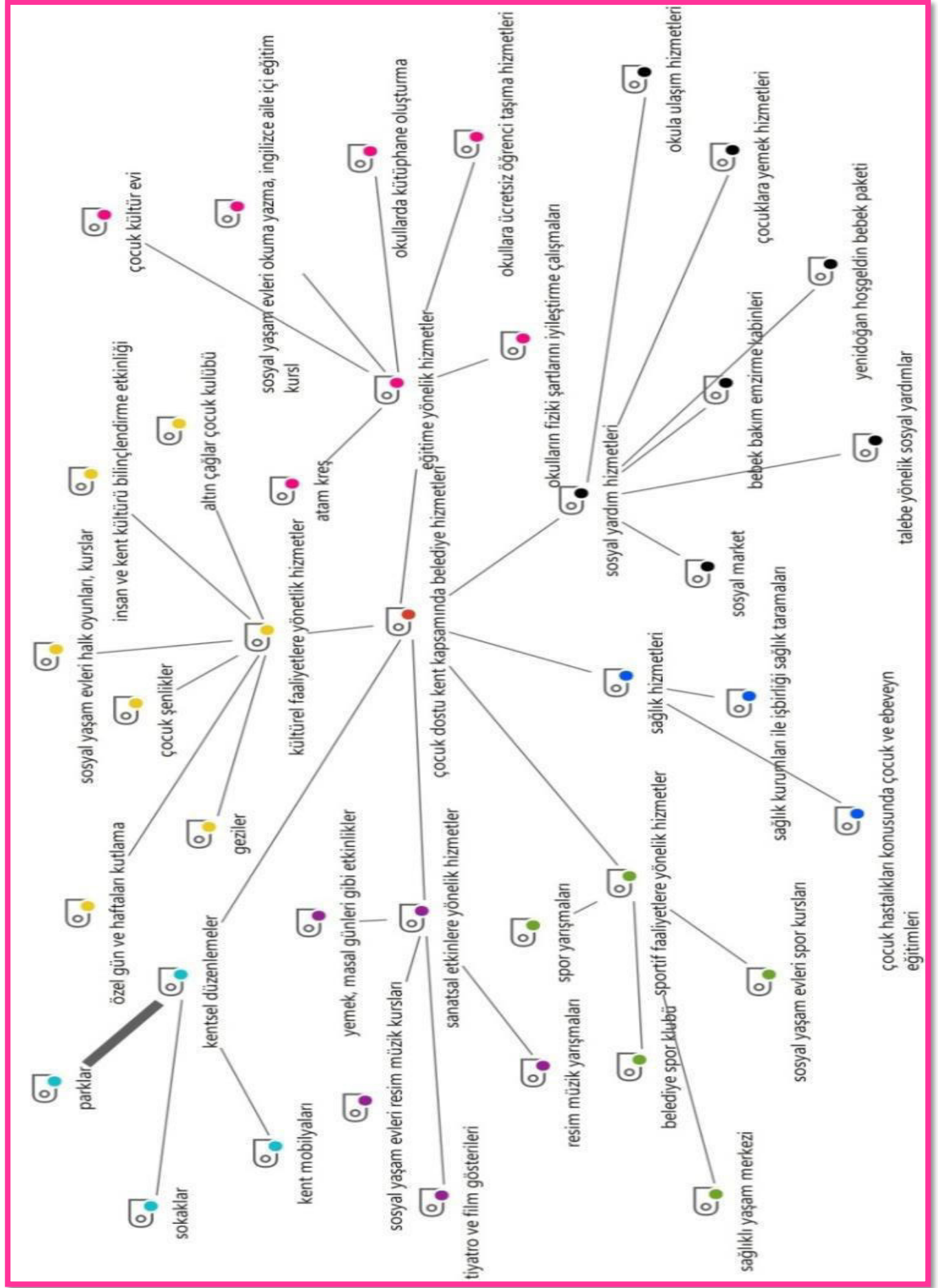
Çanakkale Belediyesi'nin Çocuk Dostu Kent kriterlerine uyum durumu tablosu Tablo (3.1) incelendiğinde 9 kriterden 3 tanesine uyum sağladığı, 4 tanesine kısmen uyum sağladığı ve 2 kritere ise uyum sağlamadığı görülmektedir.

3.3.3. Çanakkale Belediyesi'nin Çocuk Dostu Kent Kapsamında Çocuklara Yönelik Hizmetleri İle İlgili Bulgular

Bu bulgulara yönelik bilgilerin bir kısmı araştırmanın ikinci bölümünde ele alınmıştır. Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik uygulamaları “çevresel düzenlemeler”, “kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler”, “eğitim ve sağlık hizmetleri”, “sosyal yardım ve destek programları” ve “diğer hizmetler” olmak üzere 5 ayrı grupta incelenmiştir.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik hizmetlerini belirlemek amacıyla katılımcılara 7 soru yöneltilmiştir. Bu sorular çocuklara yönelik kentsel (çevresel) düzenlemeler, kültürel sanatsal ve sportif faaliyetler, eğitim hizmeti, sağlık hizmeti, sosyal yardım hizmetleri, çocukların yaşlılarla bir araya getirilmesini sağlayan faaliyetler ve kenti çocuklar için daha yaşanılır hale getirmek için yapılan projeleri kapsayan sorulardır.

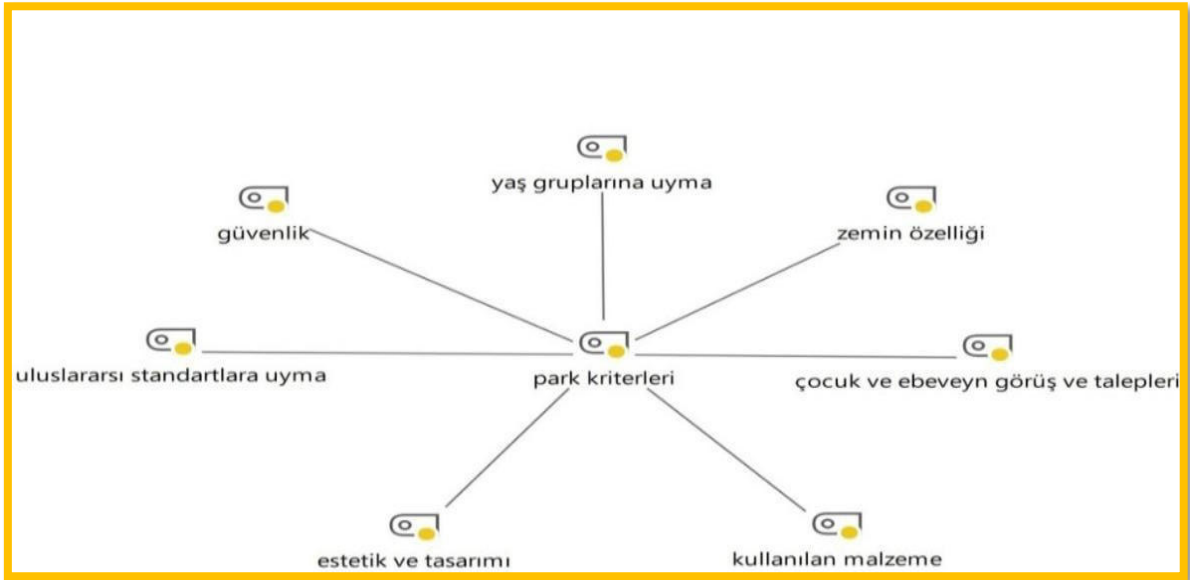
Şekil 3.5. Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Hizmetlerinin Kod Matrisi

(1) Çevresel Düzenlemelerin Değerlendirilmesi ve Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Bulgular: Çanakkale Belediyesinin çocuklara yönelik çevresel düzenlemeleri; “*çocuk parkları ve çocuk oyun grupları*”, “*okullara destek programı*”, “*çocuk sokağı*” ve “*çocuk trafik eğitim pisti*”ni içermektedir.

Çanakkale’deki çocuk parkları ve çocuk oyun grupları nitelikleri açısından değerlendirilmektedir. Çanakkale Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü çalışanları ile yapılan görüşmelerde parklarda yapılan tüm uygulamaların “*çocuk güvenliği ilkesi*” üzerine kurulu olduğu belirtilmiştir. Çocuk parklarında yeşillendirmeden sert zemine, oyun gruplarından fitness aletlerine kadar her şeyin “*çocuk güvenliği*” esas alınarak planlandığı ifade edilmiştir.

Şekil 3.6. Park Yapımında Esas Alınan Kriterler

Parkları yeşillendirme ve bitki ekme konusuna; güllerin oyun gruplarından uzak bir noktaya konularak dikenlerinin çocuklara zarar vermesinin engellenmesi örnek olarak verilmiştir. Oyun gruplarındaki boşlukların çocukların kafalarını ya da parmaklarını geçiremeyecekleri genişlikte/darlıkta olması da çocuk güvenliğinin düşünüldüğüne dair verilen bir diğer örnektir. Parklardaki oyun gruplarının TS-EN standartlarına uygun olarak kurulduğuna dikkat çekilmiştir. Kamu kaynaklarını daha verimli kullanmak amacıyla hemen her parkta aynı tip oyun gruplarının tercih edildiği dile getirilmiştir. Parklarda aynı tip oyun gruplarının bulunması kamu kaynaklarının daha verimli kullanılmasını sağlamanın yanı sıra bu oyun gruplarının daha ekonomik ve daha uzun ömürlü olduğu,

daha fonksiyonel ve daha rahat kullanıldığı belirtilmiştir. Ayrıca bu oyun gruplarının ve parkların bakım ve onarımı ihtiyaç duyulduğu takdirde her yıl yapılmaktadır. Bölge ihtiyacına göre yeni parklar yapılmakta, mevcut olan parklarda zemin, çevre ve oyun grubu yenileme çalışmalarının yapıldığı belirtilmiştir. Fakat araştırma kapsamında gezilen parklarda çocuk sağlığını tehdit eden ve çocukların zarar görmesine neden olabilecek ciddi sorunlar gözlenmiştir. Bu sorunlar şunlardır:

- Bazı parkların zeminleri tahrip olmuş, kırılmış ve yaralanmaya yol açabilecek hale gelmiştir. Örneğin zeminlerdeki kot farkı, çukurlar ve çatlaklardan dolayı çocuğun ayağı takılıp düşebilir.
- Oyun grupları, çöp kovaları, banklar ve fitness aletleri hasarlı parklar bulunmaktadır. Oyun gruplarında ve fitness aletlerinde kırıklar, paslanmalar ve çatlaklar mevcuttur. Bu durum çocuklar için son derece tehlikelidir. Ayrıca oyun gruplarının ve fitness aletlerinin yere monte edildiği kısımlar kumla kapatılması gerekirken bu kısımlar açıkta kalmıştır. Bu da çocukların takılıp düşmelerine ve bu demir kısımlara çarpmalarına neden olabilir. Banklardaki ve çöp kutularındaki kırıklar ve hasarlar sadece çocuklara değil ebeveynlere de zarar verebilir.
- Caddelere ve sokaklara yakın olan bazı parklarda tel-çit önlemi alınmamıştır. Oyun oynayan çocuk bir anda caddeye ve sokağa koşarak kazaya uğrayabilir.
- Bazı parklarda veya park yakınlarında tuvalet ve çeşme bulunmamaktadır.
- Kent genelindeki mevcut oyun alanlarında benzer oyun grupları yer almaktadır. Ağırlıklı olarak salıncak, kaydırak ve tahterevalli gibi oyun gruplarının yer aldığı parklar çocukların tek başlarına oynadıkları yerlere dönüşmektedir. Bu da çocukların hem yaratıcılıktan uzak hem de arkadaşlarıyla iletişim kurmalarını ve sosyalleşmelerini engelleyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Parklarda yer alan oyun gruplarının malzemeleri birbirleriyle karşılaştırıldığında demir, ahşap, plastik ve düşük kalitede malzemelerin kullanıldığı görülmüştür. Parklardaki oyun gruplarının birbirinden farklı malzemelerle yapılması parkların birbiriyle eşit olmadığının göstergesidir. Ayrıca demir, ahşap ve düşük kalitedeki malzemeler kırılmaya, paslanmaya ve kesici hale dönüşmeye daha yatkın oldukları için çocuklar açısından tehlikelidir.

- Özellikle Fevzipaşa Mahallesi gibi yaşam kalitesi düşük bölgelerde oyun alanları yetersizdir.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik çevresel düzenlemelerinden biri de okullara destek programıdır. Çanakkale Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü tarafından gerek görülen okulların çevrelerinde zemin düzenleme çalışmaları, okul bahçesi zemin düzenlemeleri ve ihtiyacı olan okullara basketbol sahası yapılmıştır. Okullara destek programı kapsamında yapılan bu düzenlemeler okul gidiş gelişlerinde çocuklara ve ailelere kolaylık sağlamaktadır. Fakat faaliyet raporlarında okullara destek programları incelendiğinde bu çalışmaların sadece 2016 yılı ile sınırlı kaldığı görülmektedir.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik çevresel düzenlemeleri içerisinde yer alan çocuk sokağı ise çocukları sokak ile buluşturmak için atılan önemli adımlardan biridir. Çocuk sokağı; çocukların açık alanda güvenli bir şekilde oynayabilmeleri, sosyalleşebilmeleri ve enerjilerini hareket yoluyla atabilmeleri için trafik unsurundan tamamen arındırılıp çocukların kullanımına uygun olarak düzenlenen sokaklardır. Bu doğrultuda Çanakkale Belediyesi'nin düzenlemiş olduğu çocuk sokağı da trafiğe kapalı ve sadece çocukların kullanımına uygun olarak tasarlanmıştır. Çocuk sokağının araç trafiğine kapalı olması ailelerin de çocuklarını tek başlarına dışarı çıkmalarına izin vermelerini sağlamaktadır. Tek başına dışarı çıkabilen bir çocuk sosyalleşir, çevresini keşfedebilir ve özgüveni gelişir.

Çanakkale Belediyesi'nin çocukların gelişimi açısından büyük önem taşıyan bir diğer çevresel düzenlemesi ise “*çocuk trafik eğitim pisti*”dir. 1998 tarihli ve 23503 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Çocuk Trafik Eğitim Parkı Yönetmeliği”nde çocuk trafik eğitim parkı; “*okul öncesi ve okul çağı çocuklarının trafik kurallarını öğrenmelerini ve alışkanlık kazanmalarını sağlamak için daha önceden yapılan veya yaptırılacak olan sabit ya da seyyar çocuk eğitim parkı*” olarak tanımlanmaktadır (md. 4). Aynı Yönetmelikte; “okul öncesi çocuklar ile ilk ve ortaöğretim öğrencilerine derslerde öğrendikleri teorik trafik bilgilerini uygulama fırsatı vermek, okul dışında her an karşı karşıya kalınan trafik ortamını parklarda gerçekleştirerek trafik kurallarına uygun davranış kazandırılmasına böylece trafik kültürünün oluşmasına ve trafik kazalarının en aza indirilmesine yardımcı olmanın amaçlandığı belirtilmektedir. Bu hususta Çanakkale Belediyesi çocuk trafik eğitim pisti projesini planlamış ancak bu projenin henüz uygulamaya geçirilmemiş olması kentteki çocuklar açısından büyük bir eksiklik teşkil etmektedir. Çünkü çocuk trafik eğitim

pisti, çocuklara erken yaşta trafik eğitimi vermeye olanak sağlayacak ve çocukların teorik olarak edindikleri trafik bilgilerini uygulayabilecekleri bir alan oluşturacaktır.

Çanakkale'nin en büyük çevresel sorunlarından birisi de caddelerdeki ve sokaklardaki yaya kaldırımlarının çok dar ve yetersiz olmasıdır. Kentte bulunan birçok kaldırım dar ve işletmelerin koyduğu eşyalarla doludur. Bir anne-babanın çocuğunun elinden tutarak yürüyemeyeceği kadar dar kaldırımlar mevcuttur. Bu durum sadece çocuklar için değil aynı zamanda yetişkinler içinde bir sorun oluşturmaktadır. İnsanlar bu kaldırımlarda yürürken birbirlerine çarpabilir ya da bir çocuk araçların geçtiği yola atlayarak kazaya uğrayabilir. Çanakkale Belediyesi çocuklara yönelik çevresel düzenlemelerinin çeşitli kategorilerde uygulandığı görülmektedir. Bu çevresel düzenlemeler çocukların gelişimleri, kentsel yaşama katılabilmeleri ve sosyalleşebilmeleri açısından büyük önem taşısa da çocukların isteklerine, önceliklerine ve ihtiyaçlarına cevap verebilme konusunda yetersiz kalmaktadır.

(2) Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetlerin Değerlendirilmesi ve Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Bulgular: Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetleri altı grupta sınıflandırılmıştır:

- Belirli gün ve haftaları kutlama-anma,
- Tiyatro gösterimi,
- Gezi organizasyonları,
- Çocuk Şenlikleri,
- Yarışmalar,
- Sportif faaliyetlerde bulunma.

Çanakkale Belediyesi belirli gün ve haftalarda çocuklar için etkinlikler düzenlemeye özen göstermektedir. Belirli gün ve haftalarda Çanakkale Belediyesi'nin düzenlemiş olduğu bu etkinlikler çocukların eğlenmelerini ve kişisel gelişimlerini desteklemektedir. Bunun yanı sıra tarihimizde toplum için önemli olan kişi ya da kurumları tanıma ve saygı duymayı öğretmekte; vatan, millet, bayrak, cumhuriyet, demokrasi gibi toplumun ortak değerlerini benimsemelerine katkı sunmaktadır. Çanakkale Belediyesi'nin belirli gün ve haftalardaki etkinlikleri birçok alanda yapılmakta ve bu sayede tarihini bilen, milli değerlerine sahip çıkan çocuklar yetiştirmektedir.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik tiyatro gösterimleri incelendiğinde her yıl en az on adet çocuk tiyatrosu sergilendiği görülmektedir. Katılımcı sayıları yüksek olan

bu tiyatro gösterimleri çocuklara kalabalık bir ortamda sessiz olmak ve insanları rahatsız etmemek gibi kurallara uymayı öğretmektedir. Tiyatro, çocuklar açısından en etkili öğrenme yöntemlerinden biridir. Tiyatronun konusunu ve tiyatrodaki geçen olayları gözlemleyen, doğruları ve yanlışları zihninde ölçen çocuklar heyecan, neşe, hüznün, öfke ve korku gibi temel duyguları kontrol etmeyi öğrenmektedir. Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik tiyatro gösterimleri de çocukların sanata ilgilerini arttırmakta, iyi bir izleyici, gözlemleyici ve dinleyici olma özelliği kazandırmaktadır.

Çanakkale Belediyesi'nin kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetleri arasında yer alan bir diğer uygulama da gezi organizasyonlarıdır. Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik düzenlemiş olduğu gezi organizasyonları incelendiğinde bu organizasyonların sayısı ve yer olarak çok yetersiz kaldığı görülmektedir. Çanakkale Belediyesi 2014-2018 yılları arasında kentte bulunan müzelere birer defa olmak üzere ve 2015 yılında sadece lise öğrencilerini kapsayan şehir dışına gezi düzenlemiştir. Geziler, çocukların ailelerine bağlı kalmadan ihtiyaçlarını giderebilecekleri, yaşlılarıyla bir şeyler paylaşabilecekleri, yanında bulunan insanlara güven duygularını geliştirebilecekleri, yeni bilgiler öğrenebilecekleri ve farklı kültürleri tanıyabilecekleri organizasyonlardır. Ayrıca ihtiyaçlarını tek başına giderebilen bir çocuğun kendine olan güveni de artacaktır. Bu nedenle Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara uygun gezi organizasyonlarının niteliğini ve sayısını arttırarak her yıl düzenli olarak planlanmalıdır.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik uygulamalarından biri de çocuk şenlikleridir. Çocuk şenliklerinde açık alanlarda ve kapalı alanlarda olmak üzere çocukların eğlenmelerini, öğrenmelerini, kendilerini geliştirmelerini sağlayan çeşitli etkinlikler yapılmaktadır. Bu şenlikler kapsamında çocuklar yaşlılarıyla bir araya gelmekte, arkadaşlık ilişkilerini geliştirmekte, iletişim kurabilme yönlerini güçlendirmekte ve sosyalleşmektedir. Ayrıca, çocuklar kendileri için düzenlenen şenlikler ve etkinliklere katılım sağlayarak kent ortamında önemsendiklerini hissetmektedirler.

Çocukların bir araya gelerek birlikte vakit geçirmelerini sağlayan organizasyonlar arasında yarışmalar da yer almaktadır. Çanakkale Belediyesi yılın farklı dönemlerinde çocuklara yönelik farklı yarışmalar düzenlemektedir. Bu yarışmalar bireysel ve gruplar halinde yapılmaktadır. Bireysel yarışmalarda çocuklar kendi güçlerinin farkına varmakta, galibiyet ve mağlubiyet duygularını yaşamakta, tek başlarına bir şeyler başarabildiklerini görmekte ve rekabet etmeyi öğrenmektedir. Grup halinde olan yarışmalarda ise çocuklar

bir gruba ait olma hissini yaşamakta, toplum halinde hareket etmeyi öğrenmekte ve arkadaşlarıyla yardımlaşma bilinci kazanmaktadır. Çanakkale Belediyesi'nin çocuklar için düzenlemiş olduğu yarışmalardan en dikkat çeken liseler arası müzik yarışmalarıdır. Yapılan müzik yarışmaları çocuğun sosyalleşmesine, yaratıcılığını geliştirmesine, hayal gücünü kullanmasına, yeteneklerini keşfetmesine ve kendini ifade etmek için müziği seçmesine imkân vermesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik sportif faaliyetleri ele alındığında bu faaliyetlerin geniş bir alana yayıldığı görülmektedir. Sportif faaliyetler çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimleri, yeteneklerini keşfetmeleri, kötü alışkanlıklardan uzak durmaları ve sağlıklı bir yaşam sürmeleri açısından önemlidir (Aka, 2018: 41). Sportif faaliyetlerin çocuklara bir diğer katkısı ise; muhtaç, bağımlı ve pasif yapıda olan çocukların spor yaparak becerikli, aktif, meraklı ve araştırmacı bir yapıya dönüşmesidir (Orhan, 2019: 158). Bu doğrultuda Çanakkale Belediyesi çocukların spor yapabilecekleri mekânlar yaratmış ve sporu teşvik eden faaliyetlerde bulunmuştur. Kentte bulunan üç sosyal yaşam evinde çocukların hareket etmelerini sağlayacak masa tenisi, jimnastik, yüzme gibi çeşitli spor dallarını içeren faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Çanakkale Belediye Spor ve Sağlıklı Yaşam Merkezi'nde çocuklar için farklı yaş gruplarına yönelik fitness, yüzme, basketbol, voleybol, tenis gibi spor takımları kurulmuş ve faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Çocukları spor yapmaya teşvik eden bu etkinlikler çocukların gelişimleri açısından büyük önem taşımaktadır. Fakat çocukların açık havada spor yapabilecekleri mekânlar kısıtlıdır. Günümüzde kentte yaşayan çocukların çoğu yüksek binalarda yaşamakta, okullara ulaşmaları araçlarla sağlanmakta ve teknolojik aletlerle vakit geçirmektedirler. Yani kısacası çocuklar zaten kapalı mekânlarda ve hareketsiz bir yaşam sürmektedir. Bu nedenle Çanakkale Belediyesi'nin çocukların açık havada vakit geçirebilecekleri ve spor yapabilecekleri alanları arttırması gerekmektedir.

(3) *Eğitim-Sağlık Hizmetlerinin Değerlendirilmesi ve Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Bulgular:* Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik eğitim hizmetleri; “öğrencilere destek programı”, “okullara destek programı”, “çevre bilinci geliştirme programı”, “çocuklara yönelik yayınlar oluşturma”, “tanıtım programları”, “Çocuk Kültür Evi”, “Atam Kreş ve Gündüz Bakım Evi”, “Barbaros Çocuk Kulübü”, “Çocuk Bilim ve Teknoloji Fabrikası” olmak üzere dokuz ayrı grupta sınıflandırılmıştır. Çanakkale

Belediyesi'nin çocuklara yönelik eğitim hizmetlerine bakıldığında bu hizmetlerin çok yönlü olduğu ve belediyenin eğitim konusuna önem verdiği görülmektedir.

Öğrencilere destek programı kapsamında çocuklara para yardımı, okula ulaşım yardımı ve okulda öğle yemeği yardımı yapılmaktadır. Bu yardımların temel amacı eğitimde eşitliğin ve dezavantajlı öğrencilerin eğitim haklarından yoksun kalmamalarını sağlamaktır. Öğrencilere destek programından faydalanan çocuklar okullarda eğitim görme haklarını kullanmakta, okula ulaşımını sağlanarak bir açıdan maddi katkıda bulunulmakta ve eğitim görürken beslenme ihtiyaçları da karşılanmaktadır. Çocukların eğitimine önem veren Çanakkale Belediyesi okullardaki eksiklikleri tamamlayarak çocukların daha kaliteli eğitim almalarını sağlamaktadır. Her yıl belirli sayıda okulun kütüphanelerine belirli sayıda kitap hediye eden belediye, çocukları kitap okumaya teşvik etmektedir. Kitap okuyan çocuklar çok yönlü düşünme, yeni fikirler üretebilme, kelime haznelerini geliştirme ve iletişim kurma becerileri kazanırlar. Bunun bilincinde olan Çanakkale Belediyesi çocukların en iyi şekilde eğitim almaları ve kitap okuyan bireyler olmaları için çaba harcamaktadır.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklarda çevre bilincinin oluşması için eğitimler verdiği de görülmektedir. Gerek okullarda gerekse kurumlarda verilen çevre bilinci eğitimlerini pratikte uygulayabilmeleri amacıyla yarışmalar düzenlemektedir. Çevre bilinci eğitimleri ve bu konudaki yarışmalar çocukları eğitmekte ve çevreye duyarlı bireyler olarak yetiştirmektedir.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik eğitim hizmetleri arasında çocuklar için çıkarılan yayınlar da yer almaktadır. Bu yayınlar incelendiğinde çocukları kent ortamında hemen her konuda bilinçlendirici nitelikte olduğu görülmektedir. Özellikle çocuk haklarına dair yayınların çokluğu dikkat çekmektedir. Çocuk hakları konusunda sadece çocuklara yönelik değil aynı zamanda aileleri bilinçlendirmeye yönelik yayınlar da bulunmaktadır. Bu durum Çanakkale Belediyesi'nin çocuk hakları konusunda hassas davrandığını, çocuk hakları hususunda hem çocuklarda hem ailelerde bilinç kazandırmaya ve farkındalık yaratmaya çalıştığını göstermektedir. Çocuklara yönelik diğer yayınlar çocukların sorumluluklarını, görevlerini, kent ortamında nasıl davranılması gerektiğini öğreten yayınlardan oluşmaktadır.

Çanakkale Belediyesi bünyesinde eğitim veren üç tane eğitim kurumu bulunmaktadır. Bunlardan ilki Çocuk Kültür Evi, ikincisi Atam Kreş ve Gündüz Bakım

Evi, üçüncüsü ise Atam Kreş'in Barbaros mahallesindeki birimidir. Çocuk Kültür Evi ve Atam Kreş çocukların hayal gücünü, yaratıcılıklarını, yeteneklerini, üretkenliklerini geliştiren; çocuklara ev ortamı rahatlığında eğitim veren; çocukları araştırmaya ve öğrenmeye yönlendiren eğitim kurumlarıdır. Kentte çocuklara eğitim veren ve belediye bünyesinde bulunan eğitim kurumlarının olması çocukların eğitimlerine katkı sunmakta, kentin imajını yükseltmekte ve belediyenin çocukların eğitimine ne denli önem verdiğini ortaya koymaktadır.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik eğitim hizmetleri arasında verilen diğer uygulamalardan Çocuk Bilim ve Teknoloji Fabrikası henüz tamamlanmamış bir projedir. Barbaros Çocuk Kulübü ise planlanan projeler arasında yer almaktadır. Bu iki projenin de tamamlandıktan sonra çocukların eğitimleri üzerinde önemli etkileri olacağı öngörülmektedir.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik sağlık hizmetlerine bakıldığında ise kayda değer bir bilgi edinilememiştir. Bunun üzerine Antalya Büyükşehir Belediyesi, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Mersin Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi kapsamındaki Esenler Belediyesi ve Esenyurt Belediyesi'nin faaliyet raporları incelenmiştir. Belirtilen bu belediyelerin çocuklara yönelik ağız-diş sağlığı taraması, kalp hastalıkları taraması ve göz taraması gibi sağlık hizmetlerinde bulunulduğu görülmüştür. Çanakkale Belediyesi'nde çocuklara yönelik herhangi bir sağlık hizmetinin verilmemesi büyük bir eksikliktir.

(4) Sosyal Yardım ve Destek Hizmetlerinin Değerlendirilmesi ve Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Bulgular: Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik sosyal yardım ve destek programları iki ayrı grupta incelenmiştir. Bunlardan ilki sosyal market uygulamasıdır. Sosyal market uygulaması ailelere yönelik bir uygulama olup çocukları dolaylı olarak etkilemektedir. Sosyal markette çocukları kapsayan yardımlar arasında kıyafet, yiyecek ve kırtasiye malzemeleri yer almaktadır. Sosyal market uygulaması kentdaşların kendi aralarında yardımlaşmasına dayanan bir sistem ile idare edilmektedir. Bu sistem içerisinde çocukların ihtiyaçlarının da dikkate alınması çocukların sadece belediye açısından değil kentdaşlar açısından da dikkate alındığını göstermektedir. Bu açıdan kentte, maddi durumu elverişli olmayan ailelerin çocuklarının ihtiyaçlarını ücretsiz giderebilecekleri bir yerin oluşturulması kent ve çocuklar için olumlu bir gelişmedir.

Sosyal yardım ve destek programlarından ikincisi ise hoş geldin bebek paketi uygulamasıdır. Hoş geldin bebek paketi de sosyal market gibi çocukları dolaylı yoldan etkilemektedir. Bu uygulama aile ekonomisine katkı sağlama ve yeni doğan bebeğin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir uygulamadır. Hoş geldin bebek paketi yeni doğum yapmış annelere hediye edilmektedir. İçerisinde bebeğin temel ihtiyaçlarını karşılayan malzemelerin yer aldığı bu paket yeni doğum yapan bebeğin aileler üzerindeki maddi yükünü bir nebze azaltmakta, aile ekonomisine katkı sunmakta ve bebeğin ihtiyaçlarını gidermektedir. Kentte böyle bir uygulamanın gerçekleştirilmesi belediye ve vatandaş iletişimini güçlendirmekte ve ailelerin çocuklarını yetiştirmeleri konusunda yalnız olmadıkları algısı yaratmaktadır.

Sosyal market ve hoş geldin bebek paketi uygulamaları dışında Çanakkale Belediyesi özellikle kış aylarında belirli mahallelere ziyaretler düzenleyerek çocukların ihtiyaçları konusunda bilgi edinmektedir. Çanakkale Belediyesi, ihtiyaçları doğrultusunda çocuklara kıyafet, ayakkabı ve kırtasiye malzemeleri hediye etmektedir. Bu ziyaretler sırasında kentteki kurumlar ve yardımsever insanlarla işbirliğine giden Çanakkale Belediyesi kentteki yardımlaşma duygusunu da dinç tutmaktadır.

(5) *Diğer Hizmetlerin Değerlendirilmesi ve Belirlenen Sorunlar:* Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik diğer hizmetleri “bebek bakım ve emzirme kabinleri”, “Altın Yıllar Yaşam Merkezi masal günleri” ve “Sosyal Yaşam Evlerindeki uygulamalar” şeklinde sınıflandırılmıştır.

Bebek bakım ve emzirme kabinleri, sosyal market ve hoş geldin bebek paketi uygulamaları gibi kentte doğrudan ebeveynleri dolaylı olarak ise çocukları etkilemektedir. Bu uygulama çocuğu olan ailelerin sosyal yaşamdan geri kalmamalarını sağlarken; diğer taraftan da çocukların ihmal edilmelerinin önüne geçmektedir. Bu nedenle bu uygulama hem aileler için hem de çocuklar için olumlu bir uygulamadır. Ancak kent merkezine dört adet yerleştirilen bebek bakım ve emzirme kabinlerinin sayısı yetersizdir. Kent merkezi dışına özellikle ailelerin sık vakit geçirdikleri yerlere de (örneğin yeni kordon civarı) bebek bakım ve emzirme kabinleri yerleştirilmelidir.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik diğer hizmetleri arasında değerlendirilen bir diğer uygulamada Altın Yıllar Yaşam Merkezi'nde masal günleri uygulamasıdır. Altın Yıllar Yaşam Merkezi'nde 65 üstü yaşlılar ve çocuklar bir araya getirilerek iki kuşak arasında bir etkileşim sağlanmaktadır. Yaşlıların çocuklara

tecrübelerini ve deneyimlerini aktardıkları bu etkinlikte geçmişten günümüze anlatıla gelen masallar da yaşlılar tarafından çocuklara anlatılmaktadır. Çocuklar bu etkinlikte hem kendi akranlarıyla hem de yaşlılarla iletişim kurmakta, sosyalleşmekte, deneyim kazanmakta, yaşlılara karşı nasıl davranılması gerektiğini öğrenmektedir. Bu nedenle masal günleri yaşlıların kendilerini yalnız hissetmemeleri açısından ve çocukların kişisel gelişimleri açısından önemli bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çanakkale Belediyesi'nin diğer hizmetleri arasında değerlendirilen son konu sosyal yaşam evlerinde çocuklara yönelik faaliyetlerdir. Kentte Esenler Sosyal Yaşam Evi, Troya Sosyal Yaşam Evi ve Barbaros Sosyal Yaşam Evi olmak üzere üç adet sosyal yaşam evi bulunmaktadır. Sosyal yaşam evlerinde kadınlara, erkeklere, gençlere ve çocuklara yönelik ücretsiz eğitimler verilmekte, kişisel gelişimlerini destekleyici etkinlikler düzenlemekte ve sanata yönlendirici faaliyetler yapılmaktadır. Sosyal yaşam evlerinde çocuklara İngilizce dersleri, okuma yazma dersleri, aile içi iletişim eğitimi ve anne-çocuk eğitimi gibi eğitimler verilmektedir. Dans, müzik, yaratıcı drama, el sanatları takı tasarımları, boyama ve resim gibi sanatsal etkinlikler yapılmaktadır. Oyun saatleri, kitap okuma saatler, sinema ve film günleri, kenti tanıtan geziler gibi kültürel etkinlikler düzenlenmektedir. Sosyal yaşam evleri bu hizmetleri ücretsiz bir şekilde vermektedir. Bu açıdan çocuklar ücretsiz bir şekilde eğitim alabilmekte, sosyal yaşama katılabilmekte, gelişimlerini destekleyen fırsatlarla karşılaşmakta ve sosyalleşebilmeleri açısından önem taşımaktadır.

Görüldüğü üzere Çanakkale Belediyesi çok geniş bir alanda çocuklara hizmet vermektedir. Bu uygulamalar içerisinde çok başarılı bir şekilde uygulananlar olduğu gibi çocukların gelişimleri açısından yetersiz olunan uygulamalar da bulunmaktadır.

Tablo 3.2. Çanakkale Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

Sınıflandırma	Uygulama Adı	Yeterlilik Düzeyi Yüksek Olan Alanlar
Çevresel Düzenlemeler	Çocuk parkları ve çocuk oyun grupları	
	Okullara destek programı	
	Çocuk sokağı	✓
	Çocuk trafik eğitim pisti	Planlama aşamasında
	Cadde ve sokak düzenlemeleri	
Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetlerde Bulunma	Belirli gün ve haftaları kutlama-anma	✓
	Tiyatro gösterimi	✓
	Gezi organizasyonları	
	Çocuk şenlikleri	✓
	Yarışmalar	✓
	Sportif faaliyetlerde bulunma	✓
Eğitim ve Sağlık Hizmetleri	Öğrencilere destek programı	✓
	Okullara destek programı	✓
	Çevre bilinci geliştirme programı	✓
	Yayınlar oluşturma	✓
	Çocuk Kültür Evi	✓
	Atam Kreş ve Gündüz Bakım Evi	✓
	Barbaros Çocuk Kulübü	Planlama aşamasında
	Çocuk Bilim ve Teknoloji Fabrikası	Devam eden proje
	Sağlık hizmetleri	
Sosyal Yardım ve Destek Programları	Sosyal market uygulaması	✓
	Hoş geldin bebek paketi	✓
	Diğer yardımlar	✓
Diğer Hizmetler	Bebek bakım ve emzirme kabinleri	✓
	Altın Yıllar Yaşam Merkezi masal günleri	✓
	Sosyal Yaşam Evlerindeki uygulamalar	✓

Kaynak: Alan Araştırması ile elde edilen bilgiler ışığında araştırmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

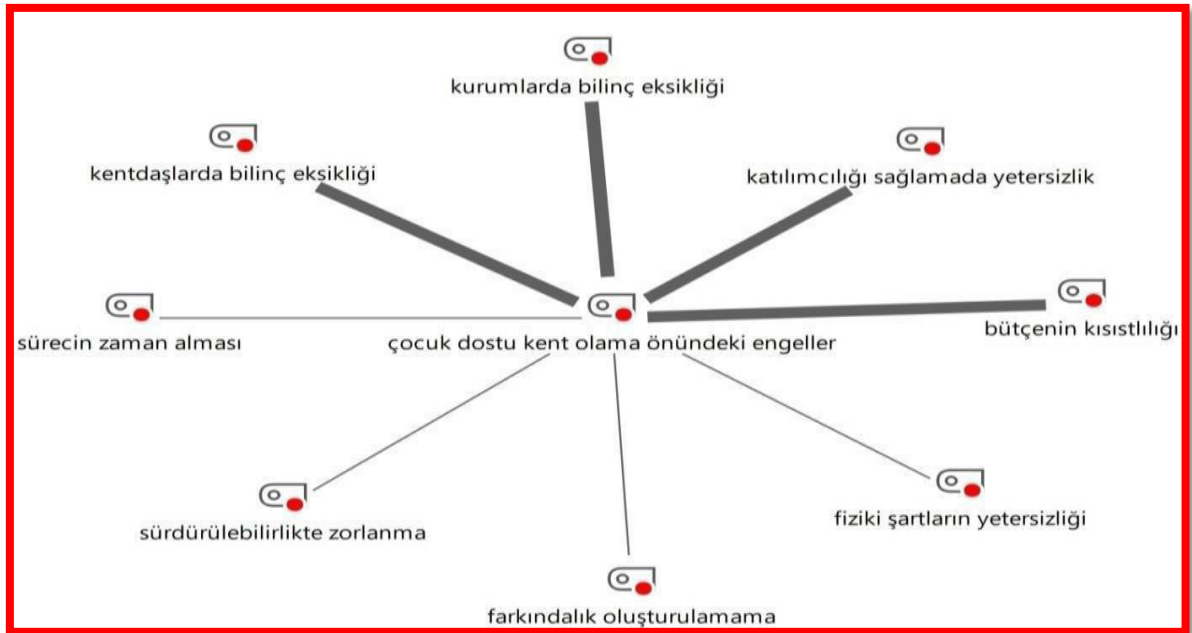
Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetleri, eğitim hizmetleri, sosyal yardım ve destek programları ve diğer hizmetler bünyesinde yaptığı uygulamalarda yeterli olduğu görülmektedir. Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik çevresel düzenlemeler konusundaki uygulamaları bulunsu da bu uygulamalar çocukların gelişimleri açısından yetersiz kalmaktadır. Sağlık alanında ise çocuklara yönelik herhangi bir hizmetin bulunmaması belediye açısından büyük bir eksiklik teşkil etmektedir.

Araştırmanın hipotezi doğrultusunda Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik uygulamaları ele alındığında bu uygulamaların çok yönlü olduğu görülmektedir. Fakat bu uygulamaların hepsinin yeterli düzeyde olduğunu söylemek mümkün değildir.

3.3.4. Çanakkale Belediyesi'nin Çocuk Dostu Kent Olmasının Önündeki Engellere İlişkin Bulgular

Katılımcılara Çanakkale'nin daha iyi bir çocuk dostu kent olmasının önündeki engellerin olup olmadığı sorulmuştur.

Şekil 3.7. Katılımcıların Görüşleri Doğrultusunda Çanakkale'nin ÇDK Olmasının Önündeki Engeller

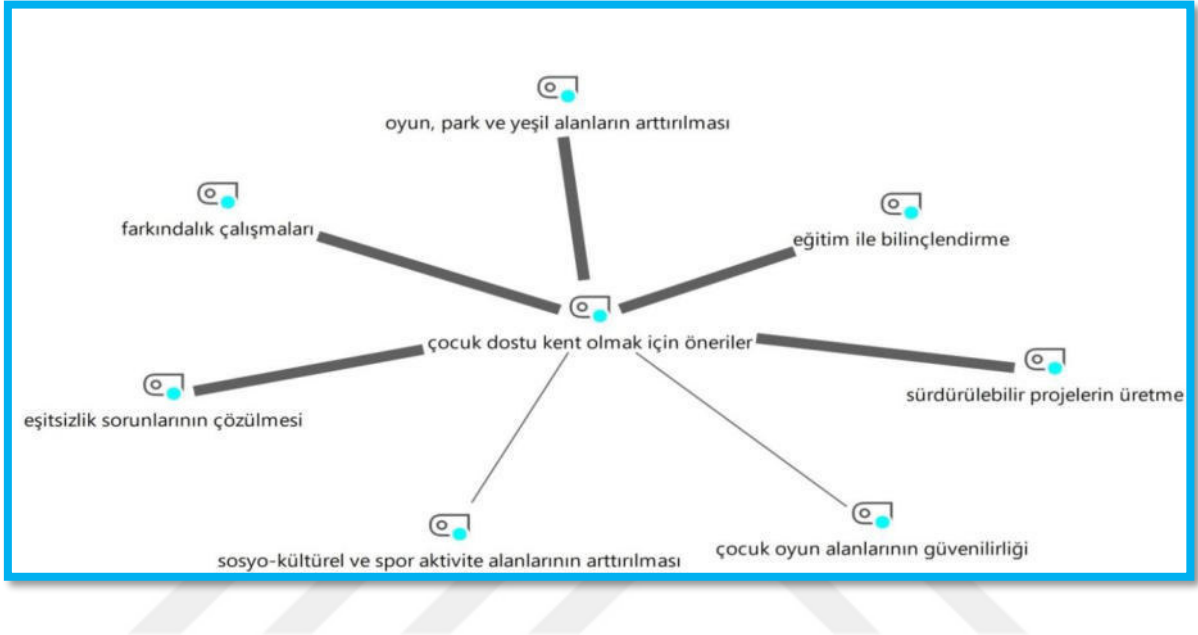

Katılımcıların hemen hepsi Çanakkale'nin Çocuk Dostu Kent olduğunu belirtmiştir. Ama yine de kentte bu girişimin önüne geçen engeller olduğu ifade edilmiştir. Bu engellerin genel olarak kurumlarda ve kentdaşlarda bilinç eksikliği ve çocuklara yönelik bir farkındalık oluşturma zor olması, katılımcılığın sağlanamaması ve bütçenin kısıtlı olmasından kaynaklandığı ve Çocuk Dostu Kent olma sürecinin uzun bir zamana yayılması ve bu süreçte sürdürülebilir projelerin geliştirilmesinde zorlanıldığı yönündedir. Bunun yanı sıra fiziki şartların da yetersiz olduğu düşünülmektedir.

3.3.5. Katılımcıların Çanakkale’yi Daha İyi Bir Çocuk Dostu Kent Yapmak İçin Önerilerine Yönelik Bulgular

Katılımcılara Çanakkale’nin daha iyi bir Çocuk Dostu Kent olması için neler yapılabileceğine dair soru yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya cevapları şunlardır:

Şekil 3.8. Katılımcıların Çocuk Dostu Kent Olmak İçin Önerileri

Şekil 3.8 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğu öncelikle tüm insanlar arasındaki eşitsizlik sorununun çözülmesi ve sonrasında özel hedef kitleler belirleyerek sürdürülebilir projeler yapılması gerektiği konusunda hemfikir olduğu görülmektedir. Çocuk ve çocuk hakları konusunda daha çok eğitimler düzenlenmeli ve farkındalık çalışmaları yapılmalıdır. Çocuklara yönelik yapılan hizmetlerin nitelikleri ve sayılarının artırılması gerektiği ifade edilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun Çocuk Dostu Kent kavramı sadece çevresel olarak algılamakta olduğu görülmüş ve katılımcılar tarafından parkların artırılarak güvenlik önlemlerinin alınması gerektiğini önermiştir.

3.4. Öneriler

“Çocuk Dostu Kent Açısından Çanakkale Belediyesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” başlıklı bu araştırmada Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik uygulamaları Çocuk Dostu Kent Açısından değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik uygulamaları bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik uygulamaları bu sınıflandırma çerçevesinde değerlendirilmesinin yanı sıra Çocuk Dostu Kent kriterlerini sağlayıp sağlamadığı da

incelenmiştir. Bu bağlamda bazı eksiklikler tespit edilmiş ve eksiklikleri gidermek amacıyla öneriler sunulmuştur. Bu öneriler şunlardır:

- Çanakkale Belediyesi, çocuk parklarında kullanılan oyun gruplarını çocukların yaşlarını dikkate alarak tasarlanmalıdır.
- Çocuk parklarında geleneksel oyun gruplarından (salıncak, tahterevalli vb.) ziyade çocukların yaratıcılıklarını tetikleyen modern oyun grupları kullanılmalıdır.
- Parktaki oyun gruplarının ve spor aletlerinin bakımları düzenli olarak yapılmalı ve zarar gören oyun grupları onarılarak çocukların zarar görmesinin önüne geçilmelidir.
- Parklar çocukların sadece bireysel oyun oynayabilecekleri alanlar olmamalıdır. Parklar çocukların arkadaş gruplarıyla birlikte oyun oynamasına imkân verecek şekilde kurgulanmalıdır.
- Çocuklar parkta oyun oynarken ebeveynlerinin onları bekleyebilecekleri alanlar oluşturulmalı ve bu alanlar ebeveynlerin çocuklarını görebilecekleri şekilde konumlandırılmalıdır.
- Caddelere ve sokaklara yakın olan parklarda mutlaka tel-çit önlemi ya da buna benzer önlemler alınmalı ve parkın olduğu bölgelerde trafik işaretleri ile sürücüler uyarılmalıdır.
- Çocukların okul-ev arasındaki gidiş geliş rotaları güvenli hale getirilmelidir. Bu doğrultuda Çanakkale Belediyesi, okullara yakın sokaklardaki trafiği azaltmaya yönelik projeler geliştirebilir.
- Okul bahçeleri çocukların doğa ile iç içe olmalarına imkân verecek şekilde ve gelişimlerini destekleyen çok yönlü mekânlar olarak düzenlenmelidir.
- Çocuklar sürekli kapalı alanlarda yaşamak zorunda kaldıkları için çocukların evlerinden sonra en çok vakit geçirdikleri yerler olan okul bahçeleri oyun oynamalarına imkân veren büyüklükte ve fiziksel koşullarda olmalıdır.
- Çocuklara yönelik yapılan kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerinin sayısı ve nitelikleri artırılmalıdır. Ayrıca bu doğrultuda Çanakkale Belediyesi daha çok çocuğa ulaşmak için çalışmalar yürütmelidir.
- Çanakkale Belediyesi belirli aralıklarla çocuklara sağlık taramaları gerçekleştirmelidir.

- Kuşaklar arası etkileşimi arttırmak amacıyla Altın Yıllar Yaşam Merkezi'nde yapılan faaliyetler ve yapılması planlanan Altın Çağlar Çocuk Merkezi projesi diğer belediyeler tarafından da örnek alınmalıdır.
- Çocuk Trafik Eğitim Pisti, Barbaros Çocuk Kulübü, Çocuk Bilim ve Teknoloji Fabrikası ile Çocuk Köyü gibi çocukların üzerinde olumlu etkiler yaratacak olan projeler kısa sürede hayata geçirilmelidir.
- Çocuk Dostu Kent kavramı sadece çevresel olarak algılanmamalıdır. Bu doğrultuda Çanakkale Belediyesi öncelikle kurum içerisinde çalışanları bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yapmalı sonrasında bu çalışmalara kentdaşları da dahil etmelidir.
- Çocuk Dostu Kent kavramı ile ilgili kentdaşlar arasında da bir bilinç oluşturulmalıdır.
- Çanakkale Belediyesi, Çocuk Dostu Kent kriterlerinden olan çocuk katılımını sağlamaya yönelik kalıcı ve düzenli işleyen çocuk meclisi gibi yapılanmalar oluşturmalıdır.
- Çanakkale Belediyesi, çocuklar ile ilgili alınan kararların çocuklar üzerindeki etkilerini ölçerken mutlaka çocuklar ile birlikte çalışmalıdır.
- Kentte çocukların durumlarını analiz eden düzenli raporlar yayınlanmalıdır. Bu rapor belediyenin çocuklara yönelik karar alma sürecini de hızlandıracaktır.
- Çocuk Dostu bir belediyenin hizmet binasında çocuklara yönelik tuvalet, lavabo, çocukların girebileceği kapılar (genelde otomatik kapılar ya da açılması zor kapılar mevcut) olmalıdır ve çocuklara uygun bir çocuk köşesi, çocuk sandalyeleri, çocuk bankları bulunmalıdır. Yani kentten önce belediye binası ve kentteki kurumlar çocuk dost olmalıdır.

SONUÇ

Günümüzde kentler sürekli göç alan ve göçe bağlı olarak da hızlı bir nüfus artışının yaşandığı yerler olmaktadır. Hızlı nüfus artışının etkileriyle birlikte kentlerde birçok sorun meydana gelmektedir. İnsanlar gittikçe daralan alanlarda yaşamakta, maddi açıdan zorlanmakta, çevre kirliliğine bağlı olarak sağlık sorunları ile karşılaşmakta ve psikolojik anlamda yıpranmaktadır. Kentleşmeye bağlı olarak kentlerde yaşanan bu sorunlardan en çok etkilenen kesim çocuklardır. Çünkü çocuklar toplum içinde her anlamda göz ardı edilmekle birlikte kentlerdeki bu sorunlarla da tek başlarına mücadele etmek durumundadır. Çocuklar yaşları, tecrübeleri ve yetenekleri doğrultusunda değerlendirilmekte, çocukluk dönemlerinde önemsenmemekte ve bir anlamda yalnızlığa itilmektedir. Bu durum tarihsel süreç içerisinde incelendiğinde çocukların zamanla bir anlam kazandığı görülse de çocukluk anlayışına ilişkin henüz tam bir bilinç oluşturulduğunu söylemek güçtür. Hâlâ çocuklar kentsel mekânlarda sorunlar yaşamakta, olumsuz koşullardan en çok etkilenen kesim olmakta ve hakları dikkate alınmamaktadır. Çocukların bu olumsuz koşullarda korunmasını ve haklarının tam bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla politikalar geliştirilmiş, kurallar konulmuş ve uluslararası platformlarda sözleşme niteliğinde belgeler ortaya çıkarılmıştır. Çocuk haklarını garanti altına almayı amaçlayan ve günümüzde de geçerliliğini koruyan en önemli belge 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'dir. Çocuk Hakları Sözleşmesi çocuk kavramının sınırlarını, çocukların hangi koşullarda yaşamaları ve büyümeleri gerektiğini, haklarının neler olduğunun belirtildiği, çocukların yetiştirilmesi konusundaki temel sorumluluğun hangi kişi ve kurumlarda olduğu gibi çocuklara dair genel esasları içeren en kapsamlı belge niteliğindedir. Bu belgenin ortaya çıkarılmasında en temel amaç çocukları olumsuz durumlarda korumak, çocukların iyi şartlarda yaşamasını sağlamak ve çocuk haklarının uygulanmasını garanti altına almaktır. Fakat çocukların günümüzde yaşadığı şiddet, taciz, istismar, sömürü, çalıştırılma, görmezden gelinme gibi sorunlar, çocuk hakları sözleşmesinin tam olarak uygulanmadığının bir göstergesidir. Çocukların göz ardı edildiği yerlerden biri de kentlerdir. Kentler yetişkinlere göre tasarlanmakta, onların yaşamlarını kolaylaştıracak biçimde düzenlenmektedir. Kentlerde oluşturulan yetişkin temelli politikalar çocukları iyice görünmez kılmaktadır. Yetişkinler arasında zaten bir öneme sahip olmayan çocuklar yerel yönetimler tarafından da dışlanmaktadır. Bu durum sadece çocukların o anki durumlarını değil toplumun

gelecekteki durumunu da tehdit altına almaktadır. Çocuğun ve çocukluğun öneminin anlaşılması üzerine çocuğu her alanda her anlamda görünür kılmak için birçok girişim başlatılmıştır. Bu girişimlerden en önemlisi çocuğu kentsel alanda görünür kılmayı hedefleyen, kentlerde çocukların talepleri doğrultusunda düzenlemeler yapmayı öngören ve çocuklara sağlıklı bir yaşam alanı oluşturmayı amaçlayan “Çocuk Dostu Kent” girişimidir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin uygulanmasına olanak sağlayan ve belediyelerin üstlendiği bir proje olan Çocuk Dostu Kent girişimi UNICEF tarafından organize edilmektedir. Çocuk Dostu Kent girişiminin ilk örnekleri İtalya’da görülmektedir. İtalya, Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni imzaladıktan sonra bu Sözleşmeyi tam ve eksiksiz bir şekilde uygulamak, çocukların haklarını ülke genelinde ve yerel düzeyde uygulamak için çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalardan en dikkat çeken ise kentleri çocuk dostu yapma girişimleri olmuştur. İtalya’dan başlayarak tüm dünyaya hızla yayılan bu girişim Türkiye’nin de gündemindedir. Türkiye’de IKEA ve UNICEF Türkiye Milli Komitesi’nin finansal kaynak sağlamasıyla UNICEF Türkiye Ofisi, çocuk dostu politikalar, programlar ve uygulamalar geliştirilmesi, kentlerde çocuk dostu mekânlar yaratılması hususunda belediyeleri teşvik ederek Çocuk Dostu Kent girişimi uygulanmaya çalışılmaktadır. Türkiye’de Çocuk Dostu Kent girişiminin paydaşları arasında İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Türkiye Belediyeler Birliği, Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı ile Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi de yer almaktadır (Çakırer Özservet, 2015: 40). Türkiye’de ulusal düzeyde bir çocuk politikasının olmaması Çocuk Dostu Kent girişiminin önemini ayrıca ortaya koymaktadır. Çocuk Dostu Kent girişiminin belediyeler bazında uygulanmasının nedeni yerel düzeyde hem probleme hem de bu problemlerin çözümüne en yakın kurumlar olmasından kaynaklanmaktadır. Çevrenin ve kentte yaşayan vatandaşların ihtiyaç ve taleplerini en iyi bilen kurumlar olan belediyelerin hizmet gruplarından önemli bir kısmını da çocuklar oluşturmaktadır. Çocuk Dostu Kent kapsamında belediyeler çocuklara yönelik hizmetlerini nitelik ve nicelik açısından artırmakta, Çocuk Dostu Kent kriterlerini yerel düzeyde uygulamaya çalışmakta ve kentte çocukların talepleri doğrultusunda faaliyetler gerçekleştirmektedir. Bu araştırmada Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik hizmetleri ele alınmış, bu hizmetler Çocuk Dostu Kent kriterleri kapsamında değerlendirilmiş ve Çocuk Dostu Kent kriterlerini sağlayıp sağlamadığı ölçülmüştür. Araştırma Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik hizmetlerinin yeterliliğini tespit

etmesi, kentte yaşayan çocukların yaşam kalitelerini arttırmayı hedeflemesi ve Çanakkale'nin Çocuk Dostu Kent olması için gerekli zemini hazırlamaya yönelik öneriler sunması bakımından önem taşımaktadır. Literatür açısından ise Çocuk Dostu Kent kavramını çocuk hakları temelinde ele almasından dolayı önemlidir.

“Çocuk Dostu Kent Açısından Çanakkale Belediyesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” başlıklı bu tez araştırmasında Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik uygulamaları belirli kategoriler şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma çerçevesinde “çocuklara yönelik çevresel düzenlemeler”, “çocuklara yönelik kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler”, “çocuklara yönelik eğitim ve sağlık hizmetleri”, “çocuklara yönelik sosyal yardım hizmetleri” ve “çocuklara yönelik diğer hizmetler” olmak üzere beş grup oluşturulmuştur. Bu gruplar altında da Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik hizmetleri uyumlu bir sıra ile açıklanmıştır.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik çevresel düzenlemeleri sınıflandırması altında “çocuk parkları ve çocuk oyun grupları”, “okullara destek programı”, “çocuk sokağı” ve “çocuk trafik eğitim pisti” uygulamaları incelenmiştir. Çanakkale Belediyesi'nin kentte çocuk dostu mekânlar oluşturma ve çocukların gelişimlerini destekleyecek oyun alanları yaratma konusunda istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür. Günümüz koşullarında çocukların açık havada oyun oynamaya ve ev-okul dışında yerlerde vakit geçirmeye ihtiyacı vardır. Çünkü kentlerin gittikçe beton yığınlarına dönüşmesi, yeşil alanların azalması, çocuk parklarının daralması gibi faktörler çocukları kapalı alanlarda vakit geçirmeye itmektedir. Kapalı alanlarda kalan çocuklar asosyal olmakta, hareketsiz kalmaya bağlı olarak sağlık sorunları yaşamakta (obezite gibi) ve içine kapanık özgüvensiz bireyler olarak yetişmektedir. Çocukların ileride toplumda fiziksel, zihinsel ve psikolojik olarak sağlıklı bir birey olması için açık alanlarda özellikle arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirmeye ihtiyacı vardır. Çevresel faktörlerin çocuk üzerinde yaratacağı etki önemsizmiş gibi düşünülebilir. Fakat çevresel faktörlerin çocuk üzerindeki etkileri görmezden gelinemeyecek kadar önemlidir. Bu bağlamda Çanakkale Belediyesi kentte çocuklara yönelik açık alanlar oluşturmali, park ve yeşil alanların sayını ve yeterliliğini arttırmalı, çocukların akranlarıyla birlikte oyun oynayarak, keşfederek, araştırarak, sosyalleşerek gelişebilecekleri imkânlar sunmalıdır.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetleri içinde “özel gün ve haftaları kutlama-anma”, “tiyatro ve film gösterimleri”, “gezi

organizasyonları”, “yarışmalar”, “çocuk şenlikleri” ve “sportif faaliyetlerde bulunma” uygulamaları değerlendirilmiştir. Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik kültürel ve sanatsal faaliyetler yapmaya çok özen gösterdiği görülmüştür. Kültürel ve sanatsal faaliyetler sırasında çocuklar toplumun farklı kesimleri ile bir araya gelmekte, insanlarla iletişim kurmakta, yeni arkadaşlar edinmekte, kuşaklararası etkileşime girmekte, çocuk olarak önemli olduklarını hissetmekte ve kendilerine olan özgüvenleri gelişmektedir. Sportif faaliyetlerde bulunma konusunda ise açık alandan ziyade daha kapalı alanlarda bu faaliyetlerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Çanakkale Belediyesi, Çanakkale Belediye Spor Kulübü, Sağlıklı Yaşam Merkezi ve Sosyal Yaşam Evleri’ni sportif faaliyetlerde bulunmaya teşvik etmek için aracı olarak kullanmaktadır.

Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik eğitim ve sağlık hizmetleri değerlendirildiğinde ise eğitime gösterilen önemin çocuk sağlığına yeterince özen gösterilmediği görülmektedir. Eğitim hizmetleri kapsamında “öğrencilere destek programı”, “okullara destek programı”, “çevre bilinci geliştirme projeleri”, “tanıtım programları”, “çocuklara yönelik yayınlar oluşturma”, “Çocuk Kültür Evi”, “Atam Kreş”, “Barbaros Çocuk Kulübü” ve “Çocuk Bilim ve Teknoloji Fabrikası” uygulamaları değerlendirilmiştir. Çanakkale Belediyesi’nin eğitim alanında yapmış olduğu çalışmalar Türkiye’deki diğer belediyelere örnek olabilecek niteliktedir. Sağlık alanında yapmış olduğu çalışmalarda ise eksiklikler teşkil etmektedir. Çanakkale Belediyesi’nin faaliyet raporlarında çocuklara yönelik herhangi bir uygulamaya rastlanmazken, belediye birim çalışanları ile yapılan görüşmelerde belli dönemlerde ağız ve diş sağlığı gibi taramaların yapıldığı belirtilmiştir. Ancak bu çalışmalar yeterli görülmemektedir. Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik sağlık uygulamalarını nicelik ve nitelik olarak artırması gerekmektedir. Çanakkale Belediyesi sağlık hizmetleri konusunda çocuk dostu kentlerin yaptığı başarılı uygulamaları inceleyerek kentte gerçekleştirebilir.

Çanakkale Belediyesi’nin çocuklara yönelik sosyal yardım hizmetleri kapsamında “sosyal market”, “hoş geldin bebek paketi” ve ailelerin talepleri doğrultusunda yapılan yardım uygulamaları değerlendirilmiştir. Çanakkale Belediyesi’nin bu uygulamalar ile kentte çocukların eşit şartlarda olmasını hedeflediği görülmektedir. Özellikle hoş geldin bebek paketi hem yeni doğan bebeğin ihtiyaçları giderilmekte hem de ailelerin üzerinde oluşan maddi yükü hafıfleterek çocuklarını yetiştirme konusunda ailelerin yalnız olmadığı

bilincini yerleştirmektedir. Ancak, sosyal yardımlar kapsamında ailelerin talebini beklemeden kentteki her çocuğa ulaşılmalı ve ihtiyaçları giderilmelidir.

Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara yönelik diğer hizmetleri altında "bebek bakım ve emzirme kabinleri", "Altın Yıllar Yaşam Merkezi'nde masal günleri" ve "sosyal yaşam evlerinde çocuklara yönelik faaliyetler" ele alınmaktadır. Bu uygulamalar kenti çocuklar ve aileler için daha yaşanılabilir kılmak, çocuklar ve yaşlılar olmak üzere iki kuşak arasındaki iletişimi ve etkileşimi arttırmak hedeflenmektedir. Çanakkale Belediyesi Sosyal Yaşam Evleri'ne ayrıca değinilmesi gerekmektedir. Çünkü Çanakkale Belediyesi, gerek çocuklara gerekse yetişkinlere yönelik yaptığı uygulamalarında en temel araç olarak Sosyal Yaşam Evleri'ni kullanmaktadır. Sosyal Yaşam Evleri'nde çocuklara yönelik eğitimden sportif faaliyetlere, sanattan kültüre birçok alanda uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda Sosyal Yaşam Evleri'nin kentte önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Çanakkale Belediyesi'nin Çocuk Dostu Kent kriterlerini sağlama durumu incelendiğinde bazı kriterleri sağlamadığı görülmüştür. Bu da araştırmanın hipotezindeki kültürel, sanatsal ve eğitimsel değişkenleri doğrulanırken; yönetsel, kentsel, çevre ve çevre sağlığı değişkenlerini doğrulanmamıştır. Yani, Çanakkale Belediyesi, hipotezde yer alan bazı değişkenlerde yeterli sayılabilmekle beraber bazılarında yeterli değildir.

Çocuk Dostu Kent kriterlerini değerlendirmeden önce Çanakkale Belediyesi yönetiminde ve çalışanlarında çocuk, çocuk hakları ve Çocuk Dostu Kent algılarının ele alınması gerekmektedir. Çanakkale Belediyesi çalışanları, çocuğu genel olarak toplumun geleceği, umudu, toplumun 18 yaşından küçük üyeleri olarak değerlendirmektedir. Ayrıca Çanakkale Belediyesi çalışanları çocukları kentte hizmet ettikleri ve pozitif ayrımcılık sağladıkları en önemli grup olarak görmektedir. Çocuk haklarına dair oluşan algının genellikle korumaya yönelik olduğu görülmektedir. Çocuk Dostu Kent algısının ise belediye çalışanlarında henüz yerleşmemiş olduğu görülmektedir. Çünkü Çanakkale'nin Çocuk Dostu Kent olup olmadığı sorusuna verilen cevaplar genellikle çevresel düzenlemeler ile ilgilidir. Bu nedenle Çanakkale'nin Çocuk Dostu Kent olması için öncelikle kurum çalışanlarında Çocuk Dostu Kent girişimine yönelik bir bilincin oluşması gerekmektedir. Çocuk Dostu Kent sadece çevre ile bağdaştırılmamalı, belirlenen kriterler tam ve eksiksiz bir şekilde yerel düzeyde uygulanmalıdır.

Çanakkale Belediyesi'nin Çocuk Dostu Kent kriterlerini uygulama durumu ele alındığında bazı kriterleri uygulamada başarılı olamadığı göze çarpmaktadır. Bu

kriterlerden en önemlisi çocuk katılımıdır. Çünkü kriterlerin birçoğu çocuk katılımı kriteriyle bağlantılıdır. Çanakkale Belediyesi'nin çocuk katılımını sağlamaya yönelik herhangi bir girişimi ya da kalıcı yapılanması bulunmamaktadır. Bu hem Çanakkale açısından hem de Çocuk Dostu Kent kriterleri açısından büyük bir eksiklik teşkil etmektedir. Çünkü Çocuk Dostu Kentler'de çocuklar yerel kararların aktif katılımcılarıdır ve düşünceleri kent yönetimleri tarafından özellikle dikkate alınmaktadır.

Çanakkale Belediyesi'nin karşılamadığı bir diğer önemli kriter de kent genelinde çocukların durumlarını analiz eden ve düzenli aralıklarla yayınlanan raporun hazırlanması kriteridir. Böyle bir durum raporunun bulunmaması hem kentte çocukların durumları hakkında genel bilgilere ulaşılmasını engellemekte hem de çocuklara yönelik karar alınırken ihtiyaçları doğrultusunda karar almayı zorlaştırmaktadır. Çanakkale Belediyesi bu iki kriter dışındaki yedi kriterin dört tanesini kısmen sağlamakta, üç tanesini de tam olarak sağlamaktadır. Kısmen sağlanan kriterler çocukların üzerindeki etkilerin değerlendirilmesi kriteri, çocuk hakları birimi ve koordinasyon merkez kriteri, çocuklara yönelik bağımsız savunusu ve çocuk bütçesidir. Çanakkale Belediyesi sayılan bu Çocuk Dostu Kent kriterlerini kısmen sağladığı söylenebilir. Kriterlere yönelik doğrudan çalışmaları bulunmasa da bu kriterleri sağlayan farklı yapıları mevcuttur. Örneğin çocuk hakları birimi ve koordinasyon merkezi kriterini Çocuk Kültür Evi ve Sosyal Yaşam Evleri vasıtasıyla karşılamaya çalışmaktadır. Çocuklara yönelik bağımsız savunusu kriterini Baro ile işbirliği içerisinde çalışarak karşılar; çocuklar üzerindeki etkinin değerlendirmesi kriterini de çalışma grupları ile kısmen karşılamaktadır. Çocuk bütçesi kriteri ise sayısal verilerden ziyade ayrılan bütçe ile yapılan uygulamanın yeterliliği esas alınmıştır. Bu nedenle çocuk bütçesi kriterini de kısmen sağladığı varsayılmaktadır.

Çanakkale Belediyesi'nin uygulamada başarılı olduğu sadece üç tane Çocuk Dostu Kent kriteri vardır. Bunlar çocuk dostu yasal çerçeve kriteri, kent genelinde çocuk hakları stratejisi kriteri ve çocuk haklarını bilinir kılma kriteridir. Çanakkale Belediyesi'nin bu üç kriteri başarılı bir şekilde uygulamakta olduğu görülmektedir. Özellikle çocuk hakları konusunda çok hassas olan belediye, çocuk haklarını bilinir kılma konusunda da birçok faaliyet gerçekleştirmektedir. Çocuk haklarına yönelik en temel stratejileri çocuk haklarının bilinir kılınmasını sağlamaktadır. Bu doğrultuda Baro, sivil toplum kuruluşları, eğitim kurumları gibi paydaşlarla ortak çalışmalar yürütmektedir.

Çanakkale'nin Çocuk Dostu Kent olması için gerekli zeminin oluşturulduğu görülmektedir. Fakat belirlenen kriterler kent genelinde uygulanmadığı sürece çocuklara yönelik ne kadar çok uygulama yapılırsa yapılsın kentin çocuk dostu olması söz konusu değildir. Bu kriterlerin uygulanması sadece Çocuk Dostu Kent olarak anılmak için değil aynı zamanda çocukların gelişimleri ve kentin yaşanabilirliği açısından da önem taşımaktadır.

“Çocuk Dostu Kent Açısından Çanakkale Belediyesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” başlıklı bu tez araştırmasında Çanakkale Belediyesi'nin çocuklara ayırdığı bütçe verileri ile çevresel düzenlemeler arasında değerlendirilen çocuk oyun alanlarının güncel sayılarına ve çocuk başına kaç m² çocuk oyun alanı düştüğü ile ilgili sayısal veriler elde edilememiştir. Bu durum araştırmanın eksik yönünü ortaya koymaktadır. Çocuk Dostu Kent konusunda çalışma yapacak olan araştırmacılara çocuklara ayrılan bütçe verileri ile oyun alanların mevcut sayılarına ve bu sayılar üzerinden yeterliliğini ölçmeleri önerilmektedir. Ayrıca, Çocuk Dostu Kent kavramını sadece çevresel boyutuyla düşünülmeyp çocuk hukuku açısından da ele alınarak daha detaylı araştırma yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aka, Veysi (2018). Çocuklara Yönelik Yerel Yönetim Uygulamaları: Esenler Belediyesi Örneği. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova.
- Aka, Veysi; Güngör, Fethi (2018). Çocuklara Yönelik Yerel Yönetim Uygulamaları: Esenler Belediyesi Örneği, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(17), 187–214.
- Akyol, İbrahim Tanju (2016). Türkiye’de Metropoliten Alan Yönetimi: Balıkesir Belediyesi Örneği. ÇOMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tez İzleme Raporu, Çanakkale.
- Akyüz, Emine (1991). Çocuk Hakları Bildirisi ve Türk Hukuk Sistemi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 13(1), 339-365.
- Akyüz, Emine (2000). *Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması: Ulusal ve Uluslararası Hukukta*. Ankara: MEB Yayınları.
- Akyüz, Emine (2010). *Çocuk Hukuku: Çocuk Hakları ve Korunması*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bağdatlı, Selahattin (1997). *Hukuk Sözlüğü*. İstanbul: Der Yayınları.
- Berkün, Sanem (2019). Çocuk Dostu Kent Yönetiminin Çocuklar Tarafından Değerlendirilmesi: Bursa Örneği. *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(1), 135-152.
- Birol, Gaye (2009). Çocuk Dostu Kent Neresidir?, *Megaron Balıkesir, Mimarlar Odası Balıkesir Şubesi Dergisi*, 10–13.
- Bumin, Kürşat (1983). *Batı’da Devlet ve Çocuk*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Bumin, Kürşat (1990). *Demokrasi Arayışında Kent*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çakırer-Özservet, Yasemin (2014a), 1990’lardan Bu Yana Çocuk Dostu Bir Şehir: Fano, *Marmara Belediyeler: Marmara Bölgesi Yerel Belediyeler Haber Dergisi*, 1(2), 122-127.
- Çakırer-Özservet, Yasemin (2014b), Çocuk Dostu Faaliyetleriyle Legambiente, *Marmara Belediyeler: Marmara Bölgesi Yerel Belediyeler Haber Dergisi*, 1 (4), 54–57.
- Çakırer-Özservet, Yasemin (2015). Çocuk Dostu Belediyecilik, *TBB İller Belediyeler Dergisi*, 38 – 43.
- Çakırer-Özservet, Yasemin (2016). Çocuklar İçin Katılımcı Yerel Yönetimler, (Ed. Ercüment Erbay), *Çocuk Katılımı*, Ankara: Nobel Yayınları.

- Çanakkale Belediyesi 2014 Yılı Faaliyet Raporu.
- Çanakkale Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu.
- Çanakkale Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı.
- Çanakkale Belediyesi 2016 Yılı Faaliyet Raporu.
- Çanakkale Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu.
- Çanakkale Belediyesi 2018 Yılı Faaliyet Raporu.
- Çanakkale Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı.
- Çanakkale Kent Konseyi Yönetmelik ve Yönergeler (2018). (Yay. Haz. Alper Usta), Çanakkale Kent Konseyi Yayınları: 35.
- Devellioğlu, Ferit (1984). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Doğan, İsmail (2002). *Vatandaşlık, Demokrasi ve İnsan Hakları*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Donnelly, Jack (1995). *Teoride ve Uygulamada Evrensel İnsan Hakları*. (çev. Mustafa Erdoğan ve Levent Korkut), Ankara: Yetkin Yayınları.
- Elkind, David (1999). *Çocuk ve Toplum*. (Çev. Demet Öngen), (Yay. Haz. Bekir Onur), Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları No: 3.
- Elkind, David (2011). *Oyunun Gücü*. (Çev. Demet Erol Öngen), (Yay. Haz. Bekir Onur), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Erbay, Ercüment (2011). *Türkiye’de Çocuk Haklarını Tanıtma, Yaygınlaştırma ve İzlemeye Yönelik Uygulamaların Eleştirel Analizi ve Bir Model Önerisi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Erbay, Ercüment (2013). *Çocuk Hakları*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Erkul, Hüseyin (2012). *Eğitimden Kamu Yönetimine*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Franklin, Bob (1993). *Çocuk Hakları*. (Çev. Alev Tüker), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Geray, Cevat (1998). Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler. *Türk İdare Dergisi*, 70(421), 323-346.
- Gözler, Kemal (2010). *Hukuka Giriş*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Gözler, Kemal (2011). *Hukukun Temel Kavramları*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Heywood, Colin (2003). *Baba Bana Top At! Batı’da Çocukluğun Tarihi*. (Çev. Esin Hoşsucu), İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Hodking, Rachel; Newel, Peter (1998). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama El Kitabı*. Ankara: UNICEF.

- İnal, Kemal (2007). *Çocuk ve Demokrasi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İnan, Özlem (2018). *Kentsel Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi*. Uzmanlık Tezi: Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü.
- Kaya, Erol; Şentürk, Hulusi; Danış, Osman (2008). *Modern Kent Yönetimi*. İstanbul: Okutan Yayıncılık.
- Kaypak, Şafak (2016). İnsanlar İçin Kente Bakış: Dost Kentler. (Ed. Ragıp Pehlivanlı, Selçuk Demirkılınç), 2. Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi (5-7 Mayıs 2016) Kongre Kitabı, Uluslararası İlişkiler - Kamu Yönetimi- Hukuk Özel Sayısı, 134-146, Adıyaman: İKSAD Yayını.
- Kaypak, Şafak; Uçar, Armağan (2018). Çocuk Haklarının Gerçekleşmesi Açısından Çocuk Dostu Kentler, *International Journal of Academic Value Studies*, 4(18), 17-29.
- Keleş, Ruşen (1980). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kıray, Mübeccel (1998). *Kentleşme Yazıları*. Ankara: Bağlam Yayıncılık.
- Kırdök, Mihriban; Yazgan, Aynur T.; Kanar, Fatma; Parlar, M. Suat; Yıldırım, Muteber; Berber, Hüda; Yıldırım, Işıl; Yelda; Polat, Mercan (1998). *Çocuk Hakları*. (Yay. Haz. Özcan Sapar), İstanbul: Çiviyazıları.
- Koç, Talat (2004). *Çanakkale Yerleşmesinin Durumu Raporu 2003*. Çanakkale: Çanakkale Kent Konseyi Yayınları: 2.
- Koçak, Orhan; Arslan, Hüseyin; Eti, Serkan (2017). Belediyelerde Sosyal Politika Uygulamaları ve Pendik Belediyesi Örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi- OPUS*. 7(12), 119-144.
- Koman, Ezgi (2011). Çocuklarla Birlikte Başka Bir Medya. (Haz. Mustafa Ruhi Şirin), Çocuk Hakları ve Medya Kitabı, 305-314, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Kurt, Sevil Lale (2016). Çocuk Haklarına İlişkin Temel Uluslararası Belgeler ve Türkiye Uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 16(36), 99-127.
- Mamur Işıkcı, Yasemin (2013). Sosyal Politika Açısından Türkiye'de Çocuk Hakları Sorunu: Alana İlişkin Bir Araştırma. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Mamur Işıkcı, Yasemin; Karatepe, Selma (2016). Türkiye'de Çocuğa Yönelik Sosyal Politika Uygulamaları ve Tarihsel Analizi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 69-100.
- Mumford, Lewis (2013). *Tarih Boyunca Kent*. (Çev. Gürol Koca, Tamer Yosun), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Nadaroğlu, Halil (2001). *Mahalli İdareler Teorisi, Ekonomisi, Uygulaması*. İstanbul: Beta Basım.
- Oktay, Ercan; Pekküçükşen, Şerife (2017). Çocuk Odaklı Yerel Politikalar ve Parka Hapsedilen Çocukluk. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(40), 309–318.
- Onur, Bekir (2005). *Türkiye’de Çocukluğun Tarihi*. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Onur, Bekir (2007). *Çocuk, Tarih ve Toplum*. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Orhan, Rüstem (2019). Çocuk Gelişiminde Fiziksel Aktivite Ve Sporun Önemi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 157-176.
- Öktem, Kemal; Akpınar, İrem Ece (2019). Çocuk Dostu Şehirler: Lüleburgaz Örneği. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 11 (2), 112-132.
- Özyurt, Cevat (2011). Çocuk Sosyolojisi: Bir Girişim Denemesi. (ed. Kadir Canatan, Ergun Yıldırım), *Aile Sosyolojisi*, İstanbul: Açılım Kitap.
- Postman, Neil (1995). *Çocukluğun Yokoluşu*. (Çev. Kemal İnal), Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Riggio, Eliana (2002). Child Friendly Cities: good governance in the best interests of the child. *Environment&Urbanization*, 14(2), 45-58.
- Saulnier, Françoise Bouchet (2002). *İnsancıl Hukuk Sözlüğü*. (Çev. Selahattin Bağdatlı), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Serozan, Rona (2005). *Çocuk Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Sığrı, Ünsal (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık
- Sivri-Gökmen, Hikmet (2013). Çocuk Dostu Kent Üzerine Stratejiler, *TMMOB 2. İzmir Kent Sempozyumu*, 821-829.
- Tan, Mine (2008). Çocukluk; Dün ve Bugün. (ed. Bekir Onur), *Toplumsal Tarihte Çocuk*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tandoğan, Okşan (2011). İstanbul’da “Çocuk dostu kent” için açık alanların planlama, tasarım ve yönetim ilkelerinin oluşturulması. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Tandoğan, Okşan (2014). Çocuk İçin Daha Yaşanılır Bir Kentsel Mekân: Dünyada Gerçekleştirilen Uygulamalar, *Megaron*, 9(1), 19-33.
- Tekeli, İlhan (2011). *Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm Yazıları*. (ed. Özkan Taner), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- Tekeli, İlhan (2011). *Türkiye'nin Kent Planlama ve Kent Araştırmaları Tarihi Yazıları*. (ed. Özkan Taner), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Toprak, Zerrin (2008). *Kent Yönetimi ve Politikası*. İzmir: Birleşik Yayıncılık.
- Toprak, Zerrin (2008). *Yerel Yönetimler*. İzmir: Birleşik Matbaacılık.
- Topsümer, Füsün; Babacan, Eylin; Baytekin, Pelin (2009). Şehir ve Çocuk: Çocuk Dostu Şehir Girişiminin Şehir İmajına Katkısı. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 35 (1), 5–20.
- UNICEF (2004). *Çocuk Dostu Şehirler Kurmak Eylem Çerçevesi*. Floransa: UNICEF Innocenti Araştırma Merkezi.
- Yurtseven, Rıdvan H.; Erkul, Hüseyin; Morkoç, Dilek (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

İnternet kaynakları

- 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf
Erişim Tarihi: 15.09.2019.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu (2004, 10 Temmuz), Resmi Gazete (Sayı 25531), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>, Erişim Tarihi: 15.09.2019.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu (2005, 3 Temmuz), Resmi Gazete, (Sayı 25874), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, Erişim Tarihi: 15.09.2019.
- Barışın Kenti Dergisi, <https://www.canakkale.bel.tr/tr/sayfa/fileGallery/3/0/1416>, Erişim Tarihi: 05.11.2019.
- Çanakkale Belediyesi, <https://www.canakkale.bel.tr/tr/sayfa/icerik/0/0/1122>, Erişim Tarihi: 25.10.2019.
- Çanakkale İl Halk Kütüphanesi, <http://canakkale.kutuphane.gov.tr/TR-84274/canakkalenin-tarihi.html>, Erişim Tarihi: 25.10.2019.
- Çanakkale İl Kültür Turizm Müdürlüğü, <https://canakkale.ktb.gov.tr/TR-150400/canakkale-kultur-envanteri.html>, Erişim Tarihi: 25.10.2019.
- Çanakkale Ticaret ve Sanayi Odası
<http://www.canakkaletso.org.tr/%C3%87anakkale/Co%C4%9FrafikiKonum/tabid/16899/Default.aspx>, Erişim Tarihi: 25.10.2019.

- Çocuk Trafik Eğitim Parkı Yönetmeliği (1998, 24 Ekim), Resmi Gazete, (Sayı 23503),
<https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.4801&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M> Erişim Tarihi: 15.11.2019.
- <http://www.cocukhaklariizleme.org/wp-content/uploads/Genevre-Beyannamesi.jpg>, Erişim Tarihi: 17.12.2019.
- <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/CFC%20Catalogue-TR.pdf>, Erişim Tarihi: 12.10.2019.
- https://kdkcocuk.gov.tr/anasayfa/contents/files/YasalDuzenlemeler/BM_cocuk_Haklari_Bildirisi.pdf, Erişim Tarihi: 17.12.2019.
- <https://www.nufusu.com/>, Erişim Tarihi: 25.10.2019.
- Invest in Çanakkale, <http://www.investincanakkale.com/>, Erişim Tarihi: 25.10.2019.
- TDK. Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=>, Erişim Tarihi: 05.02.2020.
- TÜİK. Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, Erişim Tarihi: 15.01.2020.
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, <https://www.icisleri.gov.tr/faaliyetlerimiz#>, Erişim Tarihi: 14.10.2019.
- UNICEF, Child Friendly City, <https://childfriendlycities.org/>, Erişim Tarihi: 15.10.2019.
- UNICEF, Child Friendly City, <https://childfriendlycities.org/bulgaria/>, Erişim Tarihi: 13.10.2019.
- UNICEF, Child Friendly City, <https://childfriendlycities.org/canada/>, Erişim Tarihi: 13.10.2019.
- UNICEF, Child Friendly City, <https://childfriendlycities.org/france/>, Erişim Tarihi: 13.10.2019.
- UNICEF, Child Friendly City, <https://childfriendlycities.org/germany/>, Erişim Tarihi: 13.10.2019.
- UNICEF, Child Friendly City, <https://childfriendlycities.org/initiatives/>, Erişim Tarihi: 13.10.2019.
- UNICEF, Child Friendly City, <https://childfriendlycities.org/philippines/>, Erişim Tarihi: 13.10.2019.

UNICEF, Çocuk Dostu Kent Katalogu,

<http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/CFC%20Catalogue-TR.pdf>, Erişim

Tarihi: 14.08.2019.

UNICEF, <http://www.unicef.org.tr/>, Erişim Tarihi: 14.10.2019.

EKLER

Ek 1: Görüşme Soruları

Ek 2: Alan Araştırması İzin Belgesi

EK 1

GÖRÜŞME SORULARI

Elif TURAN (ÇOMÜ SBE SBKY YL Öğrencisi)

1. Çanakkale Belediyesi Yönetimi için “**çocuk**” ne ifade etmektedir?
2. Çanakkale Belediyesi Yönetimi için “**çocuk hakları**” ne anlama gelmektedir?
 - a. Çanakkale Belediyesi Yönetimi, kent ortamında yetişkinlere sunulan temel hak ve hizmetlerden çocukların da eşit bir şekilde yararlanabilmesi için nasıl bir yol izlemektedir?
3. Çanakkale Belediyesi Yönetimi, kentte yaşayan kentdaşlar arasında çocuk haklarını bilinir kılmak için neler yapmaktadır?
4. Çanakkale Belediyesi Yönetiminin kent ölçeğinde çocuk hakları stratejisini açıklayabilir misiniz?
5. Kentte çocuk haklarını destekleyen yasal mevzuat ve prosedürleriniz hakkında bilgi verebilir misiniz?
6. Çanakkale Belediyesi Yönetimi, kendilerini ilgilendiren kararlara çocukların katılımını sağlamaya ilişkin durumu hakkında bilgi verebilir misiniz?
7. Kent içerisinde kendileri ile ilgili alınan kararlara çocukların katılımları hangi yollarla sağlanmaktadır?
 - a. Çocukların görüşleri alınan kararlara nasıl yansıtılmaktadır?
8. Çocuklar ile ilgili alınan kararların uygulanmasından önce, uygulanma sırasında ve uygulanma sonrasında çocuklar üzerindeki etkilerini ölçmek ve değerlendirmek için nasıl bir süreç vardır?
 - a. Bu süreçte nasıl bir yol izlenmektedir?
9. Çanakkale Belediyesi Yönetiminin kentte çocuk haklarını gerçekleştirmek için STK, çocuk ombudsmanları veya çocuk komiseri gibi insan hakları örgütlerini desteklemekte midir?
 - a. Bu insan hakları örgütleriyle ortak çalışmaları nelerdir?
10. Kentte çocukların durumlarını analiz eden ve belirli aralıklarla yayınlanan raporlarınız var mı? Bu konudaki çalışmalarınız nelerdir?
11. Çanakkale Belediyesi Yönetiminin çocuklar için ayırdığı bütçe ve yaptığı harcamalar hakkında bilgi verebilir misiniz?

12. Çanakkale Belediyesi Yönetimi, kentsel düzenlemeler yaparken çocukları hangi boyutta dikkate almaktadır?
 - a. Çocukların kent sokaklarında güvenli bir şekilde dolaşmalarına imkân veren projeleriniz var mıdır? Varsa nelerdir?
 - b. Çanakkale Belediyesi Yönetiminin oyun alanları (park) düzenlemeleri nelerdir?
 - c. Çanakkale Belediyesi Yönetimi, çocuk parklarını hangi kriterlere göre yapmaktadır?
 - d. Kent mobilyaları çocuklara uygun mudur?
13. Çanakkale Belediyesi Yönetiminin çocuklara sunduğu kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler hakkında bilgi verebilir misiniz?
14. Kentte çocuklar ile yaşlıların bir araya getirilmesini sağlayan projeleriniz nelerdir?
15. Çanakkale Belediyesi Yönetiminin çocuklara sunduğu eğitim hizmetleri nelerdir?
16. Çanakkale Belediyesi Yönetiminin çocuklara sunduğu sağlık hizmetleri nelerdir?
17. Çanakkale Belediyesi Yönetiminin çocuklara yönelik sosyal projeleri nelerdir?
18. Çanakkale Belediyesi Yönetimi olarak kenti çocuklar için daha yaşanabilir kılmak amacıyla yaptığınız projeleriniz nelerdir?
19. Çanakkale Belediyesi Yönetimi olarak kendinizi Çocuk Dostu Kent olarak nitelendirebilir misiniz?
20. Çanakkale Belediyesi Yönetiminin, Çocuk Dostu Kent gibi girişimlere yönelik projeleri hakkında bilgi verebilir misiniz?
21. Çanakkale'nin Çocuk Dostu Kent olmasının önündeki engeller nelerdir?
22. Çanakkale'nin daha iyi Çocuk Dostu Kent olabilmesi için önerileriniz nelerdir?

EK 2

ALAN ARAŞTIRMASI İZİN BELGESİ

Evrak Tarih ve Sayısı:19.12.2019-E.39788

T.C.
ÇANAKKALE BELEDİYESİ
İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27661994-730-10/
Konu : Elif TURAN Hk.

18/12/2019

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

İlgi : Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 10.10.2019 tarih 1900147826 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü 17192101005 numaralı Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Elif TURAN'ın Çanakkale Belediyesi birim yöneticileri ile "Çocuk Dostu Kent Açısından Çanakkale Belediyesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi" konulu tezinin alan araştırmasını yapması uygun görülmüştür. Bilgi ve gereğini rica ederim.

Ali SÜRÜCÜ
Belediye Başkan Yardımcısı

Çanakkale Belediyesi - İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü
2.Demircioğlu Cad. NO:132 ÇANAKKALE
Tel:(0286) 217 10 79-(1114)Faks:(0286) 213 69 92 e-posta: ik@canakkale.bel.tr

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
<http://ebys.canakkale.bel.tr/dogrula> adresinden, CRFN2FKI0IL8 - 555197 kodlarıyla sorgulayabilirsiniz.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Elif TURAN
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Tarihi ve Yeri : 01.04.1995 HATAY
E-mail : elifetturan@gmail.com

Eğitim

<i>Derece</i>	<i>Eğitim Birimi</i>	<i>Mezuniyet Tarihi</i>
Yüksek lisans	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2020
Lisans	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2017

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

Turan, Elif (2018). Üniter Bir Devlet Olarak Finlandiya Yerel Yönetimleri. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (1), 84-102.